

Vlaams
Parlement

vergadering **C2**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie ad hoc

van 25 september 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over het klimaat- en energierapport voor alle Vlaamse gemeenten – 15 (2019)	5
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de Nota Budgettaire Ruimte 2019-2024 van het Departement Financiën en Begroting – 23 (2019)	9
VRAAG OM UITLEG van Gustaaf Pelckmans aan Lydia Peeters, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de evaluatie van de projectsubsidies in het kader van het Kunstendecreet – 25 (2019)	14
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over het gebruik van biobrandstoffen – 38 (2019)	20
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de bevoorrading met laagcalorisch gas – 1 (2019-2020)	23
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Lydia Peeters, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over subsidies aan projecten voor groene warmte – 44 (2019)	28
VRAAG OM UITLEG van Mercedes Van Volcem aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de financiering van de Intercommunale Kustreddingsdienst West-Vlaanderen (IKWV) – 2 (2019)	29
VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de strategie van Flanders Investment & Trade (FIT) voor het aantrekken van buitenlandse investeringen in het kader van de brexit – 4 (2019)	33
VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over het dalende aantal Britse toeristen in Vlaanderen ten gevolge van de verwachte brexit – 5 (2019)	38

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de plannen van de Vlaamse Regering voor de bouw van een 'culturele vuurtoren' in Ruisbroek – 36 (2019)	41
VRAAG OM UITLEG van Elke Sleurs aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening op primaire immuundeficiëntie (PID) door middel van de guthrietest – 9 (2019)	
VRAAG OM UITLEG van Immanuel De Reuse aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening bij baby's op ernstige aandoeningen, waaronder spinale musculaire atrofie (SMA) – 12 (2019)	
VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening van spinale musculaire atrofie (SMA) – 13 (2019)	44
VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgend aantal oproepen en het tekort aan vrijwilligers bij de Zelfmoordlijn 1813 – 16 (2019)	53
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenzorg tijdens hittegolven – 29 (2019)	57
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de wachtlijsten voor personen met een handicap – 33 (2019)	63
VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over recente uitspraken van het Grondwettelijk Hof rond de ongrondwettelijkheid van het decreet Integrale Jeugdhulp – 39 (2019)	68
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de communicatie over de bosoppervlakte – 31 (2019)	72
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het afvalbeleid – 32 (2019)	76
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de 'Global Climate Strike' van 20 september 2019 – 34 (2019)	79
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de Vlaamse bijdrage aan het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 – 41 (2019)	83

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de bodem- en waterverontreiniging door nieuwe stoffen
– 43 (2019)

86

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over het klimaat- en energierapport voor alle Vlaamse gemeenten – 15 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Lokale besturen hebben een heel belangrijke opdracht in de strijd tegen de klimaatproblemen. Door een voorbeeldfunctie op te nemen, kan men op lokaal vlak iets doen tegen de klimaatverandering, maar ook het draagvlak vergroten en burgers inspireren om tot actie over te gaan. Heel wat Vlaamse steden hebben door het ondertekenen van het Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie die verantwoordelijkheid opgenomen. Daarmee engageren ze zich om de CO₂-uitstoot tegen 2020 met 20 procent te reduceren of tegen 2030 met 40 procent, afhankelijk van het ogenblik waarop ze het Burgemeestersconvenant hebben ondertekend. Het Burgemeestersconvenant is een initiatief van de Europese Commissie en is geen vrijblijvend engagement. De Europese Unie volgt immers op of de gemeenten de engagementen nakomen.

De lokale besturen hebben nog veel potentieel om rationeel om te gaan met energie, en om in duurzame energieproductie te investeren. Wij hebben in het verleden ook al vastgesteld dat er weliswaar veel ambitie is, maar dat de resultaten uitblijven. Onze ambitie wordt ook erkend op Europees niveau. Als ik daarover met collega's in het Europees Comité van de Regio's (CvdR) praat, zien zij Vlaanderen als een voorbeeld op het vlak van engagement, maar niet op het vlak van resultaten. Men ziet vaak dat men het Burgemeestersconvenant heeft ondertekend, maar dat men in de uitvoering van een aantal transitiemogelijkheden blijft steken. De Vlaamse overheid kan hierbij een ondersteunende rol opnemen.

Als een gemeente het Burgemeestersconvenant ondertekent, moet ze binnen het jaar een nulmeting van de CO₂-uitstoot op het grondgebied én een energieactieplan of het Sustainable Energy Action Plan (SEAP) voorleggen. De gemeenteraad moet het energieactieplan met de doelstellingen en concrete acties om de CO₂-vermindering te realiseren, goedkeuren.

We merken dat het verzamelen van cijfers over de lokale besturen een struikelblok blijft. Vlaanderen heeft samen met de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) in 2011 al een eigen tool en website ontwikkeld om de gegevens bij te houden. Die kunnen we allemaal terugvinden op de website www.burgemeestersconvenant.be. Daarop kunnen we van alle gemeenten en steden, die het Burgemeestersconvenant hebben ondertekend, de cijfers terugvinden.

In functie van de openbaredienstverplichting (ODV) bezorgen de distributienetbeheerders jaarlijks de eigen verbruiksgegevens van elektriciteit en aardgas. Het gaat dan over het verbruik voor de eigen gebouwen, het patrimonium en eventueel de voertuigen van de gemeenten. Deze cijfers worden aan de lokale besturen aangereikt als ondersteuning van het Burgemeestersconvenant. Als je echter op www.burgemeestersconvenant.be bij een specifieke gemeente kijkt, dan zie je dat die kolom of lijn niet is ingevuld. Wat er wordt weergegeven, is nog altijd inclusief het eigen patrimonium van de gemeenten, ook al beschikken die gemeenten over de afzonderlijke cijfers. We zouden de distributienetbeheerders natuurlijk kunnen vragen om die cijfers door te geven aan de VITO, zodat ze rechtstreeks worden ingevuld, maar dit kan blijkbaar niet omdat de cijfers eigendom zijn van de gemeenten. Er is nog altijd een beslissing van de gemeenteraad nodig om die cijfers te kunnen publiceren, tenzij we hier decretaal iets aan veranderen.

De vijf Vlaamse provincies hebben online klimaatrapporten gelanceerd, en ze gebruiken hiervoor een uniform sjabloon met de CO₂-uitstoot en het energieverbruik per gemeente. Die vind je bij het onderdeel 'klimaat' op www.provincies.incijfers.be/. Het klimaatrapport bundelt de belangrijkste gegevens over de vermindering van de broeikasgasuitstoot en geeft een inzicht in onder meer de REG-premies (rationeel energiegebruik), de mobiliteit, de productie via hernieuwbare energie ... Het is ook een nuttige benchmarktool, want men kan de eigen gemeente binnen de eigen provincie ten opzichte van andere gemeenten situeren.

Werd dit initiatief door de provincies genomen of werd het geïnitieerd door de Vlaamse overheid? Waarom werd dit initiatief genomen? Heeft dit portaal een specifiek doel?

De cijfers zijn ongeveer gelijklopend met de cijfers die we terugvinden op www.burgemeestersconvenant.be. Bij grote steden zijn er minimale verschillen van nog geen 1 procent. Bij de kleinere gemeenten zijn de cijfers nagenoeg exact hetzelfde. Is er een link tussen beide dataplatformen, dus tussen www.burgemeestersconvenant.be en www.provincies.incijfers.be/?

Bij het initiatief door de provincies zie ik wel dat de eigen verbruiksgegevens nog steeds ontbreken, dus de gegevens over de eigen gebouwen, ook al zijn deze beschikbaar. Waarom kunnen deze niet automatisch opgenomen worden als een bijkomende onderverdeling in de globale tabel?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Het siert u dat u het opneemt voor de provincies, mijnheer Gryffroy, want dit is meteen mijn antwoord op uw eerste vraag. Is dit een initiatief door de provincies of werd het geïnitieerd door de Vlaamse overheid? Het initiatief werd wel degelijk door de vijf provincies genomen.

Waarom werd dit initiatief genomen? Via deze onlinetool stellen de provinciebesturen relevant cijfermateriaal ter beschikking, op maat van elke stad en gemeente. Deze tool beperkt zich niet enkel tot de energiedata, maar aggregeert ook cijfermateriaal van andere beleidsdomeinen zoals bijvoorbeeld onderwijs, wonen, gezondheidszorg, werk en dergelijke meer. Ik denk dat iedereen die de website al eens gecontacteerd heeft, dat zeker wel weet.

Het energieluik vormt een onderdeel van het totaalaanbod van de data voor de steden en gemeenten, en de data voor het energieluik van het portaal worden aangeleverd door verschillende leveranciers, waaronder Fluvius, het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en het Vlaams Energieagentschap (VEA). De Vlaamse overheid ondersteunt zeker dit initiatief door bijvoorbeeld de energiedata die verzameld zijn in het kader van het Burgemeestersconvenant, ook ter beschikking te stellen. Door samen te werken met de provincies kan de Vlaamse overheid zich focussen op de kwaliteit van de aangeleverde data, en ook nagaan of er ook verbetering op volgt. De visualisatie van de data kan dan gebeuren in het portaal van Provincies in Cijfers, en er is dus zeker wel sprake van een goede samenwerking of een complementariteit wat dat betreft.

Wat het dataplatform en www.burgemeestersconvenant.be betreft, is het Departement Omgeving alleszins een van de dataleveranciers voor het portaal van de provincies, en de energiedata vanuit het Departement Omgeving zijn beschikbaar voor elke geïnteresseerde derde partij die daarmee aan de slag wil gaan.

Het antwoord op uw vierde vraag dan. Fluvius vormt een zeer belangrijke schakel om inzicht te krijgen in het energieverbruik per sector en per gemeente. De distributienetbeheerder levert in opdracht van het Departement Omgeving jaarlijks

aan VITO voor elke gemeente het elektriciteits- en gasverbruik aan voor elke sector, zowel tertiair, de huishoudens als de industrie. De inventarissen die ter beschikking worden gesteld op www.burgemeestersconvenant.be dienen dan ook om een totaalbeeld te krijgen van het energie- en CO₂-verbruik op het gemeentelijk territorium per sector en per energiedrager. Met deze aanpak voldoen de gemeenten aan de vereisten van het Burgemeestersconvenant en wordt er een uniforme methodologie aangeboden. Dat was uiteindelijk ook de bedoeling en opzet van de ondersteunende inventarissen.

Steden en gemeenten die een verdere detaillering wensen dan het sectorale overzicht – want zoals u aangeeft, blijft die lijn vaak nog open – door bijvoorbeeld het verbruik van eigen gemeentelijke gebouwen mee in te geven, kunnen dit doen door het allemaal zelf in te vullen in de daartoe voorziene tabbladen. Dit werd bij de opmaak van de tool ook zo afgesproken met de stuurgroep en met de respectievelijke gebruikers. Wanneer men echter afdaalt tot het niveau van de individuele gemeentelijke gebouwen, wordt de oefening veel complexer, technisch moeilijker en ook duurder, en dat vraagt wel wat extra analyses vooraf, voor we zeker zijn dat we op die manier zelf ook een stap vooruit zetten.

En tot slot uw laatste vraag, de vragen van gebruikers. Deze bepalen de prioriteiten voor de verdere ontwikkeling van de CO₂-inventarissen. De manier van werken met invulfiches lijkt tot nu toe altijd goed te werken.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u voor het antwoord, minister. In verband met de eigen verbruiken van de eigen gebouwen, het eigen patrimonium, worden de gegevens ter beschikking gesteld door Fluvius aan de gemeenten, zowel op digitale weg als op papier. Die gegevens zijn er dus. De vraag is nu enkel of we dat er niet automatisch aan kunnen toevoegen, zodat de gemeenten ook weten wat ze zelf verbruiken in hun eigen patrimonium. Desnoods moeten we dat dan decretaal maar aanpassen, want dat zou toch wel handig zijn.

Ik heb een tweede bijkomende vraag. Ik heb op 11 september 2019 op de website van het Departement Omgeving gevonden dat vanaf maandag 21 oktober 2019 www.burgemeestersconvenant.be in een nieuw kleedje gestoken zou worden, waardoor men nog gemakkelijker een aantal maatregelen zou kunnen doorrekenen, met een vernieuwde maatregelentool die vormgegeven wordt. De vraag is dan of dit ook weer in lijn gaat zijn met hetgeen de provincies gedaan hebben. Als ik het goed begrijp, is het een initiatief van provincies.incijfers.be, maar de cijfers zijn gelukkig gelijklopend met wat VITO verzameld heeft, de provincies hebben het anders gevisualiseerd. Als straks VITO in opdracht van Vlaanderen www.burgemeestersconvenant.be gaat aanpassen, veronderstel ik dat dat dan ook in samenwerking is met de provincies, zodat we straks niet met twee verschillende tools zitten.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Het is een bijzondere uitdaging om in deze commissievergadering bij de relevantie voor lopende zaken te blijven, want uiteraard kunnen wij moeilijk voorafnames doen op wat ons te wachten staat, het nieuwe regeerakkoord en de nieuwe Vlaamse Regering. Maar voortgaand op de voorzet van collega Gryffroy, horen we uit uw antwoord, minister, ook VITO, de provincies, Fluvius ... We moeten natuurlijk opletten dat er een beetje coherentie komt in de manier waarop de data aangeleverd, maar ook verwerkt en vooral ter beschikking gesteld worden. In het ondernemingsplan van VEA uit juni van dit jaar is ook een hoofdstuk rond data ontsluiten opgenomen. Ik had begrepen dat het energierapport hierover op 30 september opgeleverd zou worden: dat is dus volgende week. Hopelijk hebben we tegen dan ook een volgende regering.

Het is uiteraard noodzakelijk om naast een goede rapportering van energie, ook de rapportering van de emissies in kaart te krijgen. Daarvoor is een centrale dynamische website uiteraard het meest geschikte medium. Belangrijk is dat de application programming interface (API) achter die data open is, zodat die data door verschillende derde partijen gebruikt kunnen worden om nuttige toepassingen van te maken.

Ik ga niet vragen naar het rapport, want dat kunt u ongetwijfeld nog niet hebben. Dat is iets voor volgende week. Maar mijn bijkomende vraag is, minister, of er op korte termijn nog bijstellingen nodig zijn. Moet er nog informatie worden verzameld om de volgende minister en het parlement in de komende legislatuur in staat te stellen om deze data op een overzichtelijke en toegankelijke manier bij de burgers en de gemeentebesturen te krijgen?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik kan het pleidooi van de heren Gryffroy en Schiltz alleen maar ondersteunen. Goede data zijn belangrijk om te weten wat we moeten doen, waar we staan en vooral wat we nog niet gedaan hebben.

Minister, ik weet niet of u de eigenlijke cijfers van de broeikasgassenuitstoot van de steden en gemeenten in Vlaanderen al eens bekeken hebt. Ik heb dat wel gedaan. Als we in de nabije toekomst of op de middellange termijn onze uitstoot met 20, 30, 40 of 50 procent moeten kunnen verminderen, dan zijn we zeker niet op de goede weg. Dat heeft volgens mij ook te maken met het feit dat de Vlaamse Regering onze steden en gemeenten nauwelijks op een structurele manier ondersteunt. Of kunt u mij van het tegendeel overtuigen?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, minister, ik ben blij dat elke fractie die tot nu toe het woord heeft genomen het belang van de lokale besturen erkent en hun rol in de klimaattransitie heeft onderstreept. Ik heb zelfs begrepen dat collega Gryffroy de provincies ook herontdekt als bijzonder belangrijk en relevant beleidsniveau. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Dat is op zich al vermeldenswaardig, waarvoor dank, mijnheer Gryffroy. De provincies doen in dezen nuttig werk. In het ondersteunen van de lokale besturen kunnen we van hen nog iets leren. Er zijn oproepen geweest om de lokale besturen te gaan ondersteunen bij hun klimaat- en energiebeleid. U hebt middelen verdeeld, minister. Ik vraag dan ook graag welke effecten die projecten concreet hebben bewerkstelligd en op welke manier we volgens u in de volgende legislatuur lokale besturen nog beter kunnen ondersteunen in hun klimaat- en energiebeleid, want dat begint inderdaad op lokaal niveau.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Ik heb de bijkomende vragen genoteerd. Ik hoor het straks wel als ik iets oversla.

Mijnheer Gryffroy, waarom komen die cijfers niet automatisch? Zoals ik al gezegd heb, kunnen wij als overheid niet automatisch gegevens ingeven op de website van de provincies. Het is aan de lokale besturen zelf om de gegevens die zij ontvangen van Fluvius zoveel mogelijk mee in te loggen of in te brengen in de diverse websites zodat er een zo duidelijk mogelijk zicht is en een zo optimaal mogelijk dataverkeer tussen alle mogelijke instanties.

U vraagt naar de vernieuwde website van het burgemeestersconvenant. Dat zit bij het Departement Omgeving. Het departement mag uiteraard elke website accurater maken of moderner of efficiënter. Op zich is dat dus geen enkel probleem. Het zal

ook positief zijn als die website regelmatig wordt geüpdatet. Het gaat hier vooral over het luik klimaat. Dat moet meer aan bod komen.

Mijnheer Schiltz, u vraagt naar het energierapport van het VEA. Dat heb ik nog niet. Daar zullen we nog een week geduld voor moeten uitoefenen. De vraag of er dan nu al bijsturing mogelijk is, is dan ook heel moeilijk te beantwoorden. Dat zult u begrijpen. Het is alleszins belangrijk om zoveel mogelijk data bij te houden, in te zamelen en te bekijken waar bijstellingen nodig zijn.

Mijnheer Danen, u vraagt wat de Vlaamse overheid doet om de lokale besturen op goede weg te zetten inzake de uitstoot van broeikasgassen. De Vlaamse overheid heeft, ook hier in de commissie, al meermaals bewezen dat zij initiatieven genomen heeft. Ik verwijs naar de initiatieven van mijn voorganger, de heer Tommelein.

Recent waren er de lokale energieprojecten en het energie-expertisecentrum, dat nu wordt uitgerold, om de lokale besturen nog beter te begeleiden in alles wat zij kunnen doen inzake klimaat en energie. Een en ander beweegt.

Mijnheer Bothuyne, u vraagt zeer specifiek naar de resultaten van de lokale energieprojecten. U weet dat de laatste projecten pas een week of twee geleden werden toegewezen. De effecten daarvan zijn moeilijk nu al in cijfers of getallen uit te drukken. Natuurlijk was elk element dat op tafel lag, gaande van vervoer tot zonnepanelen, was een positief element. We ondersteunen dat dan ook. Dat draagt alleen maar bij om onze doelstellingen te halen.

Ik hoop dat ik daarmee alle vragen beantwoord heb.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Uiteraard kunt u zeggen dat wij plots voor de provinciale structuren zijn. Ik kan enkel maar vaststellen dat er momenteel twee gelijklopende monitoringsystemen bestaan. Het is al goed dat ze dezelfde resultaten geven, anders zaten we echt met een probleem. Ik keur goed dat er momenteel actie wordt ondernomen om inderdaad tot een nog betere voorstelling te komen van deze monitoring. Hoe we die taak dan evalueren, zullen we dan wel zien.

Aan Groen wil ik meegeven dat het wel bizar is dat een grootstad zoals Gent, waar Groen mee bestuurt, in de periode 2011-2017 een daling heeft van de CO₂-uitstoot van 2,7 procent, terwijl Dilsen-Stokkem een daling heeft van 7,4 procent. Met andere woorden, er kan lokaal heel veel gebeuren. Dilsen-Stokkem bewijst dat het drie keer beter kan dan Gent. Het Vlaamse niveau is dus niet altijd nodig om lokaal iets te doen. In eerste instantie moet men zo goed mogelijk monitoren en voor de rest kan er lokaal heel veel gebeuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de Nota Budgettaire Ruimte 2019-2024 van het Departement Financiën en Begroting – 23 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik zal u niet vragen wat u eraan zult doen. Ik wil vooral een beeld krijgen van de toestand vandaag, vooral omdat het me toch enigszins verbaasde dat op 27 mei – en dat is volgens mij niet louter toevallig –

het Departement Financiën en Begroting een Nota Budgettaire Ruimte publiceerde. Daarin werd een actualisering doorgevoerd van de meerjarenraming 2019-2024 voor de Vlaamse begroting. Die raming stelde het financieel resultaat – in het najaar van 2018 gevoegd bij de Vlaamse begroting 2019 – ook fors bij in ongunstige zin. Dat gebeurde niet toevallig op 27 mei, nadat iedereen in de campagne vooral de nadruk had gelegd op de zeer grote budgettaire ruimte die de volgende Vlaamse ploeg ter beschikking zou hebben. Quod non, dus.

Bij ongewijzigd beleid en steeds zonder rekening te houden met de bouwkosten voor de Oosterweelverbinding, verandert het resultaat dit jaar al van een licht overschot naar een tekort van ruim 81 miljoen euro. In 2020 stijgt dat tekort tot 626 miljoen euro. Tegen 2024 loopt dat wel wat terug en is er volgens de Nota Budgettaire Ruimte toch nog steeds een tekort van 122 miljoen euro, terwijl de oorspronkelijke meerjarenraming een budgettaire ruimte suggereerde van meer dan 950 miljoen euro.

Nog steeds volgens de nota die op 27 mei werd gepubliceerd, is deze ongunstige budgettaire ommekeer in grote mate te wijten aan de economische prognoses die het Planbureau naar beneden heeft bijgesteld. Uiteraard blijft zoiets niet zonder gevolgen voor de geraamde ontvangsten op basis van de Financieringswet.

Maar ook aan de ontvangstenzijde, in de gewestbelastingen, zijn er een aantal dingen die opvallen. Onder meer verkooprechten, schenkbelasting en erfbelasting brengen veel minder op dan verwacht. Niet vermeld maar volgens mij toch ook niet zonder gevolg: de andermaal zwaar tegenvallende opbrengsten uit de Vlaamse fiscale regularisatie die de afgelopen jaren alleen maar naar beneden werden bijgesteld.

Naast enkele eenmalige factoren wordt aan de uitgavezijde voornamelijk gewezen op de impact van de stijgende loon- en werkingskosten in het onderwijs.

Minister, ondertussen zijn de economische prognoses van het Planbureau verder versomberd. Volgens nieuwe ramingen van 5 september jongstleden zou de groei in ons land dit en volgend jaar beperkt blijven tot nog 1,1 procent. De inflatie zou ook verder afkoelen en de spilindex zou pas in januari 2020, en niet al in november 2019, opnieuw overschreden worden. Maar deze inflatie-inschatting werd gemaakt vóór de jongste incidenten in het Midden-Oosten en hun invloed op de olieprijsen.

Daarom heb ik een zestal vragen aan u, minister, om een zicht te krijgen op waar we vandaag staan.

Hoe groot schat u het aandeel van de daling van de economische conjunctuur op de negatieve saldi die ik terugvind in de Nota Budgettaire Ruimte? Is dat aandeel goed voor de helft van die actualisering? Is dat meer? Is dat minder?

Graag kreeg ik wat meer uitleg over de concrete effecten van de laatste economische prognoses van het Planbureau begin september op de budgettaire ruimte voor de volgende jaren, de periode 2019-2024. Worden de resultaten – en ik maak opnieuw abstractie van de kosten voor de Oosterweelverbinding – nog negatiever dan die uit de nota van 27 mei?

De hervormingen van de schenkingsrechten, erfrechten en verkooprechten onder de uittredende regering zijn telkens voorgesteld als 'budgetneutraal'. Wijst de Nota Budgettaire Ruimte niet op het tegendeel, en dat niet alleen voor dit jaar, 2019, maar ook voor wat er doorgerekend is in de meerjarenraming?

Mag ik, op basis van de nota die op 27 mei gepubliceerd werd, wat de Vlaamse fiscale regularisatie betreft spreken over een fiasco over de hele lijn, zeker als we zien hoe die budgetten telkens in begrotingsopmaak, begrotingsbijsturing en ook in het financieel resultaat werden bijgesteld?

Ik lees in de Nota Budgettaire Ruimte dat verschillende mogelijke uitgaven nog niet in rekening zijn gebracht. Voorbeelden zijn de middelen voor de cofinanciering van spoorinvesteringen, wat toch gaat over 100 miljoen euro, die niet in rekening gebracht zouden zijn. Nieuwe klimaatmaatregelen en ook de tussenkomst van het Rampenfonds voor de schade die boeren geleden hebben door de droogte van de voorbije zomer, zijn niet in rekening gebracht. Mag ik daaruit afleiden dat de geactualiseerde saldi van 27 mei ondertussen te rooskleurig zijn geworden en nog negatiever bijgesteld kunnen worden?

Voor mijn laatste vraag kom ik wel even terug op de Oosterweelverbinding en de bouwkosten die daar inherent aan zijn. De Vlaamse Regering is mee aangeschoven bij de stappen van de federale regering bij de Europese Commissie om de begrotingsregels voor publieke investeringen in grote infrastructuurwerken te versoepelen. Ik had graag geweten wat de stand van zaken is vandaag. Hebben die stappen iets opgeleverd? Zo ja, zal dat dan merkbare gevolgen hebben voor komende Vlaamse begrotingen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Rzoska, u hamert er nogal op dat de Nota Budgettaire Ruimte van de Vlaamse administratie er op 27 mei is gekomen. Ik wil u toch even in herinnering brengen dat wij in mei in de plenaire vergadering nog een debat hebben gehad, omdat er ook toen al geruchten de ronde deden dat de economische conjunctuur een impact zou hebben op de hele financiële situatie. Dat de administratie een nota opmaakt na de verkiezingen, is, denk ik, niet meer dan logisch. Het is een nota ten behoeve van de onderhandelaars. In die zin is het ook wel goed dat er een nota volgt na de verkiezingen.

U wilt peilen naar de impact van de economische conjunctuur op onze begroting. Zoals u wellicht weet, is die substantieel. Wijzigingen in de economische groei en de inflatie bepalen immers mee de omvang van enerzijds de gemeenschaps- en gewestmiddelen uit de Bijzondere Financieringswet, en die zijn vandaag nog steeds goed voor ongeveer 57 procent van de totale Vlaamse begroting.

Anderzijds zijn de gewestbelastingen, zoals de registratierechten, gevoelig voor economische parameters. Dat geldt ook voor de uitgaven. Denken we alleen maar aan de overschrijding van de spilindex, die sterk het pad van de uitgaven bepaalt.

De gevoeligheid van de middelen voor de wijzigingen in de BBB-groei en in de inflatie, vindt u specifiek terug in de Nota Budgettaire Ruimte. Ik verwijs naar tabel 3-5 op pagina 19. Daaruit kunt u afleiden dat een daling van de economische groei met 0,1 procent onmiddellijk resulteert in een daling van de middelen van 27,6 miljoen euro in 2020. Een gelijkaardige daling van de index van de consumentenprijzen doet de middelen inkrimpen met 33,8 miljoen euro in datzelfde jaar. Daarom is het niet verwonderlijk dat de Nota Budgettaire Ruimte een heel ander beeld geeft dan de meerjarenraming die vorig najaar naar het parlement werd gestuurd en daar ook werd goedgekeurd.

De verschillen zijn samengevat in bijlage 4 op pagina 95 van de Nota Budgettaire Ruimte. Daar ziet u een stevige bijstelling van de ESR-ontvangsten en -uitgaven. In 2020 dalen de ESR-inkomsten met 483 miljoen euro. De effecten van de negatieve aanpassing van de elasticiteitscoëfficiënt of de respbijdrage voor het beleidsdomein Onderwijs en Vorming zijn, in vergelijking met de economische parameters, eerder mineure verklaringen voor de bijstelling.

In diezelfde tabellen zien we dat we in 2020 152 miljoen euro meer uitgaven verwachten. Hiervan kan 81 miljoen euro worden toegewezen aan de stijgende loonkost door de toename van de vergrijzingskosten binnen het lerarenkorps en aan de toename van het leerlingenaantal. Nog eens 60 miljoen euro is veroorzaakt

door de gelijkschakeling van de werkingskosten voor het lager en het kleuter-onderwijs. In 2023 en 2024 zien we dan wel weer de effecten van de economische conjunctuur via de indexering van de loon- en werkingskredieten. Het is dus mijn inschatting dat zeker de helft van de daling van de beleidsruimte is toe te schrijven aan de tegenvallende conjunctuur.

U vroeg me hoe de resultaten zullen evolueren, rekening houdend met de laatste economische prognoses van het Planbureau van begin september. De Nota Budgettaire Ruimte van 27 mei gebruikte de parameters van de economische begroting van 6 februari, en verder werd rekening gehouden met de update van de inflatieverwachtingen van 7 mei voor wat betreft zowel de index van de consumentenprijzen alsook de gezondheidsindex. De recentste cijfers, die het Planbureau op 5 september 2019 publiceerde, voor 2019 en 2020 en zowel voor wat betreft de inflatie als voor de economische groei, zijn opnieuw neerwaarts bijgesteld. Evident impliceren deze aanpassingen een verdere verslechtering van de budgettaire ruimte van de volgende legislatuur. Mijn opvolger zal u daarover binnen afzienbare tijd informeren.

Mijnheer Rzoska, in uw derde vraag focust u op de gewestbelastingen. U zegt dat ze allemaal budgetneutraal zouden moeten zijn. Dat klopt niet helemaal. Er zijn sowieso een aantal bijstellingen geweest van de gewestbelastingen met het oog op een verlaging ervan.

Wat betreft de schenkelbelastingen zijn de ontvangsten, sinds de hervorming van de onroerende schenkingen, spectaculair gestegen. Vanaf 2018 is er een terugval of eerder een stabilisatie in de ontvangsten. Maar nog steeds liggen de ontvangsten boven het niveau van 2014. In 2019 lopen specifiek de roerende schenkingen terug. Dat heeft dus niets te maken met de hervorming van 2015. De administratie heeft op dit ogenblik geen duidelijke of specifieke aanwijzingen dat dit zou wijzen op een structurele daling van de ontvangsten. We zullen dus in de toekomst moeten bekijken hoe dat verder verloopt.

Het was niet de bedoeling dat de erfbelastingen zonder meer budgetneutraal moesten zijn. De verlaging ervan was bedoeld om de belastingen te doen dalen. Daar zijn we in geslaagd. De verlaging van de tarieven diende gefinancierd te worden vanuit de vrije budgettaire beleidsruimte van de vorige legislatuur en tijdelijk met de opbrengsten van de fiscale regularisatie. De opbrengsten van de fiscale regularisatie vallen tegen, daar hebt u inderdaad een punt, maar ik kom er straks nog op terug.

Het is op dit ogenblik nog te vroeg om verregaande conclusies te trekken over de effecten van de hervorming van de erfbelasting. De hervorming geldt voor overlijdens vanaf 1 september 2018. Het spreekt voor zich dat het nu nog te vroeg is om daar veel conclusies uit te trekken. Dat in de Nota Budgettaire Ruimte de ontvangsten voor de erfbelasting neerwaarts werden bijgesteld, is te wijten aan het feit dat er voor de overlijdens van 2017 een sterke stijging was van het gemiddelde recht. Dat verklaart waarom de raming voor de begrotingsopmaak van 2019 naar beneden werd getrokken. Ook voor deze belasting valt op dit ogenblik geen structurele negatieve evolutie te verwachten.

Het verkooprecht werd in de Nota Budgettaire Ruimte met 19,9 miljoen euro neerwaarts bijgesteld. In procenten uitgedrukt is dat 0,9 procent. Ik denk dus niet dat we hier moeten spreken van een substantiële afwijking.

We kunnen natuurlijk niet alles tot in detail ramen.

Tegelijkertijd moeten we ook wel opmerken dat we voor het tweede semester een sterke stijging zien in het aantal transacties. Er zou zelfs sprake zijn van een toename van 8,4 procent van het aantal transacties, wat de cijfers dan weer positief zou bijstellen.

Wat ten slotte de fiscale regularisatie betreft, hadden we bij de begrotingsopmaak 2018 inderdaad verwacht dat dat een bedrag van 75 miljoen euro zou opbrengen. We hebben het daar in het verleden ook al uitgebreid over gehad in de commissie. De effectieve realisatie bedraagt 24,9 miljoen euro. Dat is dus een pak minder dan initieel geraamd. Dat was inderdaad een tegenvaller. In de ramingen in de Nota Budgettaire Ruimte, die in mei werd opgesteld, is dat cijfer dan ook neerwaarts bijgesteld, naar 15 miljoen in 2019 en in 2020.

Ik moet daarbij opmerken dat we nog steeds signalen krijgen dat de toepassing van de Common Reporting Standards in de komende jaren toch nog veel dossiers zal genereren. Het wordt immers steeds minder evident om naar fiscale paradijzen uit te wijken.

Uw twee laatste vragen zal ik samen behandelen, aangezien ze betrekking hebben op vragen die in de volgende legislatuur moeten worden beantwoord. De Nota Budgettaire Ruimte bevat inderdaad enkele aandachtspunten voor een volgende Vlaamse Regering. De geciteerde aandachtspunten maken dan ook het voorwerp uit van de onderhandelingen die volop bezig zijn. Ik kan daar op dit ogenblik niet op vooruitlopen. In de volgende weken kunnen we daar wellicht meer nieuws over krijgen.

Wat betreft de begrotingsflexibiliteit inzake grote investeringen die we van Europa verwachten, kan ik u meegeven dat we op hoop leven. Het lijkt alvast duidelijk dat er met het aantreden van de nieuwe Commissie op 1 november 2019 een nieuwe wind zal waaien. De nieuwe Commissievoorzitter, mevrouw von der Leyen, heeft alleszins al duidelijk gecommuniceerd. Ik citeer haar even: "De toekomstige Commissaris Gentiloni mag de volle flexibiliteit van de begrotingsregels benutten en moet een groeivriendelijke budgettaire benadering nastreven in de eurozone." De werken van de Oosterweelverbinding lijken me een excellent voorbeeld van groei-bevorderende investeringen. Vlaanderen moet dan ook volop die kaart blijven trekken.

Björn Rzoska (Groen): Ik dank u voor uw antwoord, minister. Op 26 mei waren er verkiezingen, en op 27 mei werd die nota gepubliceerd. Dat was dan niet voor het parlement, noch voor de samenleving. Blijkbaar was het dan enkel een nota voor de onderhandelaars, waar plots het beeld toch wel stevig werd bijgesteld, na de hoeracommunicatie van de maanden daarvoor. Tot daaraan toe. Ik vind het belangrijk dat u zegt dat u de negatieve bijstelling zeker voor de helft inschat wat betreft de economische conjunctuur. Dat betekent ook dat er voor de andere helft andere dingen aan de hand zijn.

Ik begrijp echter niet goed dat u niet kunt ingaan op de huidige toestand. Als er cijfers worden gepubliceerd door het Planbureau, met een verdere negatieve bijstelling, dan begrijp ik niet dat u – en mij maakt het niet uit wie uw opvolger wordt, of dat u zelf eventueel terugkomt – aan dit parlement vandaag niet kunt meegeven wat de impact is van die versomberde cijfers op de budgettaire ruimte. Dit is niet zozeer vertrouwelijke informatie van een ploeg die nog moet worden samengesteld. Dit is gewoon een heel concrete zakelijke vraag: wat is de impact van de bijkomende versombering van de economische groei? Ik vind dat een parlement, op het moment dat het daarnaar vraagt, ook gewoon recht heeft op die informatie.

Het zit natuurlijk niet binnen uw bevoegdheid, maar u fietst wat om een aantal vragen heen die ik heb gesteld over budgetten die blijkbaar nog niet zijn voorzien in de begroting. Dan kunt u wel zeggen dat dat voor de toekomstige ploeg is, maar op pagina 50 van de nota gaat het over de 100 miljoen euro cofinanciering. Er is door dit parlement ook beslist dat we in die formule gingen meegaan. Dan begrijp ik niet goed dat ik in een rapport van het departement moet lezen dat die middelen nog niet zijn voorzien. Wat is dan het totale volume van dingen die eigenlijk al

beslist zijn, maar nog niet voorzien binnen het budget? En in hoeverre heeft dat een impact op de budgettaire ruimte voor de volgende jaren?

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Rzoska, uiteraard heeft het parlement recht op alle informatie. Dat deel ik volledig. Het is absoluut niet zo dat ik enige informatie wil achterhouden.

U vraagt opnieuw naar de precieze impact van de versomberde cijfers. Ik heb u gezegd dat de Nota Budgettaire Ruimte is opgemaakt door de Vlaamse administratie, volledig uitgaande van een ongewijzigd beleid. Ik kan nu moeilijk in detail gaan zeggen wat dat voor de toekomst gaat betekenen, omdat ik op dit ogenblik niet volledig weet wat het toekomstige beleid gaat zijn. Ik neem aan dat dat niet volledig ongewijzigd zal zijn. Ik wil daar ook duidelijk bij zeggen dat de cijfers die op tafel liggen – u weet dat die tweejaarlijks worden bijgesteld – ons zeker oproepen tot waakzaamheid, en dat ze de start zijn voor de onderhandelaars om te kijken hoe we verder moeten evolueren. Het is dus zeker niet zo dat ik iets wil achterhouden. Ik kan vandaag niet meer vertellen dan wat er op tafel ligt, en dat is de Nota Budgettaire Ruimte 2019-2024, die volledig uitgaat van ongewijzigd beleid en die eigenlijk de impact berekent van de versomberde financiële cijfers die op dit ogenblik op tafel liggen. Ik kan op dit ogenblik niet meer vertellen. Ik denk dat u dat ook wel weet en begrijpt.

U zegt dan nog dat ik om bepaalde dingen heen begin te fietsen, onder andere die 100 miljoen euro cofinanciering van het spoor. Dat is alleszins inderdaad niet mijn materie, dat hebt u zelf ook al aangegeven, maar opnieuw, die nota gaat uit van ongewijzigd beleid, en het is aan de nieuwe beleidsploeg om straks met het nieuwe beleid naar buiten te komen.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): "Computer says no."

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Gustaaf Pelckmans aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de evaluatie van de projectsubsidies in het kader van het Kunstendecreet – 25 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Staf Pelckmans heeft het woord.

Gustaaf Pelckmans (Groen): Goeiemiddag allemaal. Ik ben blij dat u me niet Gustaaf, maar Staf noemt, want dat is mijn echte roepnaam.

Minister, op 15 juli heeft uw voorganger, minister Gatz, een belangrijke en belangwekkende beslissing genomen over de tweede ronde van de projectsubsidies in het kader van het Kunstendecreet. Zoals u weet, waren er 520 ontvankelijke aanvragen, waarvan nauwelijks 17 procent, 90 projecten, werd goedgekeurd. Dat percentage roept bij mij heimwee op naar de periode waarin we tot meer dan 50 procent van die projecten konden goedkeuren, maar dat tot daaraan toe. Ik verheel niet dat die uitspraak van minister Gatz, en ik ben ook eerlijk genoeg om te bekennen dat minister Gatz eigenlijk met de sector best een goede relatie had, heeft geleid tot zeer grote teleurstelling en zelfs woede in de sector, op dat moment zelfs in volle vakantieperiode. Ik zal een paar stakeholders citeren. Overleg Kunstenorganisaties (oKo), toch geen kleine organisatie, noemt het "desastreus" voor de kunstensector. Het cultuurmagazine rekto:verso, toch mensen die goed weten wat

in de sector leeft, schrijft "Gebuisd met 96%: de ontspoorde logica van de projectsubsidies". Zij fluisteren zelfs over een "geur van willekeur". Maar dan, misschien erger nog, is er een commissievoorzitter, die ik zelf goed ken en die al jaren meedraait. Hij zegt dat men eigenlijk vreselijk is beginnen te prutsen, dat het toegepaste systeem onfair is, dat er fouten in zitten, dat de drang naar objectivering met percentages en plusjes het systeem kwetsbaar maakt voor favoritisme.

Ik zal daar mezelf nog aan toevoegen. Ik kom namelijk uit de sector. Ik heb dertig jaar een groot cultuurhuis geleid en ik weet maar al te goed wat startende artiesten behoeven. Ik heb de eerste stapjes meegemaakt, letterlijk, van Anne Teresa De Keersmaeker, van Wim Vandekeybus, van Luk Perceval, zelfs van de internationaal geroemde Ivo van Hove. Dat zijn allemaal mensen die in het begin heel veel steun en aanmoediging nodig hadden. Daarom is dit een onderwerp dat mij ook zo triggert. Daarom betreur ik het zo dat minister Gatz, die toch eigenlijk beter zou moeten weten, met dit zaaigoed zo onzorgvuldig is omgegaan.

Ik heb zelf ook in de commissies in de sector gewerkt. Ik ben ook een aantal keren voorzitter geweest en geef ook wel toe dat het niet simpel is. Je kunt nooit goed doen voor die sector, het is niet eenvoudig, maar hoe hiermee is omgegaan, daar heb ik toch veel vragen bij.

Nog eens even de feiten op een rijtje: 520 ontvankelijke aanvragen, waarvan 90 gehonoreerd, voor 3,33 miljoen euro. Van die 520, en dan denk ik dat we tot de kwalijke situatie komen, waren er echter 131 die toch het label 'zeer goed' meekregen. Als ik vroeger thuiskwam met een rapport en ik kon bij mijn vader en moeder 'zeer goed' op de tafel leggen, dan werd over mijn bolletje geaaid en werd ik niet zonder eten naar bed gestuurd. In dezen heb ik het gevoel dat men zonder eten naar bed werd gestuurd terwijl men eigenlijk niks heeft misdaan. Excuseer me de vergelijking.

Waar is het misgelopen? Nochtans, de beoordelingscommissies kregen bij opstart een uitgebreid draaiboek, waarin alles goed in detail werd beschreven en ook een hele reeks criteria werd opgenoemd, van 'zeer goed' tot 'ruim onvoldoende', met nog een percentage op de topranking, pluspunten voor de projecten die excelleren in de vijf extra criteria die minister Gatz naar voren had geschoven. Je merkt echter, en dan komen we tot de praktijk, dat die commissies nauwelijks op elkaar zijn afgestemd. Sommige commissies vergaten zelfs plusjes te geven, waardoor het gelijkheidsbeginsel volledig in de soep draaide. Intussen is er ook toenemende kritiek – ik wil dat tussendoor toch even meegeven – op het mechanische keurslijf van die KIOSK-tool, nochtans een cruciaal instrument in de beoordelingscriteria.

Met het eindresultaat kom ik tot mijn vragen. Indien het draaiboek, dat zorgvuldig werd voorbereid, correct zou zijn toegepast, dan zouden vijftien van de negentig projecten die nu wel subsidies krijgen, waarschijnlijk uit de boot zijn gevallen, ten voordele van vijftien die er wel in zouden zijn gekomen. We moeten dit toch vaststellen. Ik denk dat in dezen het gelijkheidsbeginsel is aangetast. Je zou kunnen zeggen 'lieve mensen, jullie kunnen toch allemaal in verweer gaan'. Dat kan bij projectsubsidies eigenlijk alleen door naar de Raad van State te stappen, maar u weet toch ook wel, denk ik, dat die kleine organisaties, die dag in dag uit met die cultuursector bezig zijn, noch het geld, noch de middelen hebben om naar die Raad van State te gaan.

Ik heb daarom een aantal vragen. Waarom werd er eigenlijk afgeweken van de richtlijnen van het draaiboek in de kwaliteitsbeoordeling? Iemand die al jaren die commissie voorziet, zegt die kwestie van die beoordelingscriteria al zo vaak te hebben aangekaart bij het kabinet en de adviescommissie. Men heeft dat echter altijd voor zich uit geschoven en de problemen raken maar niet opgelost. Ik ben erg benieuwd naar uw antwoord. Hoe zult u of zal uw opvolger of opvolgster dat

favoritisme tegengaan, gezien het gelijkheidsbeginsel? Wat is de rol van de adviescommissie in dezen? Dat is heel belangrijk, denk ik. Wat is de rol van de administratie in dezen, die toch toezicht moest houden op het correct uitvoeren? Moeten we toch niet eens grondig kijken naar de evaluatie van de hele procedure? Ik ben dan zelf uiteraard graag bereid om daar een steentje toe bij te dragen. Dan is er de sector zelf. U mag niet vergeten dat er een hele reeks gedupeerden is. Er was eigenlijk anderhalf miljoen euro te kort om die goed beoordeelde dossiers toch ook middelen en uiteindelijk een toekomst te geven.

Het laatste en misschien nog belangrijkste punt is dat de sector vreest dat er een enorm cumulatieveffect zal optreden. Ik weet nu al dat er voor de ronde van 15 september 2019 meer dan zeshonderd aanvragen zijn ingediend en dat er maar 4 miljoen euro beschikbaar is. We gaan opnieuw regelrecht naar een crash en ik maak me, mede namens de artiesten, veel zorgen om het hele beoordelingssysteem.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Pelckmans, ik zal uw appreciatie zeker overmaken aan minister Gatz, die een goede band met de culturele sector heeft. Ik apprecieer ten eerste dat u altijd vermeldt dat het zeker niet eenvoudig is. Ik zal nu op uw specifieke vragen ingaan.

U hebt gevraagd waarom is afgeweken van de richtlijn in het draaiboek 'Kwaliteitsbeoordeling voor het Kunstendecreet'. Ik wil eerst de concrete cijfers aanhalen. Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen de projectsubsidies en de beurzen. Hierdoor zijn er vier categorieën. Als we kijken naar de dossiers die als zeer goed zijn beoordeeld, zien we dat 42 van de 64 door organisaties ingediende projecten zijn gehonoreerd. Dat betekent dat 22 projecten, 34 procent, niet zijn gehonoreerd. Van de 32 door kunstenaars ingediende projecten zijn er 19 gehonoreerd en 13 niet gehonoreerd. Dat is 41 procent. Als we naar de beurzen kijken, neem ik de meerjarige en de kortlopende beurzen samen. Van de 35 beurzen met een zeer goede score zijn er 29 gehonoreerd. Dit betekent dat zeventien beurzen, 6 procent, niet zijn toegekend.

Het door u aangehaalde draaiboek 'Kwaliteitsbeoordeling in het Kunstendecreet' bevat geen bindende rechtsnormen. Het is een gemeenschappelijk werkdokument voor de beoordelaars. Het is een richtsnoer, een dynamisch document waarvan in de praktijk soms kan worden afgeweken.

Tijdens de voorbije ronde voor projectsubsidies en beurzen is echter niet van het draaiboek afgeweken, behalve dat de voorzitters niet specifiek hebben samengezeten. De adviescommissie Kunsten heeft zich voorafgaand akkoord verklaard met het feit dat er in de praktijk geen overleg tussen de voorzitters van de parallelle commissies zou zijn.

De tweede vraag is waarom geen rekening is gehouden met de opmerkingen van de beoordelingscommissies over de net vermelde problemen. Het klopt dat de commissievoorzitters een aantal kwesties hebben aangekaart. U hebt daarstraks zelf verklaard dat het allemaal niet eenvoudig is. Er is wel degelijk rekening gehouden met deze opmerkingen. Precies om die reden wijkt het beslissingsvoorstel af van wat in het draaiboek is opgenomen. Hiermee wordt het voorstel van de respectievelijke commissievoorzitters volledig gehonoreerd. Het voorstel van beslissing houdt wel rekening met de opmerkingen die door de beoordelingscommissies en de voorzitters zijn geformuleerd.

Verder hebt u me gevraagd hoe ik het aangekaarte favoritisme wil tegengaan en hoe ik het gelijkheidsbeginsel in de toekomst wil garanderen. Ik denk niet dat er hier sprake van favoritisme kan zijn. U weet ook dat er een zeer grote instroom van dossiers was. Er is geen sprake van favoritisme in het voorstel van beslissing. Dat is een interpretatie door een aantal journalisten, maar volgens mij is er geen

sprake van favoritisme in de beoordelingscommissies. De commissies kijken welke dossiers de hoogste rangschikking of de beste score krijgen. We kunnen spreken van enige intersubjectiviteit, maar ik denk dat het woord 'favoritisme' hiervoor een veel te zware uitdrukking is.

De volgende vraag is of de Adviescommissie Kunsten al een advies heeft uitgebracht over de wijze waarop de beoordelingen tot stand zijn gekomen. De eerstvolgende vergadering van de Adviescommissie Kunsten vindt plaats op 27 september 2019. Dat zal tegelijkertijd de laatste vergadering van deze adviescommissie zijn, want ze is benoemd tot 31 oktober 2019. In principe moet er dan een nieuwe commissie komen.

De vraag wanneer en op welke wijze ik in een evaluatie van de bestaande procedure zal voorzien, zullen de nieuwe minister en de nieuwe adviescommissie bespreken. Het is niet meer dan logisch dat ik in deze korte tijdsspanne niet tot een evaluatie kan overgaan. Ik apprecieer alleszins dat u hebt verklaard dat het niet eenvoudig is en dat u zeker uw steentje wilt bijdragen.

Ook voor uw zesde vraag moet ik verwijzen naar wat de toekomst nog zal brengen. Dit zal een zaak voor de nieuwe minister zijn.

Tot slot is er nog de vraag over de grote kans dat er een cumulatie-effect optreedt. Volgens u is de procedure bedenkelijk. Ik moet opnieuw opmerken dat het draaiboek in grote lijnen is gevolgd. Het advies van de adviescommissie is alleszins volledig gevolgd. Die commissie beoordeelt in eerste instantie de respectievelijke commissies. Ik kan natuurlijk niet vooruitlopen op wat de toekomst zal brengen of op de manier waarop de commissies de dossiers in de toekomst zullen beoordelen. Ik denk echter dat alle dossiers aandachtig zullen worden bestudeerd en dat de subsidiehistoriek ook zal worden bekeken. Het is alleszins de verantwoordelijkheid van de beoordelingscommissies om met deze overwegingen rekening te houden.

De voorzitter: De heer Pelckmans heeft het woord.

Gustaaf Pelckmans (Groen): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord, maar ik vind dat u snel over de procedurefouten heen gaat. De commissie heeft de plusjes niet aangeduid, waardoor men aan de rechtsgeldigheid van de procedure twijfelt. Ik blijf dat een heel moeilijk punt vinden.

Het verschil van 22 procent in het theater is wel erkend geweest. Dat is veel minder dan in de andere commissies.

Minister, met uw antwoord loopt u spitsroeden. Ik vraag me af hoe de sector op uw antwoord zal reageren. De woede, de boosheid en vooral het cumulerend effect op lange termijn is iets waarvan ik me afvraag hoe dat verder zal verlopen. Het systeem loopt zichzelf dood.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Het is niet de eerste keer dat dit soort beslissingen moest worden genomen. In het verleden was er ook telkens een tekort aan budget. Het grote verschil is dat we op het einde van deze legislatuur met een voorlopige regering en voorlopige twaalfden zitten, waardoor de minister niet meer in staat was om extra middelen te vinden en zo het budget op te trekken.

Dat is het verleden, nu terug naar de toekomst. Het zal heel belangrijk zijn dat het draaiboek een techniek vindt zodat commissies rekening kunnen houden met het beschikbare budget. Nu adviseert men en men weet niet binnen welk kader men kan werken. Of de middelen voor projectsubsidies al dan niet zullen kunnen stijgen, zal afhankelijk zijn van de nieuwe minister en de prioriteit die hij of zij daaraan wil

geven. Het is belangrijk dat organisaties die nog niet structureel worden gesubsidieerd, projecten kunnen indienen zodat ze in de toekomst structureel kunnen worden gesubsidieerd.

Dit was nu de eerste testcase voor het draaiboek. Er zal een evaluatie volgen, en dat is ook zeer nodig. De nieuwe adviescommissie die in oktober wordt samengesteld, zal met dit draaiboek aan de slag kunnen gaan, zodat men in de echte ronde, waar het gaat over de structurele subsidies, met een draaiboek kan werken dat goed is voor iedereen en waarvan de adviescommissies en de verschillende beoordelaars op de hoogte zijn. Zo kunnen we in de toekomst een duidelijke beslissing nemen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Ons Kunstendecreet biedt eigenlijk een heel goed kader voor het kunstenveld. Het heeft zich ongelooflijk kwalitatief ontwikkeld. De laatste aanpassing in het Kunstendecreet over de grens van meerderheid en oppositie heen, had tot doel de sector nog beter te dienen en het proces van beoordeling te professionaliseren. Collega's, we komen van ver. Toen ik voorzitter was van de overkoepelende Adviescommissie Kunsten, hadden we niks: geen ranking, geen draaiboek, niks.

Koken kost geld, natuurlijk. De vorige legislatuur is gestart met heel zware besparingen in Cultuur die hoger waren dan in andere sectoren. Die effecten voelen we nog altijd. Dat we nu met de projectsubsidies voor deze situatie staan, heeft daar zeker mee te maken.

Het werk van de beoordelingscommissies kan altijd beter. Het draaiboek van kwaliteitsbeoordeling is een goede zaak. Ik zou willen dat er zo min mogelijk van wordt afgeweken. Waar het vooral fout is gegaan, is dat er geen overleg is geweest tussen de voorzitters van de beoordelingscommissie en de adviescommissie. Dat overleg voor afstemming en prioritering is absoluut essentieel.

De bottomline is dat de projectmiddelen gewoon omhoog moeten. Ze moeten minstens 10 procent kunnen bedragen van de totale pot aan subsidies. Enkel op die manier kun je de dynamiek in het kunstenveld blijven garanderen. Eigenlijk is het een ratrace rond de projectsubsidies en de structurele middelen. Als nieuwe, prille initiatieven sneuvelen, dan komen de dynamiek en de hele vernieuwing in de sector in het gedrang, en dat mogen we niet laten gebeuren. Mijn oproep is: investeer meer.

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Net zoals de seizoenen keren ook de vragen over de projectsubsidies telkens weer terug. In de zomer heb ik daarover enkele schriftelijke vragen gesteld aan de minister, waarop ik een uitgebreid antwoord kreeg. Waarvoor dank, minister.

Minister Gatz sleept een beetje een verleden mee inzake projectsubsidies omdat er nu wel een draaiboek is. In 2017 zijn er projectsubsidies toegekend aan organisaties die een minder goed rapport hadden. Toen kwam dat door de regionale en thematische spreiding, terwijl eind 2015 de adviezen wel rigoureus werden gevolgd. Dat heeft te maken met het wantrouwen en ongenoegen dat er was.

Het draaiboek is toch een belangrijke verbetering. Als de aanvragen groter zijn dan het budget, dan kun je niet iedereen gelukkig maken. Dat moet je gewoon erkennen. Ik hoor collega's graag zeggen dat het allemaal maar moet verhogen, maar dat is een budgettaire oefening die moet worden gemaakt door de mensen die ermee bezig zijn. Hopelijk zullen we dat binnenkort bespreken.

Het is heel belangrijk dat de volgende minister van Cultuur, wie het ook is, een heel goede visienota opstelt en duidelijk zegt welke prioriteiten moeten worden gevolgd

in overleg met de sector. Daar moeten we ons dan aan houden. Dus een draaiboek, maar ook de prioriteiten van de volgende minister: dat moet duidelijk in de visienota staan, zodat de organisaties weten waaraan ze zich kunnen verwachten.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik heb vernomen dat de huidige Adviescommissie Kunsten al een tijdje bezig is om een wetenschappelijk onderbouwde methodiek te ontwikkelen.

Als er dan natuurlijk binnenkort een nieuwe adviescommissie komt, dan mag dat werk niet verloren gaan. Er was al aan gewerkt, maar het was nog niet af en het is nog niet toegepast.

Dat het huidige draaiboek effecten heeft gesorteerd die niet wenselijk zijn, hebben we hier kunnen vernemen. Ik ben er dan ook voorstander van om na de evaluatie de draaiboeken beter op elkaar af te stemmen en om naar meer uniforme draaiboeken te gaan per deelcommissie en uniforme methodieken uit te werken. Zo kan er op een andere manier worden beoordeeld.

Zoals mevrouw D'Hose heeft gezegd, moet men op voorhand weten wat het subsidiebedrag zal zijn dat kan worden toegekend in de projectronde. Anders varen de commissies die advies moeten geven over de ingediende projecten, een beetje blind, zeker als er veel projectaanvragen bij zijn gekomen. Daar knelt natuurlijk ook het schoentje: er zijn veel meer aanvragen dan in het verleden. Mijnheer Pelckmans, u zegt dat vroeger meer dan de helft van de projecten subsidies kreeg, maar toen waren er ook minder aanvragen.

Het is een heel kluwen waarover we zeker tijdens de komende legislatuur met de volgende minister in discussie en overleg kunnen gaan. Maar ik zou toch ook willen vragen dat het werk dat de huidige Adviescommissie Kunsten heeft voorbereid, niet verloren zou gaan want er zitten zeker interessante zaken in.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Ik wil alle leden bedanken voor hun tussenkomsten. Mijnheer Pelckmans, u zegt dat mogelijke procedurefouten onmiddellijk zouden moeten worden rechtgezet. Ik denk niet dat we hier kunnen spreken over procedurefouten. Ik heb dat in mijn initieel antwoord al meer dan voldoende benadrukt.

In de tussenkomsten van alle leden hoor ik steeds hetzelfde verhaal: we zitten in een tussenfase en er moet een evaluatie komen. Die tussenfase zorgt enerzijds voor een budgettaire beperking, omdat we werkten met voorlopige twaalfden, maar ook omdat er gesnoeid is. Daarnaast is er ook een nieuwe procedure.

Het enige dat niet conform het draaiboek is gelopen, is dat de voorzitters van de adviescommissies nog eens specifiek zijn bijeengekomen. Er was intern wel de afspraak dat zij het volledige draaiboek zouden volgen en dat zij bijvoorbeeld de richtlijn zouden aanhouden van de drie besten per commissie om zodoende een groot bereik te hebben. Op die manier zou er een goede spreiding zijn en zou elke sector goed bedeed worden.

Het zal sowieso aan de volgende minister zijn om na te gaan hoe de evaluatie zal verlopen en wat kan worden bijgestuurd, uiteraard in samenspraak met de adviescommissie, die straks opnieuw moet worden samengesteld.

Als ik elke tussenkomst goed heb beluisterd, dan denk ik wel dat dit in gezamenlijk overleg tot een positief verhaal kan komen. Ik hoop het alleszins, maar we kunnen natuurlijk weinig veranderen aan wat nu voorbij is.

De voorzitter: De heer Pelckmans heeft het woord.

Gustaaf Pelckmans (Groen): Ik dank de leden van de commissie Cultuur die deels erkennen dat er een probleem is met de procedure, misschien niet juridisch maar wel dat er werk aan de winkel is. Dat brengt mij tot de slotbedenking dat we mogen hopen op een heel sterke minister, die van meet af aan in de onderhandelingen wordt meegenomen en niet zoals vorige keer op het einde nog snel wordt gevraagd om te komen.

Ik zou ook willen vragen aan deze hele commissie om wat meer geloof te hechten aan de kracht van cultuur. Die verbindende kracht is zo groot, ook voor onderwijs, ook voor sociale zaken, ook voor alle andere maatschappelijke problemen. Geloof daar nu eens in en besteed daar meer aan dan de 1,18 procent van het budget. Dat is echt niet haalbaar en ik volg mevrouw Segers daar absoluut in.

Ik wil nog een opmerking maken. Ik las in de startnota dat men innoveren in industrie en wetenschap wil aanmoedigen. Ook voor de cultuursector hebben we die innovatie nodig. Cultuur is meer dan alleen een marketingtool voor Vlaanderen. We zijn het over één zin in de startnota wel eens: "Vlaanderen kan pas echt stralen als het ook cultureel straalt." Als het cultuurbeleid faalt, dan faalt vooral ook Vlaanderen. We hebben dat kunnen meemaken in dit dossier.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over het gebruik van biobrandstoffen – 38 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, dames en heren, jaarlijks verdwijnt er meer dan 800.000 ton voedsel in de brandstoftanks van Belgische wagens. Het voedsel equivalent van deze biobrandstof komt overeen met de jaarlijkse graanconsumptie van 2 miljoen mensen en het plantaardige oliegebruik van 17 miljoen mensen.

Het wetenschappelijk klimaatpanel van de Verenigde Naties, het welbekende Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), bevestigt in zijn recente rapport 'Climate Change' dat de grootschalige inzet op bio-energie zal leiden tot meer honger, vooral in Sub-Sahara-Afrika en Zuid-Azië. Bovendien leidt het gebruik van gewassen voor biobrandstoffen, zoals palmolie en soja, tot ontbossing. Het opschroeven van de teelt van energiegewassen zoals koolzaad in Europa, heeft dan weer een negatieve impact op de voedselsoevereiniteit van ons continent en de voedselzekerheid in de rest van de wereld omdat Europa veel meer voedsel moet invoeren vanuit het zuiden.

Het Nationaal Energie- en Klimaatplan van de Belgische overheid, dat klaarligt om aan de Europese Commissie te worden overgemaakt, voorziet in een ongeziene verhoging van biobrandstoffen in het vervoer de komende jaren. Het Nationaal Energie- en Klimaatplan voorziet in een verhoging van dat aandeel biobrandstoffen tot het Europese maximum van 14 procent.

In 2017 bedroeg dit aandeel slechts 5,5 procent. De afgesproken 14 procent zou voor de helft bestaan uit 'biobrandstoffen van de eerste generatie', terwijl de andere helft bestaat uit zogenaamde 'geavanceerde biobrandstoffen'. De geplande toename van biobrandstoffen gaat in tegen het recente rapport van het Intergovernmental

Panel on Climate Change (IPCC) over landgebruik en klimaatverandering en tegen de adviezen van de Adviesraad inzake beleidscoherentie van 2019, de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) van 2019, de Raad voor het Verbruik en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. Het IPCC stipt aan dat niet enkel biobrandstoffen van de eerste generatie bijdragen tot landdegradatie, maar dat ook sommige biobrandstoffen van de tweede generatie deze degradatie in de hand werken.

Een aantal niet-gouvernementele organisaties hielden op 14 september een actie en klaagden aan dat België dit doet – het opdrijven van het aandeel biobrandstoffen in de brandstofmix – omdat het een makkelijke manier is om de klimaatdoelstellingen op papier te behalen. Zij roepen België dan ook op om te kiezen voor echte vormen van duurzame en hernieuwbare energie en in te zetten op een ander mobiliteitssysteem. Concreet vragen de organisaties dat België het standpunt met betrekking tot het gebruik van biobrandstoffen volledig herzien en dat België onder andere biobrandstoffen op basis van voedselgewassen volledig bant. De gewesten worden opgeroepen om naar een duurzame mobiliteit te streven en het vervoer koolstofvrij te maken.

Minister, gaat u akkoord met de kritiek van de diverse organisaties op de opgenomen doelstellingen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan in verband met het gebruik van biobrandstoffen? Zult u een initiatief nemen om de doelstellingen over het gebruik van biobrandstoffen te laten bijsturen in dat plan?

De organisaties roepen op om wagens met een verbrandingsmotor uit te faseren waarbij er ten laatste vanaf 2030 een verbod op de verkoop van nieuwe fossiele wagens komt. Deze doelstelling is scherper dan de doelstelling die opgenomen werd in de Klimaatresolutie van het Vlaams Parlement. Staat u achter de oproep van de organisaties? Welke stappen wilt u nemen om deze scherpere doelstelling te behalen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Collega Danen, ik kan de eerste en de tweede vraag samen beantwoorden. U vraagt specifiek in welke mate wij het Nationaal Energie- en Klimaatplan zullen bijsturen. Ik leg de nadruk op 'nationaal'. Wij zitten hier in het Vlaams Parlement en niet in het federaal parlement.

Er komt kritiek van diverse organisaties. U vraagt of ik het daarmee eens ben. Ik kan alleen maar akte nemen van hun standpunt. Ik ga er me zeker niet zonder meer mee akkoord verklaren. Het bijmengpercentage voor biobrandstoffen is een federale bevoegdheid. Het is dus aan de Federale Regering en ook aan de volgende Vlaamse Regering om te beslissen hoe men hiermee omgaat, dit in het kader van het definitieve Vlaamse en Nationaal Energie- en Klimaatplan. Ik kan daar vandaag dus niet verder op ingaan.

De organisaties roepen op om wagens met een verbrandingsmotor uit te faseren, waarbij er ten laatste vanaf 2030 een verbod op de verkoop van nieuwe fossiele wagens komt. Wat dat betreft, moet ik opnieuw verwijzen naar datgene wat in de Klimaatresolutie is goedgekeurd. Ik sta ten volle achter de doelstellingen die zijn opgenomen in de Klimaatresolutie van het Vlaams Parlement, waarin werd geijverd om vanaf 2035 geen wagens op fossiele brandstoffen meer te verkopen. In 2030 streven we naar een marktaandeel van 50 procent zero-emissiewagens zoals ook werd opgenomen in het ontwerp Vlaams Energie- en Klimaatplan. Dit zal reeds een belangrijke stap zijn en gaat verder dan de Europese doelstellingen die recent werden vastgelegd. De stappen die we daartoe willen zetten, staan allemaal beschreven in het Vlaams Energie- en Klimaatplan dat werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering en waarover recent een advies is gegeven door de Europese Commissie. In het najaar moet het wellicht definitief worden goedgekeurd.

Ik denk dat alle instrumenten in het Vlaams en Nationaal Energie- en Klimaatplan zijn opgenomen en dat we ons daaraan dan ook het best houden.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Mijn collega Steenwegen zal straks nog even ingaan op de aanbevelingen van de Europese Commissie over het betreffende plan. Het is wel zo dat het Nationaal Energie- en Klimaatplan bestaat uit verschillende onderdelen – Vlaamse, Waalse, federale en misschien nog wat. Het is me niet helemaal duidelijk of alles echt in elkaar zal worden gepast, of dat de afzonderlijke delen als dusdanig worden ingediend. Aanpassingen zijn nog steeds mogelijk.

Recent hebben we ingezien dat het bijmengen van zogenaamde biobrandstoffen om de brandstofmix te vergroenen, heel wat negatieve neveneffecten heeft, veel meer dan we initieel hadden gedacht. Het is dus een oproep om dit te herzien. Als we zulke maatregelen nemen, gaan we misschien op papier een aantal dingen doen die goed zijn en dus de doelstellingen proberen te halen, maar aan de andere kant gaan we nog een groter kwaad bewerkstelligen, en dat kan niet de bedoeling zijn.

Alle bevoegdheden lopen een beetje door elkaar. De gewesten zijn bevoegd om te streven naar een duurzame mobiliteit en om het vervoer koolstofvrij te maken. Dat heeft een effect op hoeveel vervoer er nog op een andere manier zal gebeuren.

Minister, ik roep u toch op om uw collega's te proberen te overtuigen om het aandeel van 14 procent te verminderen. Ik ben ervan overtuigd dat Europa ook zal terugkomen op dat maximum. Helaas draaien de Europese molens nog iets trager dan de onze. Ik denk dat we in Vlaanderen alvast het goede voorbeeld kunnen geven.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Mijnheer Danen, het is voor een minister in lopende zaken nogal moeilijk om aan te geven op welke manier zij het Nationaal Energie- en Klimaatplan, of toch het Vlaamse luik daarin, zal bijstellen. Misschien komt er daarvan iets in het regeerakkoord. Ik weet het niet. Als het zo is, des te beter. Als het niet zo is, is dat even goed. Dan doen we het in het parlement. Wellicht zal er dus nog een debat moeten komen over wat nu exact het Nationaal Energie- en Klimaatplan zal zijn dat we bij Europa indienen, met inbegrip van de opmerkingen die Europa heeft gemaakt, na het consulteren van een breed scala aan stakeholders. Het is voor de minister dus enorm moeilijk om deze vraag te beantwoorden.

Ik laat mij even verleiden door uw vraag – want ze is voldoende technisch om dat te doen – of die 14 procent nu heel goed of net heel slecht is. Misschien zal dat blijken. Zoals u weet, is er elke twee jaar een evaluatierapport daarover. Zo werden ook de duurzaamheidscriteria van de biobrandstoffen door Europa bijgesteld, om een aantal negatieve neveneffecten bij te sturen. Wellicht zal dat hier ook zo gebeuren, mocht dat het geval zijn.

Maar we moeten ook niet heiliger dan de paus willen zijn. Europa zit momenteel in een heel strak en steil pad om zijn doelstellingen op te schroeven. Ik weet niet of dat op de korte termijn altijd zo voordelig is, of tout court haalbaar. Ik ben het er helemaal mee eens dat wij in Vlaanderen moeten doen wat we kunnen om onze Belgische doelstellingen ambitieus te houden. Maar op het vlak van biobrandstoffen is dat wel wat moeilijk. En u weet dat in het plan zelf staat dat wij de bonussen, de multiplicatoreffecten, die Europa toekent op bijmenging, momenteel niet in rekening hebben gebracht. We doen dus al bijna aan 'goldplating'. En dan komt u vandaag zeggen dat het nog een pak hoger moet.

Ik ben het met u eens dat we nog fors zullen discussiëren over een omslag naar een klimaatneutraal Europa in 2050. Maar in lopende zaken aan de zittende minister van Energie vragen wat zij zal doen aan de bijstelling van de federale bijmengingspercentages in het Nationaal Energie- en Klimaatplan, dat vind ik eerlijk gezegd toch wat moeilijk.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik sluit me daar volmondig bij aan en voeg er nog aan toe dat wij niet meegaan in een verhaal van bangmakerij. Uiteraard moet er een kader zijn, wanneer je ambitieus wilt zijn op het vlak van biobrandstoffen. Dat kader mag ambitieus en ook strikt zijn. Maar we moeten er wel degelijk echt op inzetten en ervoor zorgen dat die stromen duurzaam blijven. Vandaar ook die tweejaarlijkse controle. Maar om in deze periode plots aan bangmakerij te doen, daar doen wij niet aan mee. Want dan hebt u straks misschien ook geen alternatief.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp-a): Onze fractie heeft ook altijd vraagtekens geplaatst bij de duurzaamheid van die biobrandstoffen. We hebben indertijd ook voorgesteld om wagens op fossiele brandstoffen sneller te gaan uitfasen, tegen 2030 welbepaald. Dat stond niet alleen in ons programma, maar ook in dat van CD&V. Ik ben dus heel benieuwd of dat al dan niet in het regeerakkoord zal worden opgenomen. Ik neem aan dat zij hun vel duur hebben verkocht en dat we in dezen een versnelling zullen zien.

Minister Lydia Peeters: Ik kan weinig toevoegen aan jullie betogen. Het is inderdaad aan de volgende beleidsploeg om te bepalen hoe zij zal omgaan met enerzijds de adviezen van de Europese Commissie en anderzijds de verdere opmaak van het Vlaams en nadien ook het Nationaal Energie- en Klimaatplan.

Als het u kan geruststellen, mijnheer Danen: we trekken alleszins volop de kaart van een duurzame mobiliteit. U zult echter begrijpen dat ik daarover vandaag niet veel meer kan vertellen, zeker niet wat de federale materie betreft.

Johan Danen (Groen): Ik wilde met deze vraag nu al aan de alarmbel trekken, want niets is wat het lijkt. Biobrandstoffen lijken heel interessant en op papier is dat ook zo. Maar het heeft heel wat negatieve neveneffecten. Ik kijk uit naar het debat ter zake. Ik zal daar heel graag, samen met jullie, aan deelnemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over de bevoorrading met laagcalorisch gas
– 1 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De voorbije jaren heeft de heer Gryffroy ook al een aantal keren het woord genomen over deze materie. Aangezien er nu nieuwe gegevens zijn, is de vraag momenteel relevanter dan ooit, in het bijzonder wat betreft de omvorming van onze installaties.

Nog niet zo lang geleden, op maandag 9 september 2019, kondigde de Nederlandse Energieminister, Eric Wiebes, aan dat de gasproductie in Groningen zal worden

verlaagd. Tegen 2022 – dat is al heel snel – zou de volledige productie in Groningen stoppen. Dat is acht jaar eerder dan gepland. De Groningse gasproductie beslaat meer dan de helft van de totale Nederlandse gasproductie. België – en dan vooral Vlaanderen – importeert jaarlijks ongeveer 8 miljard kubieke meter gas uit Nederland.

Het lijkt niet de minste twijfel dat onze bevoorradingszekerheid in het gedrang komt. Nochtans doen de betrokken partijen in Vlaanderen alsof hun neus bloedt en wuiven ze de bezorgdheden weg met argumenten die eigenlijk onjuist zijn.

Minister, u bent niet verantwoordelijk voor de reactie van Engie, maar ik wil ze toch even meegeven. Engie reageerde op het nieuws met de laconieke stelling dat zij langetermijncontracten hebben met de Nederlanders. Maar wat helpt het om een langetermijncontract te hebben voor een product dat er gewoon niet meer is?

Fluxys stelde vorige week nog dat er genoeg extra gas via Zeebrugge kan worden aangevoerd. Maar het gas dat via Zeebrugge komt, is hoogcalorisch gas en dus niet zomaar onmiddellijk bruikbaar op het laagcalorisch net.

Fluvius stelt dan weer een plan te hebben om het laagcalorisch gasgebied gefaseerd klaar te maken om hoogcalorisch gas te ontvangen. Daarover hebben we het al vaak gehad in de commissie. Maar dat plan dateert van voor de escalatie in gasafbouw in Nederland. Die omschakeling moet, behalve enkele pilootprojecten, nog starten en loopt tot en met 2029. Dat heeft Fluvius mij gisteren trouwens nog bevestigd.

Naast de klaarblijkelijke, maar onterechte onverschilligheid met betrekking tot deze problematiek, valt ook op dat Vlaanderen totaal geen begin maakt met wat de Nederlanders wel doen: van gas afstappen. Nederland maakt van dit momentum gebruik om enerzijds haar klimaatdoelstellingen te bereiken, maar anderzijds ook om niet meer afhankelijk te worden van dubieuze regimes zoals Rusland of landen uit het Midden-Oosten. Vlaanderen lijkt het momentum te laten voorbijgaan en kosten te maken om over te schakelen naar hoogcalorisch gas in plaats van die middelen te gebruiken om koolstofneutrale oplossingen interessanter te maken.

Minister, u reageerde niet op de aankondiging van minister Wiebes, die nochtans van zeer groot belang is voor onze regio. Hebt u contact gehad met uw Nederlandse collega om de repercussies voor Vlaanderen te kunnen inschatten? Indien niet, zult u dat dan snel doen?

Mijn volgende vraag is heel interessant voor ons geweest. De versnelde afbouw van de bevoorrading met laagcalorisch Nederlands gas strookt niet meer met de geplande omschakeling van laagcalorisch naar hoogcalorisch gas in grote delen van Vlaanderen. Hoe zal deze versnelde ombouw aangepakt worden?

Het versneld ombouwen van gasinstallaties voor gebruik van hoogcalorisch gas vraagt een aanzienlijke financiële inspanning. Hoe zal dat worden betaald? Er was ooit sprake van een federaal fonds maar tot nader order is dat nog niet opgestart. Mag ik u oproepen om een taskforce op te richten om specifiek voor het laagcalorische gasnet afnemers weg van het gas te begeleiden? Zult u initiatieven nemen om gasgebruikers te begeleiden naar koolstofneutrale oplossingen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Danen, dank u wel voor de vragen over de bevoorrading met laagcalorisch gas. Ik wil eerst benadrukken dat deze kwestie vooral een probleem is van bevoorradingszekerheid. Zoals u weet, mijnheer Danen, is bevoorradingszekerheid een federale en geen Vlaamse bevoegdheid.

De directeur-generaal van de Algemene Directie FOD Economie heeft op regelmatige basis contact met de bevoegde collega uit Nederland. In een mail van 10

september werd de FOD Economie door Nederland geïnformeerd over het nieuwe productieniveau vanuit Groningen. Binnen de daarvoor opgerichte ENOVER-werkgroep (Energieoverleg) werd deze informatie met de verschillende entiteiten gedeeld en besproken. De verantwoordelijkheid voor de bevoorradingszekerheid blijft natuurlijk een federale materie, waar we niet verder in detail op kunnen ingaan.

Wat betreft de versnelde afbouw van de bevoorrading met laagcalorisch Nederlands gas, heeft Nederland de afgelopen jaren een strategie aangenomen met als doel de Groningse gaswinning te minimaliseren ten gevolge van de frequentie en de amplitude van de seismische fenomenen in de regio. U weet dat daar aardbevingen zijn geweest. Naar aanleiding van die aardbevingen heeft men wel degelijk beslist om versneld af te bouwen. Over wanneer het Groningenveld definitief zal worden gesloten, is het niet aan ons om uitspraken te doen. In dit stadium hebben we daar alleszins geen zicht op. Gaat het dicht in 2023 of gaat het later dicht? Het is aan de Nederlandse overheid om dat te beoordelen. Op dit ogenblik moeten we er alleszins nog van uitgaan dat de contractuele afspraken met Nederland zullen worden gerespecteerd en dat hierdoor het omschakelingsplan nog steeds voldoet.

Synergrid, de federatie van netbeheerders van elektriciteit en aardgas in België, heeft een indicatieve tijdslijn uitgewerkt voor de omschakeling van de gasinfrastructuur in ons land van laag- naar hoogcalorisch aardgas. Met dat plan is de omschakeling reeds gestart om eind 2029 afgerond te zijn. Het bevat de timing van de omschakeling per gebied. Daarbij werd concreet rekening gehouden met de noodzakelijke aanpassingen aan de infrastructuur en de officiële timing die werd opgelegd door Nederland. Zolang de vooropgestelde timing voor de afbouw aan Nederlandse kant behouden blijft, houden wij ook vast aan diezelfde kalender zoals die door Synergrid is uitgewerkt. Voor de komende drie jaar is er al een definitieve planning, die niet in vraag gesteld wordt en dus behouden kan blijven. Elk jaar wordt de planning goedgekeurd voor de volgende drie jaar. Er is dus een roll-outproces. Informatie daarover is terug te vinden op de centrale website www.gas-verandert.be. Voor de gedetailleerde planning kan ik verwijzen naar de website van Fluvius.

Door de FOD Economie wordt voorgesteld om een taskforce op te richten in geval van onvoorziene gebeurtenissen, bijvoorbeeld bij aardbevingen, die zich zouden voordoen, wanneer Nederland in een zeer korte tijdspanne toch de productie zou terugdringen en op het moment dat de bevoorradingszekerheid niet meer kan worden gegarandeerd. Maar zoals ik al zei, is dat federale materie. Hier zullen uiteraard alle verschillende instanties bij worden betrokken. Ook Vlaanderen zal via de ENOVER-werkgroep, die ik reeds vermeldde, mee worden betrokken mocht dat nodig zijn.

Wat betreft initiatieven om de gasgebruikers te begeleiden naar koolstofneutrale oplossingen, verwijs ik naar de maatregelen in het ontwerp Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan dat juist nog aan bod is gekomen en dat straks geüpdatet zal worden en vervolgens definitief kan worden goedgekeurd en aan de Europese Commissie voorgelegd.

De voorzitter: De heer Danen heeft woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel, minister. Van uw antwoord gaat heel weinig urgentie uit. Volgens mijn informatie is het wel zo dat men de gasproductie versneld vermindert en kloppen die afbouwpercentages niet meer zoals u het stelt. In dat geval is een ombouwpad tot 2030 veel te traag. Meer nog, het zou interessanter zijn mochten we meer inspanningen doen om van het gas af te geraken.

Ik heb uw antwoord gehoord. Ik begrijp daaruit dat u zich weinig zorgen maakt. Ik hoop dat u niet zegt: 'Après moi le déluge.' Energie is veel te belangrijk om het

zomaar over te laten aan wat men denkt of wat men hoopt. Ik hoop echt dat we het pad dat we ingeslagen zijn, kunnen versnellen, enerzijds naar ombouw, maar dan beperkt, en anderzijds naar koolstofneutrale oplossingen, zodat we echt klaar zijn voor de toekomst. Ik wil u aanraden om met de Nederlanders in debat te gaan – we kunnen dat misschien als parlement in de commissie doen – om te horen hoe zij het gaan aanpakken, want op dat vlak zijn ze veel ambitieuzer dan wij. Want wie daarvoor klaar is, kan ook de toekomst aan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik heb deze vraag tijdens de commissievergadering van 28 november 2018 ook gesteld aan uw voorganger, Bart Tommelein. Het waren exact dezelfde vragen, en ik vind het altijd plezant wanneer andere partijen die dan kopiëren.

Een van de cruciale elementen tijdens de komende maanden is de discussie tussen de regulator en de distributienetbeheerders. Dat zal niet via de minister maar wel met de regulator gebeuren. De distributienetbeheerders zeggen dat zij dit niet mogen doorrekenen via de distributiekosten omdat volgens de regulator nog altijd de mogelijkheid bestaat dat er op federaal niveau een fonds wordt opgericht. Dat fonds komt er wellicht niet en dus moet er een oplossing worden gevonden. Puur technisch gezien is er niet echt een probleem, het gaat over kostenefficiëntie.

Mijnheer Danen, ik vind het altijd fijn om naar uw uiteenzetting te luisteren. U hebt daarnet gezegd dat u niet voor biomassa bent, u hebt ook gezegd dat u niet voor gas bent. Een deel van uw partij is ook niet voor nucleaire energie. Mijn vraag is dan ook waarmee u straks het licht zult aansteken.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Mijnheer Danen, u stelt hier opnieuw een vraag, en ik ben blij dat de minister het overzicht heeft gegeven dat ze heeft gegeven, en geantwoord heeft dat ze tijdens de laatste week niet nog bijkomend contact met de Nederlandse minister zal opnemen, dat zou een beetje ongepast zijn in lopende zaken. We kennen de problematiek, de heer Gryffroy heeft al een aantal elementen op gesomd. Het is onder meer een zaak van bevoorradingszekerheid en dus ook een federale materie.

Het is niet omdat Nederland beslist om van gas af te stappen en de lokale gasconsumptie te reduceren dat ze in een pennentrek verdragen met de Belgische leveranciers zouden schrappen. Dat lijkt me een beetje te kort door de bocht. De termijnen zijn nog voldoende groot om de omschakeling op een kostenefficiënte manier te laten verlopen. De volgende regering en het parlement zullen moeten bekijken of er extra ingrepen nodig zijn. Maar we moeten opletten: de netbeheerders zijn niet in handen van de regering, dit is geen Vlaamse administratie, maar een operator van de lokale netbeheerders. De VREG kan wel een aantal eisen en restricties inzake financiering opleggen, maar dat zal toch ook via de steden en gemeenten moeten verlopen om de kostprijs van die operatie indachtig te zijn.

Samengevat: ik denk niet dat het aan de minister is om nu nog initiatieven te nemen. Ik dank de minister en haar voorganger voor de initiatieven die zij hebben genomen. Laat ons in een volgende stap bekijken hoe we die transitie kunnen opvatten. Maar om ook in Vlaanderen meteen een 'af van het gas'-politiek te voeren terwijl wij ook nog met onze nucleaire capaciteit zitten, mijnheer Danen, lijkt me iets te kort door de bocht. We moeten dat doen op een manier die draaglijk is voor onze burgers en bedrijven.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Ik wil een oproep doen om in die zones waar die ombouw nodig is, prioritair werk te maken van een warmtezoneringsplan. In het Vlaams

Energie- en Klimaatplan staat dat daarmee moet worden geëxperimenteerd. Eigenlijk is het jammer dat dit niet op voorhand is gebeurd om die strategie daar dan op te enten. Maar laat ons dan wel kijken naar de zones waar die ombouw moet gebeuren. Daar moet eerst een warmtezoneringsplan worden gemaakt zodat wij nu geen investeringen doen voor die ombouw naar hoogcalorisch gas wanneer dan na vijf of tien jaar blijkt dat dit de verkeerde keuze is geweest.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mijnheer Danen, het is niet zo dat ik me helemaal geen zorgen maak over de bevoorradingszekerheid. Ik woon zelf in een afschakelzone 8. Wanneer er een afschakelplan komt, zijn wij bij de eersten die zonder licht zitten. Het is dus niet zo dat ik me daar geen zorgen over maak.

In 2014 en 2018 was de situatie al zeer precair. Ik maak me daar dus wel degelijk zorgen over, maar de Vlaamse overheid kan slechts doen waarvoor zij bevoegd is en dat betreft vooral de hernieuwbare energie. Het gaat er dus om volop de kaart te trekken van zon, wind en warmte. Dat hebben we de vorige legislatuur ten volle gedaan.

Wat de bevoorradingszekerheid betreft, herhaal ik dat dit een federale materie is. Ik hoop dat men op federaal niveau zo snel mogelijk de juiste beslissingen neemt.

U zegt dat het afbouwen op dit moment veel te traag gaat gelet op de aankondigingen die Nederland heeft gedaan in verband met het afbouwen van de gaswinning tout court. Wij weten op dit moment nog niet of er ook veel minder zal worden geleverd. U weet dat de gaswinning van Nederland niet alleen naar Vlaanderen komt. Op dit moment hebben we dus nog geen zekerheid over de vraag of er onmiddellijk een drastische wijziging is van de levering. We weten dat men gaat afbouwen, in samenspraak met de federale overheid zal moeten worden bekeken hoe de contractuele afspraken uit het verleden kunnen worden gehonoreerd.

De suggestie die hier net nog is gedaan in verband met de warmtezoneringsplannen, is een goede suggestie, maar het zal de volgende minister van Energie zijn die zich daar verder over zal moeten buigen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik hou er niet van dat men mij woorden in de mond legt die ik niet heb gezegd of bedoeld. Ik kan zelf wel zeggen wat ik bedoel. Met deze vraag wilde ik enkel zeggen dat Nederland heeft aangegeven versneld te zullen afbouwen. Onze omschakelplannen dateren van voor die aankondiging, we moeten ons daar dus op voorbereiden. Daarnaast is het niet bedoeling om zomaar overal naar een koolstofneutrale situatie te evolueren op korte termijn, dat heb ik niet gezegd, maar we moeten wel nadenken over de plaatsen waar dat kan. Die warmtezoneringsplannen zijn een eerste aanzet. Ik pleit ervoor dit verder te bekijken en uit te werken. Ik kijk ernaar uit om dit tijdens de volgende commissievergaderingen verder uit te werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Lydia Peeters, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën, Energie, Cultuur, Media en Jeugd, over subsidies aan projecten voor groene warmte – 44 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, collega's, het is eigenlijk een relatief korte vraag, zoals het hoort. Er is in de loop van juli en augustus inderdaad een tweede call verschenen in verband met energieprojecten, waarbij we moeten vaststellen dat de mogelijke indieners voor die tweede call nauwelijks een week de tijd hebben gehad om daarop in te schrijven. U begrijpt natuurlijk dat er bij dergelijke calls altijd meer gegadigden zijn dan projecten. Dat begrijp ik volkomen. Maar ten eerste lijkt die termijn mij toch wat te kort. Ten tweede liep deze call midden in de vakantieperiode.

Ik heb toen schriftelijk de vraag gesteld of die termijn eventueel kan worden verlengd. En aangezien we nu toch al een maand verder zijn, stel ik ook de vraag of men die week verlenging had voorzien, omdat er bepaalde projecten waren waarvan u of de administratie wist dat ze nog zouden binnenkomen? Is er op dit moment al duidelijkheid over welke projecten er zijn binnengekomen na die call? Wat is de verdere timing?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): U zegt dat men nauwelijks een week de tijd had om een project in te dienen, en ik kan alleen maar beamen dat dat inderdaad zeer kort is. Ik weet dat u iets met termijnen hebt, u hebt dat in het verleden al een paar keer bewezen. Maar ik kan alleen maar bevestigen dat de termijn zeer kort was.

Het is misschien toch goed om dit even te situeren. Er is voor deze call een eerste ministerieel besluit geweest op 21 december 2018, waarbij er 15 miljoen euro werd ter beschikking gesteld voor projecten inzake groene warmte, met de vier verschillende categorieën. Dat ministerieel besluit werd op 15 januari gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, en de indieningsperiode liep toen van 15 januari 2019 tot 15 februari 2019.

Zoals de sector ook weet, is er normaal gezien telkens één call per jaar. Dat werd ook decretaal zo vastgelegd. Na de eerste call werden 28 projecten ingediend. U kent wellicht de procedure: zodra het ministerieel besluit gepubliceerd wordt, krijgt het Vlaams Energieagentschap (VEA) de opdracht om de ingediende projecten te onderzoeken, en te bekijken welke projecten al dan niet kunnen worden geselecteerd.

Bij die eerste call werden 26 projecten geselecteerd; 2 projecten werden niet geselecteerd omdat er onvoldoende informatie voorhanden was. Dat is dan ook de beslissing die het VEA eind april heeft genomen: er waren 28 ingediende projecten, waarvan er 26 werden geselecteerd. Dat betekende dat er een restbedrag was van 2.751.000 euro.

Men heeft op dat moment twee opties: dat restbedrag overhevelen naar volgend jaar – 2020 –, of een nieuwe, bijkomende call uitschrijven voor dat restbedrag. Bij de twee projecten die in de eerste ronde niet voldeden, gaf men aan dat ze de bijkomende informatie toch nog zouden kunnen aanleveren. En daarom werd er beslist om een tweede call te doen. Maar een call uitschrijven voor amper een week – in te dienen tussen 1 augustus en 9 augustus – lijkt mij inderdaad zeer kort. Wat dat betreft hebt u zeker een punt, mijnheer Vandenhove.

Hoe moet het nu verder? Zoals ik al zei, werd de procedure gedelegeerd naar het VEA. Zij gaan de projecten beoordelen die bij de tweede call werden ingediend. Maar ik ga hen eerst om advies vragen, om na te gaan of de korte termijn voor de tweede call al dan niet een probleem is. Want nogmaals, de termijn was bijzonder kort. Je kunt natuurlijk wel stellen dat het om een tweede, gekoppelde call gaat. Maar diegenen die in de eerste fase wisten dat er een call was, wisten niet dat er nog een tweede zou volgen. U hebt zeker een punt dat de termijn zeer kort is, en ik ga verder laten onderzoeken wat daarmee kan gebeuren.

Ludwig Vandenhove (sp·a): Hebt u er zicht op of er nog nieuwe projecten zijn bij gekomen, naast de twee projecten in kwestie?

Minister Lydia Peeters: Tot op heden werden er bij de tweede call twee projecten ingediend, maar daar is nog geen beslissing over genomen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik lees in de vraag van collega Vandenhove dat er sprake is van een totaalbedrag van om en bij de 5 miljoen euro. Maar ik dacht het bij de eerste call om een bedrag van 2.750.000 euro ging, en bij de tweede call om 500.000 euro. Of hebben we het hier over andere cijfers? Mijn gegevens komen uit het Belgisch Staatsblad, en daar spreken ze over een totaalbedrag van 2.750.000 euro, of 2.250.000 euro en 500.000 euro.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Zoals ik al zei krijgt het VEA nu de opdracht om die tweede call te onderzoeken. Maar opnieuw: ik zal navragen hoe het met die termijn zit.

Collega Gryffroy, u kijkt terecht in het Belgisch Staatsblad. Bij de eerste call had men een bedrag van 15 miljoen euro ter beschikking. Daarvan bleef een restbedrag van 2,7 miljoen euro over. Het gaat dan om 500.000 euro voor nuttige-groene-warmte-installaties, en 2,2 miljoen euro voor restwarmte. Voor die bedragen werd dan een tweede, gekoppelde call uitgeschreven. Het gaat inderdaad om een totaalbedrag van 2,7 miljoen euro, waarbij men twee opties had: het bedrag naar 2020 overhevelen, of een tweede, gekoppelde call lanceren.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp·a): Ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mercedes Van Volcem aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, On-roerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de financiering van de Intercommunale Kustreddingsdienst West-Vlaanderen (IKWV) – 2 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): De financiering van de Kustreddingsdienst leeft in West-Vlaanderen. Waarom? Er zijn bijna duizend redders actief aan onze Belgische of Vlaamse kust. Ik zal om u te plezieren Vlaamse kust zeggen, zodat uw antwoord me straks ook zal plezieren.

De Intercommunale Kustreddingsdienst West-Vlaanderen (IKWV) speelt een grote rol in de financiering. Destijds werd deze ook door de provincie gesubsidieerd. Ik verwijs naar mijn vraag om uitleg in 2017. U was toen van mening dat u niet meer wilde voorzien dan het bedrag dat vandaag is voorzien door de Vlaamse overheid via het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK). Dat was toen 72.000 euro.

Hebt u nu, ook al zal deze regering nog maar een paar dagen lopen, zicht op de financiering van de reddingsdienst en IKWV aan de Vlaamse kust voor het volgende jaar en de jaren daarna?

Er komen toch heel was dagjestoeristen naar de kust. De kust is een echt succes. De nood aan een goede reddingsdienst is niet louter van gemeentelijk of West-Vlaams belang, maar is ook belangrijk voor Vlaanderen omdat we de veiligheid van alle dagjestoeristen moeten kunnen garanderen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In het kader van de afslanking van de provincies moesten de provincies inderdaad terugtreden uit de intercommunales. Dit betekent echter niet dat de provincie West-Vlaanderen, wanneer ze uit de intercommunales terugtreedt, geen subsidies meer zou kunnen verlenen aan de betrokken intercommunale, namelijk IKWV. Je hoeft geen lid te zijn van een intercommunale om ze subsidies te verlenen. Dat lijkt me nogal evident. Het is geen voorwaarde, en dus kan het in dezen ook geen argument zijn.

Het gaat gewoon over prioriteiten. Als ik zie welke subsidies men via de provincie West-Vlaanderen allemaal kan verkrijgen, dan gaat het duidelijk over keuzes maken en prioriteiten stellen. Ik zou het ook een vreemd signaal vinden indien de provincie haar subsidies aan de Kustreddingsdienst zou stopzetten. Ze heeft die subsidies ook dit jaar verleend, terwijl er ten opzichte van vorig jaar toch niets is veranderd. Er zijn ook geen bevoegdheden of middelen overgedragen. De situatie is zoals voorheen.

Ik heb intussen begrepen dat de provincie West-Vlaanderen ook voor 2020 een budget van 250.000 euro zou voorzien in haar ontwerpbegroting van 2020. Dat is goed.

Het Vlaamse Gewest subsidieert IKWV jaarlijks voor een bedrag van 120.000 euro. 72.000 euro gaat naar IKWV zelf. Dat bedrag wordt gebruikt voor de aankoop van materiaal en dergelijke. 48.000 euro gaat naar het West-Vlaams Opleidingscentrum voor Brandweer-, Reddings- en Ambulancediensten (W.O.B.R.A.) voor de opleidingen die aan de redders en de kandidaat-redders worden aangeboden.

Het subsidiebesluit voor 2019 heb ik in juli van dit jaar ondertekend. Het MDK zal ook voor 2020 dit engagement, conform het samenwerkingsakkoord van 2011, nakomen. Ik heb niet de minste ambitie om aan dit samenwerkingsakkoord een jota te veranderen. Ik ga ervan uit dat ook de volgende Vlaamse Regering dat beleid zal voortzetten. Ik kan me ook niet voorstellen dat de provincie West-Vlaanderen de redders financieel zal tekortdoen, maar als dat zo is, dan zal de volgende Vlaamse Regering, die zich weldra zal aandienen, zich daarover moeten buigen.

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Ik zal me niet langer uitputten met vragen en gewoon afwachten. Dat lijkt me het verstandigst.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik ben het niet vaak eens met mevrouw Van Volcem, maar ik ben het wel met haar eens dat de reddingsdienst aan de Vlaamse kust niet louter een West-Vlaamse, maar een Vlaamse aangelegenheid is.

U kunt inderdaad zeggen dat de provincie altijd kan subsidiëren, of dat nu wel of niet haar bevoegdheid is. Het is ook zo dat de provincie West-Vlaanderen niet alleen de lasten, maar ook de lusten van het kusttoerisme ervaart. Het is echter niet zo dat iemand die gered wordt, zijn identiteitskaart moet tonen. De Kustreddingsdienst is er voor iedereen die aan de kust verblijft, en voor iedereen die in nood is. Ik vind daarom wel, en met mij blijkbaar toch een groot deel van de meerderheid, dat Vlaanderen de Kustreddingsdienst moet financieren. We zullen moeten afwachten wie de volgende minister van Toerisme zal zijn.

Minister, misschien weet u dit niet, of misschien wel, maar er zijn tal van verenigingen in West-Vlaanderen die een pannenkoekenbak of een tombola organiseren, enkel en alleen om geld te geven aan IKWV. Ik begrijp niet waarom Vlaanderen een kustreddingsdienst, die er is voor iedereen, niet zou kunnen financieren. U zegt dat de provincie geld uitgeeft aan allerlei andere zaken – ik ga akkoord, het is een kwestie van prioriteiten – maar ik denk dat Vlaanderen zelf ook wel wat geld uitgeeft aan andere zaken die in mijn ogen nutteloos zijn.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik denk dat het zeer duidelijk was uit het antwoord. Al sinds 2011 dragen de drie niveaus, zowel Vlaanderen en de provincies, als de lokale besturen bij tot de Kustreddingsdienst. Als men dus spreekt over het Vlaams belang en de reputatie van Vlaanderen, draagt elk niveau dan bij. Wij vonden het dan ook bijzonder jammer dat de provincie haar staart zou intrekken, omdat ze zich moet terugtrekken uit de intercommunales. Zoals u zegt, minister, is er immers geen enkele reden om, als je niet zetelt in een raad van bestuur, niet te subsidiëren. Trouwens, het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) of de Vlaamse overheid zetelen niet in de raad van bestuur van IKWV, maar ze zorgen wel voor 120.000 euro. Ik denk dus dat, zolang de drie niveaus bestaan, die drie niveaus ook best elk naar eigen godsvrucht en vermogen bijdragen.

Bovendien wil ik nog de aandacht vestigen op de mogelijkheden om alternatieve financiering en sponsors te zoeken. Er zijn bedrijven die bij IKWV aankloppen en die zeer graag vanuit het bedrijf via het maatschappelijk verantwoord ondernemen op een of andere manier zouden willen bijdragen aan IKWV. Ik denk dat daar dus absoluut nog werk op de plank ligt binnen IKWV.

Als men spreekt over de vele toeristen die aan de Vlaamse kust zijn, denk ik dat er ook nog een taak weggelegd is voor de steden en gemeenten om reglementen en uurregelingen op elkaar af te stemmen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Voorzitter, ik ben geen West-Vlaming, maar ik ben wel tien jaar redder geweest op het strand, dus ik ga vanuit die ervaring hier ook een aantal vragen stellen of een aantal bedenkingen formuleren. Als burgemeester van een van de mooiste kustgemeenten zult u het probleem ook wel kennen. De Belgische kust is de veiligste kust van de wereld, en dat komt door de organisatie van onze Kustreddingsdienst. Waar in de rest van de wereld, en ook in onze buurlanden, de reddingsdienst georganiseerd is op het reactief optreden bij problemen, is onze Vlaamse of Belgische reddingsdienst georganiseerd op het preventief optreden. Dat kan door de goede kwaliteit van onze redders, maar ook door die financiering die maakt dat er voldoende materiaal voorhanden is om die preventieve taak te kunnen uitvoeren.

De gemeentebesturen geven daar al enorm veel input. Collega Van Volcem omschreef in haar vraag heel duidelijk de financiering van iedere actor: ze besteden samen 4 miljoen euro aan personeelskosten en leveren daarnaast nog een bijdrage aan IKWV voor de aankoop van materiaal. Ik denk dat het belangrijk is dat elk

bevoegdheidsniveau hier inderdaad een bijdrage levert, ook de provincie, maar ik vind dat de Vlaamse overheid, om de reden die al geschetst is – het grote belang voor het toerisme aan onze kust – ook nog steeds haar rol moet blijven spelen.

Ik wil de vraag van collega Van Volcem wel bijtreden. Die 250.000 euro die vanuit de provincies kwam, is echt wel nodig om dat materiaal te kunnen aankopen en om onze kust de veiligste kust ter wereld te houden. Ik ga het heel concreet maken en daarna afronden. Er zijn nu al gemeentebesturen waaraan door IKWV wordt gevraagd om het aantal reddingsboten terug te dringen, om nog slechts één boot per twee posten te hebben, maar dat gaat wel onmiddellijk impact hebben op de veiligheid.

De voorzitter: U moet echt wel afronden, hoor.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Ja, ik ga afronden.

De drukste periode aan de kust is tussen 21 juli en 15 augustus. Op 1 augustus starten er allemaal nieuwe redders, voornamelijk eerstejaars.

De voorzitter: U moet echt afronden, want ik heb ook geen vraag gehoord. *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

We zijn al de hele dag onmenselijk streng, en ik ga dat blijven. U hebt niet gekeken naar de vele non-verbale communicatie die ik in uw richting gestuurd heb. Alle andere collega's deden dat wel. Ik moet u dus helaas afbreken.

Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp-a): Dank u, voorzitter. Ik zal wel naar u blijven kijken.

Ik wil toch kort tussenkomen om de collega's bij te treden, de collega's van West-Vlaanderen, maar ook erbuiten. Ik ga niet lang spreken, maar ik denk dat het duidelijk is – en ik dacht bij de minister toch enige positiviteit gezien te hebben – om in de toekomst geen probleem te hebben om met de financiering vanuit Vlaanderen verder te gaan. Wij gaan die boodschap zeker meenemen naar West-Vlaanderen. Men praat over thema's, maar het is niet enkel kust, het gaat ook om welzijn, veiligheid en zelfs sport. Het gaat om toerisme, het gaat om binnenland. Ik denk dat we altijd steun gaan vinden – en u ziet dat hier ook over de partijgrenzen heen – om ervoor te blijven pleiten dat te steunen vanuit Vlaanderen. Eigenlijk is het jammer dat we het opnieuw moeten vragen. Het zou een evidentie moeten zijn.

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (CD&V): Ik wil mij ook aansluiten bij de vorige opmerkingen en vraagstellers, vooral bij collega Sintobin. Ik denk dat u de vinger op de wonde legt. Uiteindelijk getuigt het ook van een zekere logica en van goed bestuur van een provincie dat ze probeert om aan het bestuur van een initiatief deel te nemen, wanneer ze er 250.000 euro aan geeft. De provincie is indertijd ook mee oprichter geweest van IKWV.

Minister, in die zin, en misschien anders dan de andere collega's die tussengekomen zijn, betreur ik toch wel de manier waarop u de zaak een beetje in het belachelijke getrokken hebt. Het was echt niet nodig om de provincie te wijzen op een aantal investeringen of uitgaven die ze doen waarvan u vindt dat ze niet correct zijn, zonder de achtergrond te kennen. Van de Vlaamse overheid kan men waarschijnlijk ook een aantal zaken vinden die minder relevant zijn om te ondersteunen. Ik vond het een beetje jammer. Het was niet nodig om op die manier de provincie eigenlijk in het belachelijke te trekken. Ik betreur het dat er weinig respect was vanuit het Vlaamse niveau voor het initiatief van de provincie.

Dat getuigt dus van een goed bestuur dat men wil meebesturen in die organisatie waar men 200.000 euro aan geeft. Het is niet de keuze van de provincie om daaruit te treden, dat is verplicht door de Vlaamse overheid.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Dochy, excuus dat ik enkele zaken vernoemd heb waar de provincie in investeert. Excuus dat ik die projecten heb vermeld. Ik zou denken dat de provincie niet beschaamd is voor de projecten die ze zelf subsidieert.

Er wordt gezegd: het is spijtig dat we vragen naar de subsidiëring. Maar u hoeft dat helemaal niet te vragen, want ik heb die nooit ter discussie gesteld. Het is de provincie die haar eigen ondersteuning ter discussie heeft gesteld. Vervolgens is daar wat media-aandacht aan besteed. Ik heb dan gewoon gezegd dat ik dat betreunde, dat die reddingsdienst voor mij waardevol is, dat die blijvend ondersteund moet worden, dat Vlaanderen dat zal blijven doen, en desnoods zelfs, dat hebt u goed opgemerkt, mevrouw Lambrecht, als dan toch de provincie de rug keert, dan zullen wij of de volgende Vlaamse Regering – een slag om de arm houden – dat dossier zeker met grote welwillendheid bekijken, want dat is een essentiële dienst die wij verzekeren, die wij mee financieren en die wij zullen blijven financieren. Ik heb hier nogal particuliere provincialistische bemerkingen gehoord. *(Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

U hoeft zich geen zorgen te maken. Wij zullen ons engagement vanuit de Vlaamse overheid gestand houden. Daar twijfel ik niet aan.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, mijn vraag dateert natuurlijk al van juli, bijna twee maanden geleden. Aangezien ik de enige was van mijn fractie met een vraag, heb ik mijn vraag niet willen omzetten in een schriftelijke vraag.

Het is toch wel heel belangrijk dat we de continuïteit van de middelen kunnen garanderen omdat de Vlaamse kust toch eigenlijk echt een succes is. We moeten de veiligheid blijven garanderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de strategie van Flanders Investment & Trade (FIT) voor het aantrekken van buitenlandse investeringen in het kader van de brexit

– 4 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister, wat lange tijd werd gevreesd, komt nu steeds dichterbij. Op 31 oktober 2019 zou de UK zonder deal uit de Europese Unie kunnen stappen. Iedereen kent ondertussen de negatieve gevolgen die er wellicht zullen zijn, als het al niet erger is. Vooral de gevolgen voor mijn regio, voor West-Vlaanderen, zijn welbekend. Uit studies van de KU Leuven zouden er in heel Vlaanderen 28.000 jobs verloren gaan. Met de no-deal zouden heel wat economische opportuniteiten wegvallen.

Er zijn landen die niet alleen op die negatieve zaken blijven focussen, maar de vlucht vooruit nemen. Ze zoeken het positivisme in heel het brexitverhaal, denk aan Nederland. Het Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA), een onderdeel

van het Ministerie van Economische Zaken, publiceerde onlangs, op 26 augustus, een lijst van 100 bedrijven die de oversteek vanuit de UK naar Nederland hebben gemaakt. Nog 325 andere bedrijven zouden volgens het NFIA 'grote interesse' hebben om naar Nederland te gaan.

Volgens eerdere berichten zouden de eerste 62 bedrijven die zich in Nederland gevestigd hebben ten gevolge van de brexit, goed zijn voor 2500 banen en 310 miljoen euro. We praten hier dus over niet weinig. Nederland ligt niet ver en ik kijk dus meteen naar België en zeker naar Vlaanderen. Is Flanders Investment & Trade (FIT) ook bezig om van de brexit naast alle negatieve aspecten toch ook iets positiefs te maken in Vlaanderen qua extra jobs of investeringen? Dit 'aantrekken van investeringen' vind ik trouwens niet uit, het vormt de vierde pijler van het 'Actieplan brexit' van de Vlaamse Regering. Dit zal hopelijk volledig doorgaan met de nieuwe ploeg die start, want heel de brexitsaga stopt niet.

Minister, wat Nederland kan, kunnen wij beter, zou ik durven te zeggen en vragen. Hoe evalueert u de voorlopige resultaten van deze vierde pijler van het 'Actieplan brexit' van de Vlaamse Regering?

Hebben de Vlaamse Regering en FIT een marketingstrategie op poten gezet om Britse bedrijven die schrik hebben naar aanleiding van de brexit naar Vlaanderen te halen? Welke concrete acties werden in dit kader al ondernomen?

Zijn er bepaalde sectoren waarop u focust? Zo ja, welke? Indien niet, waarom niet?

Kunt u een overzicht geven van hoeveel bedrijven de afgelopen drie jaar hun vestiging uit het Verenigd Koninkrijk naar Vlaanderen hebben verhuisd? Heeft FIT hierover cijfers die u kunt meedelen?

Kunt u een overzicht geven van hoeveel jobs er in dit kader in Vlaanderen bij zijn gekomen per sector? Hoeveel investeringen heeft dat meegebracht?

Hoeveel bedrijven in het VK hebben momenteel hun interesse aan FIT te kennen gegeven om in de nabije toekomst naar hier te verhuizen?

Een laatste, niet minder belangrijke vraag: is er veel overleg en coördinatie over de verhuizing van bedrijven in het kader van de brexit met het federale niveau en tussen de gewesten onderling?

Het is een hele boterham, minister, maar ik ben echt benieuwd hoeveel extra bedrijven wij al aangetrokken hebben. Als anderen dat kunnen, moeten wij dat zeker ook kunnen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat is inderdaad een interessante vraag. De brexit wordt nogal benaderd vanuit problematische visie, maar er zitten ook enigszins wat opportuniteiten in. De ene zijn dood, is de ander zijn brood. Wat de ene verliest, kan de andere winnen. Het is een beetje zoals op 26 mei. Dat geldt ook in dezen.

Er zijn dus wel wat opportuniteiten. FIT is heel vroeg begonnen met het bekijken van die brexitproblematiek vanuit het oogpunt van de problemen voor onze bedrijven aangaande import en export maar anderzijds ook vanuit investeringsopportuniteiten. Dat is inderdaad die vierde pijler die men in het kader van het brexitplan heeft uitgewerkt sinds 2016. Daarvoor heeft men ook in extra middelen en mensen voorzien en in een specifieke marketingaanpak, op basis van een acquisitiebeleid.

Er zijn twee basisdoelgroepen. Enerzijds zijn er de bedrijven van het Verenigd Koninkrijk die zich zouden willen vestigen op het vasteland, en dan bij voorkeur in Vlaanderen. Ten tweede zijn er buitenlandse bedrijven die aanvankelijk een

investering overwogen in het Verenigd Koninkrijk, maar dan, gelet op de brexit-problematiek, de zaken anders gaan bekijken zijn en dan andere investerings-opportunities gaan verkennen zijn. Dan spreken we vooral over bedrijven uit de Verenigde Staten, Azië en Canada.

We hebben de afgelopen weken ook een duidelijke versnelling gezien waarmee bedrijven beslissingen nemen op basis van de brexit. Als je de cijfers die minister-president Bourgeois in maart van dit jaar gegeven heeft, vergelijkt met de cijfers van vandaag, dan zie je al een serieuze toename van de belangstelling, en niet alleen van de belangstelling, ook van de investeringsbeslissingen wat Vlaanderen betreft. Die afwachtende houding, die lange tijd toch overheerste, lijkt nu dus toch plaats te maken voor de effectieve oprichting van nieuwe structuren, van nieuwe bedrijven dus.

Heel concreet kunnen we nu spreken over 42 nieuwe investeringen via wat we noemen 'een eigen opgezette structuur'. Daarmee bedoelen directe investeringen, dus geen participaties – want die zullen er ongetwijfeld ook wel zijn – in andere, bestaande bedrijven maar echt eigen structuren die worden opgezet. Zo zijn er zich 42 ondernemingen komen vestigen in Vlaanderen, waarbij – en deze nuance moet ik onmiddellijk aanbrengen – de brexit een van de overwegingen was. Ik kan niet zeggen in welke mate de brexit daarbij een decisieve rol gespeeld heeft, maar de ondernemingen in kwestie duiden wel aan dat die brexitproblematiek bijgedragen heeft in het ruimere beslissingskader, zonder dat ik daar onmiddellijk een gewicht aan toeken.

Naast die 42 gewone dossiers voor Vlaanderen zijn er nog een tiental andere, die in Brussel zijn terechtgekomen. Want vanzelfsprekend bekijken die ondernemingen een vrij ruime perimeter, een ruime geografische omschrijving. Of ze dan uiteindelijk in Zaventem terechtkomen of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, is op voorhand niet zo duidelijk. Een tiental andere dossiers zijn dus in Brussel terechtgekomen, hoewel FIT hun investeringsdossier wel mee begeleid heeft. Het gaat dan vooral over financiële instellingen, over verzekeringen, over business services die specifiek kozen voor Brussel.

Als je vraagt wat dat zou betekenen als je dat zou vertalen naar jobs en naar investeringsvolume, kan een voorzichtige inschatting gemaakt worden op basis van de gegevens die worden aangereikt door de bedrijven zelf. Met die nuance kan ik zeggen dat het gaat over een investeringsvolume van ongeveer 2,2 miljard euro en ongeveer tweeduizend jobs – maar opnieuw de nuance eraan toevoegend dat de brexit een van de overwegingen was om zich te komen vestigen in Vlaanderen sinds 2016.

In totaal zijn er momenteel nog 136 leads actief die gelinkt zijn aan het brexit-gebeuren, dus 136 potentiële investeringsdossiers. Een kleine 60 procent daarvan zijn bedrijven uit de UK. De overige 40 procent komen uit andere landen, waarvan de belangrijkste, zoals ik al zei, uit de VS, Canada, Japan en India. Trouwens, voor die investeringen die zich effectief gerealiseerd hebben, geldt ongeveer diezelfde verhouding van 60/40, dus grosso modo 60 procent uit de UK en 40 procent uit andere landen.

Meer dan 20 procent van die leads hebben ondertussen geleid tot een 'site visit', dus een bezoek. Ook daar zie je dat die bezoeken, dus het fysiek afstappen in Vlaanderen, serieus toenemen. Je merkt ook dat wanneer uiteindelijk de stap gezet wordt, letterlijk, om een bezoek te brengen, dat meestal effectief rendoert en leidt tot een investering en dus tot het opzetten van een basisstructuur, zodra de brexit een feit zal zijn.

Zoals al gemeld, zien we dat er zich nogal wat achterliggende verschuivingen aftekenen zonder dat er noodzakelijkerwijze nieuwe entiteiten worden opgericht,

maar waarbij bestaande structuren worden versterkt of waarbij operaties worden uitbesteed. Je ziet dat in de logistiek en we zien bijkomende activiteiten in Vlaanderen landen, onder andere in de farma.

Dat moet ik misschien ook duiden: we hebben ons specifiek gericht op die sectoren waarin we al een voorsprong hebben, waarin we al enige geloofwaardigheid hebben. Ik spreek dan over de farma, de chemie, textiel, automobiël, voeding en onze technologieclusters. We hebben ons dus vooral geconcentreerd op onze troeven, onze sterktes. Wat investeringsactiviteiten betreft, zijn we vooral ingegaan op distributie en logistiek, op verkoop- en marketingkantoren en op onderzoek en ontwikkeling. Ik bespaar u een hele reeks van acties die we hebben opgezet, vooral in de UK. Dat gaat dan over seminars, over advertenties, over brexitevents die we via FIT op poten hebben gezet.

Om even terug te keren naar het feit dat men niet noodzakelijk nieuwe entiteiten opricht, maar bestaande structuren versterkt of operaties uitbesteedt: dat zien we in het geval van de logistiek. We zien ook bijkomende activiteiten in Vlaanderen wat betreft de farma.

Men heeft hier bijvoorbeeld vanuit het Britse National Health Department een logistieke hub voor farma opgericht. Ook de activiteiten van Britse telecomoperatoren werden versterkt via fusies en overnames. Er was ook een verhoging van de investeringen in de Vlaamse biotech. Daarbij maakt men gewag van het verplaatsen van investeringsfondsen van het VK naar Vlaanderen.

Als we dit allemaal in het perspectief plaatsen van de cijfers die Nederland naar buiten heeft gebracht, denk ik dat we aardig werk hebben verricht en dat we absoluut ons mannetje staan. Alle verhoudingen in acht genomen, mogen deze resultaten er absoluut zijn. Ze zullen mogelijk de komende weken nog fel verbeteren.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister, dank u voor uw tweede positieve antwoord. Ik hoor dat u het hebt over 42 nieuwe investeringen en 2000 jobs in Vlaanderen en nog 136 potentiële investeringsdossiers. Ik vind dat zeer mooi nieuws. Ik heb u zeker geen lessen in communicatie te geven, maar ik begrijp niet dat dit nog niet werd gecommuniceerd. Als u dat zou zeggen, zou u nog andere bedrijven aantrekken. Dat toont dat Vlaanderen goed is om hier te komen investeren en dat wij blij zijn als er bedrijven komen.

Ik heb mijn vraag gesteld op basis van wat ik las over wat er in Nederland gebeurt. Wat zij schrijven, geeft een zeer mooi economisch beeld van Nederland. Nederland blijft niet zitten in het negativisme van de brexit maar haalt er zaken, jobs en investeringen uit. U en uw FIT hebben hetzelfde gedaan. Minister, ik weet dat ik u niet mag bejubelen en ik ga dat ook niet doen, maar ik weet dat u graag communiceert. Ik snap echt niet dat er nog geen titel in de kranten is gekomen die zegt dat er in Vlaanderen tweeduizend nieuwe jobs komen door de brexit. Ik vind dat zeer goed nieuws.

Ik wil u nog vragen – maar ik weet dat u daar wellicht niet meteen op zult kunnen antwoorden – hoeveel van die tweeduizend nieuwe jobs er zich in West-Vlaanderen situeren.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, ik heb nooit gedacht dat ik met mijn eerste woorden in dit parlement meteen mijn socialistische collega's zou feliciteren. Ik treed hen bij: proficiat met deze vraag. Als het over de brexit gaat, gaat het inderdaad heel vaak over de gevaren ervan. Dat is logisch want we zitten

in een zeer exportgedreven regio. Vorig jaar hadden we nog een recordexport van 328 miljard euro. Dat is gigantisch. Het is dus logisch dat er over de gevaren van de brexit wordt nagedacht, zowel door minister Weyts als door zijn federale collega Alexander De Croo.

Maar zoals u terecht opmerkt en prima verwoord hebt – en dat zijn waarschijnlijk mijn laatste complimentjes voor deze legislatuur –, zijn er aan de brexit ook enorm veel opportuniteiten verbonden. Denk maar aan de coördinatiecentra. Ik geef u deze suggestie mee, minister. Er zijn er enorm veel die gevestigd zijn in het zuiden van de UK. Ze fungeren daar als Europese hub. Bijvoorbeeld in de mediasector. Er zijn ook veel onderzoekscentra. U had het zelf al over de farma- en de technologische sector. Daar liggen nog enorm veel opportuniteiten. Heel veel van die coördinatie- en onderzoekscentra zijn aan het bekijken hoe ze hun Europese activiteiten beter kunnen coördineren. We kunnen die naar ons trekken, we moeten daar inderdaad ambitieus in zijn. Dat is heel belangrijk. We moeten tegelijk ook wakker en alert zijn, zoals onze Nederlandse collega's. Ik ben heel blij te horen dat zowel FIT, u als minister Alexander daarmee bezig zijn. U zult in ons zeker een partner vinden om van de jammerlijke brexit een positieve zaak te maken, zowel voor onze Vlaamse ondernemers als voor de werkgelegenheid in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord. Ook felicitaties voor onze socialistische collega?

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik denk het niet, voorzitter.

Ik dacht dat het opvragen van cijfermateriaal vooral gebeurt via een schriftelijke vraag, maar wie ben ik om dat te zeggen?

Ik weet ook niet wat er gaat gebeuren na 31 oktober. Ik heb geen glazen bol. Ik ben ook niet van plan, zoals veel collega's en partijen, om dagelijks paniek te zaaien over een mogelijke brexit. Ik breng nog altijd respect op voor de keuze van de Britten. Zij hebben gekozen, het is niet aan ons en zeker niet aan dit land om te zeggen hoe men daar de zaken moet regelen.

FIT is inderdaad bevoegd om investeringen naar Vlaanderen te halen, minister. Vlaanderen, en meer in het bijzonder West-Vlaanderen, doet veel export naar de UK. Recent hoorden wij dat een aantal bedrijven die veel exporteren naar de UK nog altijd niet in orde zijn met douaneformulieren en met het onlineplatform. In hoeverre neemt de Vlaamse Regering nog initiatieven om die bedrijven te begeleiden naar een mogelijke brexit voor wat betreft douane? In het kader van uw andere bevoegdheid wordt er ook gezegd dat er misschien een probleem zal zijn met vrachtwagens, bijvoorbeeld in de haven van Zeebrugge. Wij moeten de bedrijven die nog niet in orde zijn en die nog niet weten wat ze moeten doen bij een eventuele brexit begeleiden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw Lambrecht, waarom geef ik u nu dit antwoord? Ik ben ongetwijfeld heel bescheiden wat communicatie betreft. Anderzijds heb ik een sterke reputatie wat betreft het verstrekken van primeurs aan het parlement. Bij dezen zal ik van die reputatie verlost moeten geraken. Ik zal daarvoor een extra inspanning leveren als u het mij vraagt. Gelet op het feit dat u mij het vraagt, zullen we dat bekijken.

Ik heb geen provinciale spreiding. Het zijn inderdaad indrukwekkende cijfers: 2,2 miljard euro en 2000 jobs. Maar laat ons wel wezen: er is geen enkele reden voor een hoerastemming, want netto is er sprake van een verlies. Zeker als het gaat over een no-dealscenario, spreekt de KU Leuven over 28.000 jobs die in de balans zouden kunnen komen te liggen. Op dat vlak komt het er dus op aan het maximaal mogelijke te doen om dat verlies te temperen. In plaats van bij de pakken te blijven

zitten en de mogelijke toekomstige wonden al bij voorbaat te gaan likken, heeft FIT duidelijk proactief gehandeld. Nogmaals, als je vergelijkt met de inspanningen die Nederland heeft geleverd en de resultaten die Nederland heeft geboekt, hebben we wel goede keuzes gemaakt op dat vlak. We zullen echter alert moeten blijven en in alle mogelijke sectoren en opportuniteiten de koe bij de horens vatten. Voormalig minister-president Bourgeois heeft er, voorzienig als hij was, ook voor gezorgd dat FIT op dat vlak op extra middelen en extra mensen kon rekenen.

Annick Lambrecht (sp.a): Bedankt, minister. We moeten inderdaad met de voeten op de grond blijven. De brexit is helemaal geen hoeraverhaal, maar als er dan toch iets positiefs aan is, namelijk tweeduizend jobs, vind ik dat we dat toch mogen zeggen. Want dat toont aan dat u in Vlaanderen niet bij de pakken bent blijven zitten en dat we niet moeten onderdoen voor onze collega's. Het geeft de mensen van FIT misschien ook de moed om nog een tandje bij te zetten om de cijfers nog wat beter te kunnen maken. Ik zal via een schriftelijke vraag de cijfers voor West-Vlaanderen opvragen. Bedankt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over het dalende aantal Britse toeristen in Vlaanderen ten gevolge van de verwachte brexit – 5 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister, in augustus lazen we in De Standaard een bericht over het dalende aantal Britse toeristen dat naar Vlaanderen komt. In de eerste vier maanden van het jaar is het aantal toeristen verminderd met zeventuizend. Dat is een daling van 13 procent. Dat is in het bijzonder belangrijk voor Brugge, maar ook voor de hele Westhoek. De vraag is wat er wordt gedaan om die cijfers niet nog verder te doen dalen. De Britten vormen een belangrijk deel van het toeristische luik.

Hoe reageert u op het feit dat er in de eerste vier maanden van het jaar 13 procent minder Britse toeristen naar hier kwamen? We weten dat het voor Britten nu zeer eenvoudig is om hier een korte vakantie door te brengen, zonder ingewikkelde in- en uitreisformaliteiten. Bent u of zijn uw diensten bezig met een beleid om het ook, zelfs in het geval van een no-dealbrexit, gemakkelijk te houden voor de Britten om naar hier te komen? Of kunnen we enkel toekijken en nietsdoen?

Welke initiatieven zal Toerisme Vlaanderen in het kader van die daling nemen om Vlaanderen te blijven promoten bij Britse toeristen en de terugval zo snel mogelijk te stoppen? Is daar al een marketingstrategie voor uitgewerkt, specifiek voor onze kunststeden, maar ook voor de Westhoek en de kust? Hoeveel middelen hebt u daarvoor vrijgemaakt?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Als we kijken naar de voorlopige cijfers voor de eerste vijf maanden, zien we inderdaad een daling van het aantal Britse toeristen. Het aantal aankomsten is met 3,6 procent gedaald ten opzichte van 2018 en het aantal overnachtingen met 4,5 procent.

Ik voeg daar onmiddellijk een nuance aan toe. We vergelijken met 2018, wat een absoluut boerenjaar was, een toeristisch topjaar. In 2018 liep ons grote

herdenkingsjaar rond WO I af. En dat is bij uitstek een zeer interessante markt voor ons vanuit Groot-Brittannië. We hebben daar ook zwaar op ingespeeld. Het is dus ook een beetje logisch dat je na het boerenjaar 2018 een sterk dalende lijn ziet.

De contacten van Toerisme Vlaanderen binnen de Britse reissector geven aan dat hun klanten op dit moment niet bepaald afzien van reizen naar de Europese Unie. Touroperators die gespecialiseerd zijn in schoolreizen naar Flanders Fields hebben bijvoorbeeld niet bepaald te maken gekregen met een knik in de cijfers of met annuleringen. Er is daar dus geen reden tot paniek.

Als we eens vooruitkijken en de situatie bekijken in geval van een brexit, maken we het onderscheid tussen een terugtrekkingsakkoord en een niet-terugtrekkingsakkoord, dus een 'deal' en een 'no deal'. Als het terugtrekkingsakkoord alsnog wordt goedgekeurd, komt er sowieso een overgangsperiode, een transitieperiode die nog duurt tot eind 2020 en waarbij er in de praktijk niets verandert. Het vrije verkeer van personen en goederen blijft tijdens die periode gewaarborgd. Voor vakantiegangers van en naar het Verenigd Koninkrijk verandert er niets.

Het andere scenario is een no-dealbrexit. Dat is iets anders. Dan hebben we geen overgangsregeling en dan wordt het Verenigd Koninkrijk vanaf dat moment beschouwd als een derde land. Dat wil zeggen dat we terugvallen op de geldende internationale afspraken. Belangrijk in dat opzicht is dat het Verenigd Koninkrijk geen lid is van de Schengenzone. Schengen valt eigenlijk nog buiten het EU-acquis 'as such'.

Dat heeft implicaties op het reisverkeer. Dat wil zeggen dat je dan in een andere situatie zit, waarop de Europese Unie ook wel al geanticipeerd heeft. Er is namelijk een maatregel goedgekeurd waarbij Britse staatsburgers die voor een kort verblijf naar de Schengenzone komen – maximaal 90 dagen in een termijn van 180 dagen – vrijgesteld zijn van een visumplicht.

Voorwaarde is dat de wederkerigheid geldt, dat het Verenigd Koninkrijk natuurlijk eenzelfde werkwijze hanteert. Ik zie niet in waarom ze dat niet zouden doen. Een identiteitskaart zal dus volstaan, zoals vandaag, voor een toeristisch bezoek.

Britse toeristen komen ons land natuurlijk voornamelijk binnen via de lucht of via de Eurostar. De EU heeft ook tijdelijke maatregelen genomen om die basisconnectiviteit in het luchtvervoer en in het wegvervoer te garanderen, ook in het geval van een brexit zonder een deal. Er zijn ook regels om ervoor te zorgen dat de vluchten tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk veilig blijven. Men voorziet ook in de continuïteit van de treindiensten. Daar is allemaal dus wel op geanticipeerd, maar ook in dezen geldt natuurlijk wel meestal als basisvoorwaarde de wederkerigheid, namelijk dat het Verenigd Koninkrijk, en dat is ook de evidentie zelf, identieke normen, vereisten en procedures, bijvoorbeeld qua grensoverschrijdende spoorverbindingen, toepast.

Kortom, een ordelijke brexit? Heel graag. Het terugtrekkingsverdrag is de beste garantie, maar ook in het andere geval zijn er ook al wel wat voorzorgsmaatregelen genomen.

U vroeg naar de marketingstrategie van Toerisme Vlaanderen voor de markt van het Verenigd Koninkrijk. Men zet natuurlijk vooral in op de culturele meerwaardezoeker, diegene die geïnteresseerd is in kunst en cultuur, in onze kunststeden, in gastronomie, in 'cycling' en zeker wat de Britse markt betreft in de herdenking van WO I. Een andere poot is natuurlijk wat wij MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) noemen, zeg maar het internationale congresstoerisme, de internationale associaties en het zakentoeerisme.

We zijn nog een aantal specifieke activiteiten aan het uitwerken voor de Britse markt. Zo ontplooiën we deze week – mooi weer – in Yorkshire diverse activiteiten

naar aanleiding van het WK wielrennen. Er is ook een netwerkevenement voor Vlaamse 'suppliers' en partners tijdens World Travel Market. Er is ook, eind november, de voorstelling van het Van Eyckprogramma aan de Britse culturele pers en 'trade' tijdens een evenement in de British Library. Er is een samenwerking met P&O Ferries en Brugge om ook in het najaar het reizen te promoten, om ook te proberen in te zetten op ons aanbod inzake kunststeden in periodes waarin het toeristisch een beetje minder is, om vooral in die periodes in te zetten op het aantrekken van extra toeristen.

Als we spreken over het budget, voor de Britse markt is dat in totaal 400.000 euro voor 2019.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister, dank u wel. Ik onthoud dat u zegt dat de daling met zeventuizend toeristen eigenlijk een beetje het gevolg is van de hype van het jaar van de herdenking van WO I. Toekomstige cijfers zullen dat moeten uitwijzen. Daar ben ik nog niet zo zeker van. Ik onthoud ook dat we mogen zeggen dat we voor korte verblijven de mensen kunnen geruststellen: deal of no-deal, qua formaliteiten zou dat even vlot moeten gaan als er met de wederkerigheid wordt ingestemd. Ik heb nog één vraagje, als dat mag. Het budget is 400.000 euro voor 2019. Is dat opgetrokken of is dat hetzelfde als vorig jaar? Of is dat nu gedaald en blijft dat dalen met die nieuwe gegevens dat er een beetje een daling gaande is wat de Britten betreft?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, inderdaad, meten is weten, maar ik denk dat het moeilijk is om conclusies te trekken op basis van cijfers over vier maanden. Ik denk dat we eigenlijk voor een langere periode over cijfers zouden moeten beschikken om te zeggen dat de Britse markt 'ineenstort'.

Het is inderdaad zo dat 2018 een topjaar was. We moeten eigenlijk terugkeren naar 2016, het jaar van de aanslagen. In 2017 en 2018 is dat inderdaad steil de hoogte ingegaan. Het is inderdaad zo, en ik heb daar in deze commissie en in de plenaire vergadering al diverse malen op gewezen, dat het feit dat '100 jaar Groote Oorlog' ten einde is gekomen, een weerslag heeft op de Britse markt. Ik heb u toen telkenmale gevraagd wat het vervolg zou zijn op '100 jaar Groote Oorlog'. We zullen iets moeten brengen in de plaats. U zegt dat de scholen blijven komen. Inderdaad, de scholen uit Groot-Brittannië komen, want het staat in de eindtermen, dus ze zullen inderdaad blijven komen. Mevrouw Lambrecht, voor het toeristisch verkeer verandert er eigenlijk weinig of niks. Ook wat dat betreft, moeten we dus geen paniek zaaien. Minister, ik ben echter vooral benieuwd naar het vervolg op het project '100 jaar Groote Oorlog', want u weet net zo goed als ik dat een aantal mensen heel zware investeringen hebben gedaan in de Westhoek, maar dat ze nu eigenlijk ook wel eens willen weten wat het vervolg is op dit mooie project.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik was niet van plan om het te doen, maar collega Vande Reyde is binnengekomen, dus ik dacht, ik stel nog maar eens een aanvullende vraag met een West-Vlaamse insteek, kwestie van hem te blijven onthalen.

We hebben daarnet gezien, bij de vorige vraagstelling, dat er soms wat spanning is tussen wat op Vlaams niveau en wat op provinciaal niveau zit. We weten en zijn er ons van bewust dat toerisme ook op provinciaal niveau een bevoegdheid is gebleven, alvast in de vorige legislatuur. Vandaar mijn aanvullende vraag: in welke mate is het marketingplan ook afgestemd met de provinciale organen die bezig

zijn met toerisme? Ik denk dat er zeker in de provincie West-Vlaanderen de afgelopen jaren heel hard is gewerkt, en ik vind het wel een uitdaging om gecoördineerd te werk te blijven gaan, zeker na de initiatieven inzake de Grote Oorlog. Vandaar dus die aanvullende vraag.

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, de brexit en de Britse toerist, dat is natuurlijk één zaak. Ik denk dat '100 jaar Grote Oorlog' echt een succes is. Ik denk dat ik daarmee ook een beetje op uw golflengte zit. Dat is iets dat we moeten koesteren. Dat is heel belangrijk geweest voor West-Vlaanderen en de Westhoek. Echter, vandaag zijn de toeristen, waar ze ook leven, in Groot-Brittannië of waar ook ter wereld, eigenlijk allemaal veeleisend geworden door het grote aanbod dat er is. Ze willen ook steeds wisselende programma's. Daarom denk ik dat we wat toerisme betreft in de toekomst vooral ook moeten inzetten, zoals u zegt, op cultuur, geschiedenis, lekker eten, op de mooie, grote tentoonstellingen die toch ook wel in de pijplijn zitten. We moeten investeren in musea, zodat Vlaanderen veel te bieden heeft aan mensen uit het buitenland.

Ik denk dat de brexit nu wel een kleine hindernis kan zijn, vooral door de positie van het pond, maar dat de aantrekkingskracht van ons gewest en zeker van het zuiden van Venetië – als ik het zo mag noemen – een van de grote redenen is om naar Vlaanderen te komen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Normaal gezien zal het investeringsbudget van dezelfde grootteorde zijn als de vorige jaren. Voor volgend jaar kan ik dat vanzelfsprekend nog niet zeggen, maar ik denk dat het in de grootteorde van die 400.000 euro zal zitten.

Wat de samenwerking met Westtoer betreft, zijn rond de herdenking van WO I zeer sterke inspanningen met zeer sterke resultaten geleverd. We werken natuurlijk altijd op basis van evenementen. Het is niet omdat we ergens, in een bepaalde regio, aan een evenement hebben gewerkt dat we daar altijd dezelfde middelen moeten blijven investeren. Net om die reden gaat het om evenementen. We trachten steeds binnen het kader van onze onderscheiden troeven, die hier al zijn herhaald, specifieke projecten uit te werken. We zijn nu vooral bezig met het project rond de Vlaamse Meesters, dat aan de gang is. Dit is een groot succes, gespreid over heel Vlaanderen. De Vlaamse Meesters zijn volgend jaar Rubens en Van Eyck. Dit jaar gaat het om Bruegel, die 450 jaar geleden is overleden. Dat is altijd de focus geweest en dat zal ook zo blijven.

Annick Lambrecht (sp.a): Ik zal het heel kort houden. Ik denk dat we die dalende trend moeten proberen te breken. We moeten dit opnieuw herstellen. Ik kan enkel nagaan of dit gebeurt door de cijfers te blijven opvolgen en dat zal ik ook doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Buitenlands Beleid, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de plannen van de Vlaamse Regering voor de bouw van een 'culturele vuurtoren' in Ruisbroek – 36 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Minister, mijn vraag om uitleg gaat over de 'culturele vuurtoren' in Ruisbroek. Het lijkt erop dat ons favoriet robbertje van de afgelopen vijf jaar is beslecht. Ik hoop het alleszins.

Onmiddellijk na uw aantreden in 2014 heeft de Vlaamse Regering, die nu nog in lopende zaken is, forse besparingen aangekondigd. In de cultuur- en mediasector waren die besparingen veel groter dan in andere sectoren. Tegelijkertijd hebt u toen als kersvers minister met veel bombarie uw grote plan aangekondigd om in Ruisbroek een 'culturele vuurtoren' te bouwen. Het zou gaan om een cultuur- en congrescentrum met negenhonderd plaatsen, vergelijkbaar met deSingel of met het Concertgebouw in Brugge.

De aankondiging van dat plan is vanuit verschillende hoeken op heel wat tegenstand gestuit. Ook de sp.a-fractie kant zich al sinds 2014 tegen dit megalomane project. In de ruime omgeving, in een straal van 15 kilometer rond Ruisbroek, zijn er 20 culturele centra in Vlaanderen en nog eens 22 gemeenschaps- en cultuurcentra in Brussel. Zij hebben een ruim en kwalitatief aanbod en zij zouden van dit project in Ruisbroek zware concurrentie ondervinden op het vlak van publiek, aanbod en middelen.

Aangezien we ervan overtuigd waren dat dit megalomaan project onwenselijk en zelfs onzinnig was, ben ik u over de voortgang blijven ondervragen. U hebt dan, samen met toenmalig minister van Cultuur Gatz, bij IDEA Consult een grondige haalbaarheidsstudie besteld. Die studie, die maar liefst 300.000 euro heeft gekost, heeft lang op zich laten wachten. Hoewel de oplevering aanvankelijk voor april 2019 was aangekondigd en ondanks mijn herhaaldelijke schriftelijke vragen hierover, is de studie pas opgeleverd op 31 mei 2019, na de verkiezingen.

Het betreft een uitgebreide, gedetailleerde studie die maar liefst 200 pagina's lang is. De resultaten bevestigen al het voorbehoud, alle vragen en alle bezwaren die we met betrekking tot deze 'vuurtoren' naar voren hebben gebracht. Er is weinig tot geen draagvlak in de regio voor een nieuw cultuur- en congrescentrum in Ruisbroek. Dit zou geen meerwaarde opleveren.

Ondanks die conclusie en ondanks de bezwaren tegen het project biedt het kwalitatieve en grondige rapport van IDEA Consult het voordeel dat het aanzetten geeft om dit ruime gebied in de zuidrand rond Brussel te ontwikkelen. We zijn er allebei van overtuigd dat er nood is aan die ontwikkeling. Idea Consult stelt voor om de regio te ontwikkelen door middel van de creatie van een netwerk van creatieve hubs en evenementen, met de focus op de zuidelijke Kanaalzone, door middel van een meer hybride type van cultuurinfrastructuur en cultuurwerking en door middel van een integrale en geïntegreerde ontwikkelingsvisie en een mooi gedefinieerd ontwikkelingskader.

Minister, op basis van de conclusies en de verdere denksporen van IDEA Consult zou ik u graag een aantal vragen stellen.

Welke conclusies trekt u uit de bevindingen en de voorstellen in het rapport?

Blijft u voorstander van een nieuw congres- en cultuurcentrum in de Vlaamse zuidrand? Zo ja, in welke vorm ziet u dit dan?

In welke mate volgt u de voorstellen van IDEA Consult om een netwerk van creatieve hubs en evenementen te ontwikkelen?

Zult u dit aan de volgende Vlaamse Regering aanraden? Welke andere ideeën of plannen hebt u om de zuidrand te ontwikkelen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw Segers, u bent gestart met de mededeling dat ik met veel bombarie een groot plan heb aangekondigd. Daarnet heeft iemand die nu de zaal heeft verlaten me net verweten dat ik op communicatief vlak al te bescheiden ben.

Het is natuurlijk juist dat de huidige Vlaamse Regering en ikzelf alles doen om na te gaan welke inspanningen we kunnen leveren voor zowel de noordelijke als de zuidelijke Kanaalzone, die op verschillende vlakken, zowel sociologisch als sociaal-economisch, problematisch zijn.

Daarom is die studie er gekomen. U vond dat weggesmeten geld, maar vandaag zegt u dat het een heel goed rapport is. Dat blijkt dan toch goed besteed geld te zijn. Ik deel uw analyse dat we daarop verder kunnen bouwen.

U vraagt me welke conclusies ik uit dat rapport trek. Wel, ik trek de conclusies uit het rapport die ook in het rapport staan. Het zijn dezelfde conclusies, namelijk de vaststelling dat het sociaal weefsel in de Kanaalzone sterk onder druk staat, en de verschillende werkpistes die worden gesuggereerd om daaraan tegemoet te kunnen komen. Daar sluit ik me bij aan en ik hoop dat de Vlaamse Regering dit rapport ter hand kan nemen om minstens enkele van die pistes uit te werken.

Conclusie: dit is toch geen weggesmeten geld, want we zijn het erover eens dat het een stapsteen kan zijn naar effectieve acties in de Vlaamse Rand en meer specifiek in de zuidelijke Kanaalzone.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp-a): Minister, dank u wel. Het verheugt me te horen dat u de conclusies van het rapport volgt. Dat rapport is heel grondig. Het heeft heel veel geld gekost; 400.000 euro is niet min. Tegenover het plan moest u doorzetten om te investeren in stenen in die regio via de bouw van een congrescentrum om vervolgens te constateren dat er dan ook nog exploitatie zou moeten gebeuren. Ik ben blij dat er geen groot megalomaan cultuur- en congrescentrum komt in de zuidrand.

Mijn vraag was ook wat u vindt van de voorstellen van IDEA Consult om te werken via de ontwikkeling van creatieve hubs. Dat klinkt mooi en ze maken ook een mooie analyse van de culturele infrastructuur en culturele organisaties die al in dat gebied actief zijn, maar tegelijk zijn die voorstellen natuurlijk heel prematuur. Ik vraag me af of de mazen die er nu zijn, niet te ver uit elkaar liggen, en of het realistisch is om die te verbinden. Minister, is dat realistisch? Aan welke andere mogelijkheden denkt u om de Kanaalzone te ontwikkelen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat wordt aangeboden, is een soort menu, een portfolio waaruit je kunt kiezen. Soms gaat het om hooggegrepen projecten die ver van de realiteit staan. Het voordeel is dat er veel verschillende pistes worden aangeboden. Ik ga ervan uit dat een volgende Vlaamse Regering werk tracht te maken van minstens enkele van die pistes, zonder nu al aan te geven welke wel en welke niet. Dat zal ook afhangen van de budgettaire mogelijkheden.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp-a): Minister, ik wil u vooral oproepen om bij de beide pistes die worden ontwikkeld, vooral te investeren in mensen en niet in bakstenen. Als we in de startnota al grootse plannen zien staan voor investering in culturele infrastructuur, waaronder een nieuw museum voor de Vlaamse cultuur, dan hoop ik dat u het niet in uw hoofd haalt om dat in Ruisbroek neer te zetten.

De voorzitter: Dank u minister, vaarwel of tot weerziens.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elke Sleurs aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening op primaire immuundeficiëntie (PID) door middel van de guthrietest – 9 (2019)

VRAAG OM UITLEG van Immanuel De Reuse aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening bij baby's op ernstige aandoeningen, waaronder spinale musculaire atrofie (SMA) – 12 (2019)

VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de screening van spinale musculaire atrofie (SMA) – 13 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Minister, ik ben blij om u hier gezond en wel te zien. Mijn vraag dateert wel al van voor het moment dat baby Pia in volle aandacht kwam en gaat ook over een andere aandoening, maar is toch ook wel belangrijk.

Mijn vraag is geïnitieerd door een oproep uit de sector zelf, meer bepaald uit het UZ Gent, naar aanleiding van een concreet geval van primaire immuundeficiëntie (PID). Zoals u weet, kan de guthrietest – beter gekend als de hiepriek – gebruikt worden om alle pasgeborenen te testen op de aanwezigheid van deze aangeboren stofwisselingsziekte. In België sterven jaarlijks drie tot vijf baby's aan deze aangeboren aandoening. Een vroegtijdige diagnose kan ervoor zorgen dat de onomkeerbare gevolgen vroeger opgespoord worden en zo minder ernstig zijn.

Minister, mijn vragen passen in een breder kader van genetische screening, en daar zal in Vlaanderen nog verder over gediscussieerd moeten worden. Hoe staat u tegenover de uitbreiding van de hiepriek voor het opsporen van PID? In Het Nieuwsblad van 17 september 2019 is er sprake van een overleg. Dit heeft mijn nieuwsgierigheid geprikkeld. Wanneer zal dit overleg plaatsvinden of heeft het al plaatsgevonden? Wie zal er aan deelnemen?

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, baby Pia is in enkele dagen tijd in Vlaanderen een begrip geworden. Haar naam staat voor drie zaken. Ten eerste is ze het symbool voor kinderen met een heel zeldzame genetische ziekte, meer bepaald spinale musculaire atrofie (SMA) waardoor de spieren nauwelijks werken en steeds zwakker worden. Ten tweede staat ze ook voor een ongelooflijke solidariteit in Vlaanderen voor deze kleine baby en haar lotgenootjes. Ten derde staat ze ook, spijtig genoeg, voor een ontoereikend overheidsbeleid voor deze groep van kinderen.

Naar aanleiding van de geldinzameling voor baby Pia om te komen tot een bedrag van 1,9 miljoen euro waarmee ze een levensbelangrijke insputing kan krijgen, komen er toch enkele ongemakkelijke waarheden aan het licht. We weten allemaal dat er op verschillende fronten en op verschillende politieke niveaus – de federale collega's hebben minister De Block aan de andere kant van de straat hierover al

gevat – gewerkt kan worden en dat er bakens kunnen worden verzet in het dossier van de screening via de hielprik. Voor ons is uiteraard belangrijk wat Vlaanderen kan doen.

Bij pasgeboren baby's neemt men bijna steeds een neonatale hielprik. De methode van de hielprik laat toe dat men vandaag op een redelijk eenvoudige en goedkope manier twaalf erfelijke overdraagbare aandoeningen kan detecteren. Begin dit jaar is de aandoening muco er nog aan toegevoegd. Het is ook van het hoogste belang dat deze hielprik tijdig gebeurt, meer bepaald tussen de derde en de vijfde levensdag. Op deze manier kan men tijdig aandoeningen detecteren en via een gericht medisch handelen erger voorkomen in het verdere leven van deze kinderen. De ziekte die Pia heeft, is er eveneens een die men snel kan opsporen via de voor-noemde hielprik. Alleen is deze ziekte momenteel niet opgenomen in de lijst van aandoeningen waarop men test.

Drie jaar geleden kwam er het voorstel vanuit Wallonië, waar professor Laurent Servais van het Luikse Centre hospitalier universitaire samen met industriële partners voldoende geldelijke middelen inzamelde, om landelijk te screenen op SMA. Vlaanderen kreeg de kans om kosteloos in te stappen in de screening van SMA. Hiertoe voerde men volgens de pers vorig jaar nog gesprekken met u. Voorwaar een geval van omgekeerde solidariteit, want de Waalse overheid kwam eveneens over de brug met enkele tienduizenden euro's. Als hierin destijds was ingestapt, stonden we vandaag niet voor het schrijnende geval van baby Pia.

U wenste niet in te gaan op het voorstel. De commentaarschrijfster van Het Laatste Nieuws schreef daarover op 18 september jongstleden over uw uitleg als 'een die elke verbeelding tart'. U wou niet ingaan op dit voorstel omdat u zelf eerst een instrument wilt ontwikkelen om te bepalen welke ziekten prioriteit moeten krijgen. Daarnaast zag u ook organisatorische problemen en wilde u niet voor voldongen feiten worden gesteld, mocht dit project worden stopgezet.

Minister, normaal gebeurt de hielprik automatisch bij alle kinderen in Vlaanderen, maar hij is tot op heden nog niet verplicht. Dit zou alvast een eerste signaal zijn inzake het grote belang van deze hielprik. Zult u de hielprik en de screening verplicht maken? Wilt u het aantal ziektes uitbreiden waarop men zal screenen? In de marge kan ik meegeven dat bijvoorbeeld in Nederland wordt getest op zeventien aandoeningen en volgens de synthesesnota van het Federaal Kenniscentrum voor de gezondheidszorg uit 2016 zijn er landen waar er op meer dan veertig aandoeningen wordt getest. U wenste niet in te gaan op het aanbod om mee in te stappen in de screening en u wilde eerst een prioriteitenlijst opmaken. Wanneer zult u de prioriteitenlijst opgemaakt hebben en implementeren? Want elk uitstel leidt tot nieuwe schrijnende gevallen zoals dat van baby Pia.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik wil het ook even hebben over het probleem waar baby Pia op is gestuit. De afgelopen weken heeft de zieke baby heel wat Belgen bewust gemaakt van de problemen die er vandaag zijn. Er zijn honderdduizenden Belgen die een sms hebben gestuurd om mee de behandeling van baby Pia te kunnen betalen. Dat is een sterk signaal van solidariteit, maar ook de wens dat elke zieke baby alle kansen krijgt om te kunnen genezen en in dit geval te kunnen overleven.

In eerste instantie was er een terecht afgrijzen over de absurd hoge prijs van die veelbelovende gentherapie, die ene spuit waar baby Pia nu op wacht. Die prijs staat los van elke redelijkheid en legt de winstzucht van de farmabedrijven pijnlijk bloot. We kunnen het ons niet voorstellen dat we zelf een baby zouden hebben met een ziekte waar een behandeling voor bestaat die we zelf niet kunnen betalen. Elke ouder is dan tot veel in staat om te proberen zoiets op te lossen.

Mijn collega Sofie Merckx heeft het probleem in de Kamer op tafel gelegd maar ik denk dat we het ook hier op de agenda moeten zetten. Ook op Vlaams niveau kan de minister iets doen.

In het verhaal van Pia kwam een andere pijnlijke waarheid naar boven. Mocht baby Pia in Wallonië geboren zijn, zou er een screening zijn gebeurd en zou de ziekte vroegtijdig ontdekt zijn. Er is een grote kans dat de behandeling vroegtijdig zou zijn gestart waardoor ze zich normaal zou kunnen ontwikkelen, zelfs kunnen lopen. De kans hierop is vandaag zeer klein. Hoe komt dat? In Wallonië wordt er vandaag op SMA gescreend, wat een goede screeningstest is. Het is redelijk absurd dat er in Wallonië wordt gescreend en in Vlaanderen niet. Het is mij zeer onduidelijk waarom dit is opgesplitst. Meestal zegt men 'Wat men in Vlaanderen zelf doet, doet men beter', maar wat men in Vlaanderen zelf doet, doet men vandaag niet. Dat is een probleem.

Een ander belangrijk punt is dat er heel veel recente aanwijzingen zijn dat een vroegtijdige behandeling, zowel met Zolgensma als met Spinraza, aan de baby hoge overlevingskansen geeft en ook een vooruitgang in motorische ontwikkeling. Tussen haakjes, mocht de ziekte bij baby Pia veel vroeger zijn ontdekt, had zij het medicijn gratis kunnen krijgen via een onderzoeksprogramma. Dat maakt pijnlijk duidelijk waar het vandaag over gaat.

Ieder jaar worden er in Vlaanderen zes baby's met SMA geboren. SMA is een zeer dodelijke genetische ziekte. Minister, het is dan ook uw verantwoordelijkheid om niet te talmen met een screening op SMA en ervoor te zorgen dat er geen ouders meer moeten zijn die zelf moeten ontdekken dat hun kind aan SMA lijdt. De ouders van Pia hebben moeten zien dat ze haar hoofd op vier maanden niet recht kon houden. Ze hebben zelf moeten ontdekken dat Pia aan SMA leed waardoor ze ook veel te laat zijn kunnen starten met een behandeling.

In Nederland heeft de Gezondheidsraad zeer recent een studie uitgebracht over screening op spinale spieratrofie. De Gezondheidsraad heeft goed overwogen wat de voor- en nadelen zijn van een screening die ongetwijfeld moet gebeuren. Ze hebben de verschillende indicatoren waarop men beslist of men gaat screenen of niet, onderzocht. De studie is van 23 juli 2019. De voorwaarden zijn dat de ziekte ernstig moet zijn, dat er een goede behandeling voor is en dat de resultaten van een vroegtijdige behandeling zeer veelbelovend zijn en dat er een goed screenings-instrument bestaat. Daarmee heeft de Nederlandse Gezondheidsraad een zeer duidelijk advies gegeven om te starten met een screening op SMA in Nederland.

Minister, bent u bereid om vandaag snel een evaluatie te maken van een screening op SMA? Van wanneer dateert de laatste evaluatie die het agentschap Zorg en Gezondheid heeft gemaakt? Wat zijn de stappen die u vandaag wilt zetten? Zoals ik daarnet zei, worden er elk jaar zes baby's met de ziekte van Pia geboren die men vroegtijdig zou kunnen ontdekken. Wanneer gaat u daarmee starten?

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Collega's, ik sluit me aan bij de gevoelens die u zelf hebt uitgedrukt. Wij leven uiteraard mee met Pia en haar ouders en eigenlijk ook met alle andere kinderen en ouders die in een vergelijkbare situatie leven, of het gaat om SMA, severe combined immunodeficiency (SCID) of een andere van de zovele zeldzame ziekten. De overheid moet trachten om op een zo rationeel mogelijke manier een preventief gezondheidsbeleid uit te werken. Daarom wil ik eerst een aantal zaken plaatsen.

In het bevolkingsonderzoek 'Aangeboren aandoeningen', de zogenaamde neonatale screening, worden twaalf ziekten opgespoord. Sinds 1 januari 2019 is aan de oorspronkelijke lijst van elf ziekten ook mucoviscidose toegevoegd. Op die manier

is Vlaanderen tegemoetgekomen aan de beslissing van de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid en de vraag van het Vlaams Parlement om tegen eind 2019 deze ziektes op te sporen.

De technische voorbereiding van de implementatie van mucoscreening, met inbegrip van onder andere de onderhandelingen met het RIZIV over de terugbetaling van een kwaliteitsvolle zweetest en lange discussies over het juiste DNA-panel en opsporing van dragerschap, heeft twee jaar in beslag genomen. Dat kan lang lijken, maar het was noodzakelijk om van bij de start de gewenste kwaliteit te kunnen garanderen. Uit de eerste evaluatie blijkt dat we de gestelde doelstellingen op dat vlak ook bereiken.

Ik wil hierover echt duidelijk zijn: de screeningsprogramma's van de Vlaamse overheid worden gebaseerd op overwegingen van wetenschappelijke evidentie, maatschappelijke aanvaardbaarheid en doelmatigheid, hebben gezondheidswinst op populatieniveau als doel en staan voor kwaliteit over de hele lijn. Over de hele lijn wil zeggen dat niet alleen het screeningsonderzoek maar ook de diagnostische test en de behandeling effectief en toegankelijk moeten zijn, vooraleer we een aanbod van screening doen aan een hele doelgroep.

Screenen moet zinvol zijn, namelijk zo accuraat mogelijk, en de volgende stappen moeten gegarandeerd werkzaam en toegankelijk zijn. Over de zin en onzin van screenen is in september trouwens een campagne gestart. Ze is bedoeld om burgers te laten stilstaan bij het feit dat niet alle screening die mogelijk is, ook zinvol is. U kunt daarover alles lezen op www.bevolkingsonderzoek.be, dus ik ga daar hier niet verder op in.

Uiteraard is het ook duidelijk dat die bevoegdheid een gemeenschapsbevoegdheid is. Een van de sprekers wijst op de studie in Wallonië. Ik kan u vertellen dat er in het kader van de gezondheidsdoelstellingen ook screeningsprogramma's bestaan waarin Vlaanderen absoluut excelleert en de lead heeft genomen. Trouwens, voor muco is dat niet anders geweest.

Wat betreft het opsporen van SMA in de Franse Gemeenschap: het is een door de farmaceutische industrie gesponsord wetenschappelijk onderzoek en dus geen onderdeel van het officiële screeningsprogramma in Wallonië. In de Vlaamse neonatale screening moet een 'informed consent' aan de ouders worden gevraagd, voorafgaand aan de deelname. Men kan zich vragen stellen over de strategie om farmabedrijven, met een monopolie op de markt, een 'relatief' goedkope screening te laten sponsoren, om nadien een – mogelijk nog niet bewezen werkzame – behandeling duur te verkopen aan de gevonden patiëntjes.

Op het moment dat er aan het agentschap Zorg en Gezondheid het voorstel werd gedaan door dokter Servais, de voortrekker van het onderzoek in Wallonië, in maart 2018, was uitsluitend het screeningcentrum van Luik betrokken. Op basis van het overleg in kwestie, het advies van de Vlaamse screeningscentra en de wetenschappelijke literatuur, is er op dat moment niet op het voorstel ingegaan.

Ik herhaal dat we in Vlaanderen niet starten met een screening zonder dat het zeker is of de behandeling werkt en hoe lang, en of ze gegarandeerd toegankelijk is voor alle patiënten die worden opgespoord. Dat zijn allemaal uiterst onzekere parameters in het geval SMA. We blijven de evidentie uiteraard nauwgezet opvolgen. Ook wat er in het buitenland daaromtrent gebeurt, is natuurlijk bijzonder belangrijk. En als er reden is om een ander standpunt in te nemen, zal dat zeker gebeuren.

Maar omdat er heel wat zeldzame ziekten zijn die via de neonatale screening kunnen worden opgespoord – en snelle wetenschappelijke evoluties versnellen die mogelijkheden sterk – en de middelen beperkt zijn, willen we op een objectieve en transparante manier beleidsbeslissingen kunnen maken.

Het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE) heeft met de Newborn Blood Screening getracht een instrument te ontwikkelen, dat evenwel door experts beoordeeld werd als niet bruikbaar. Daarom wordt op dit moment door Vlaanderen, samen met de screeningscentra gelinkt aan de universiteiten, een instrument uitgewerkt om een prioritering te kunnen doen.

In Vlaanderen is screening principieel nooit verplicht. De regelgeving laat dat niet toe en er is daarvoor ook geen noodzaak. We streven er steeds naar de doelgroep correct te informeren, zodat ze een bewuste keuze tot deelname maken.

Het is de bedoeling om de neonatale screening uit te breiden, dat is duidelijk. Maar we laten ons daarbij niet leiden door druk vanuit de industrie of dergelijke. Het lijkt mij verstandig – dat heb ik alvast in mijn beleidsperiode gedaan en ik ga ervan uit dat dat in de volgende periode niet anders zal zijn – dat beleid zich laat adviseren door een groep experts – klinici, ethici, gezondheidseconomen – die op basis van een degelijk uitgewerkt instrument elke vijf jaar de lijst prioritaire ziekten opnieuw evalueert. In dat instrument zijn bijvoorbeeld ernst van de ziekte, belang van vroegtijdige diagnose en behandelbaarheid belangrijke criteria.

We vragen aan de werkgroep Aangeboren aandoeningen om Severe Combined ImmunoDeficiency (SCID) in overweging te nemen bij toepassing van het instrument voor prioritering als dat gefinaliseerd is – daar kom ik dadelijk op terug. Er zijn immers elementen die spreken voor screening, maar er zijn ook een aantal onduidelijkheden, zoals hoe omgaan met onduidelijke of twijfelachtige diagnoses, hoe het aantal valspositieven beperken enzovoort.

Het instrument wordt nu, in de schoot van de Vlaamse werkgroep Aangeboren aandoeningen, uitgewerkt tegen het einde van dit jaar. Het is de bedoeling om het begin volgend jaar te valideren, door toepassing op een aantal ziekten waarvan internationaal is aangetoond dat het zinvol is om ze op te sporen.

Ik wil toch ook beklemtonen dat, zodra beslist is dat het zinvol is om een ziekte neonataal op te sporen, er nog een fase van technische voorbereiding van implementatie volgt die ook een zekere tijd in beslag neemt.

Een screeningsprogramma, in dit geval een bevolkingsonderzoek, wordt maar opgestart nadat het aangetoond zinvol is voor de hele doelgroep en het kwaliteitsvol kan worden aangeboden. Die werkwijze wordt gehanteerd voor alle ziekten die, in dit geval neonataal, kunnen worden opgespoord.

Zoals gezegd, vragen we aan een werkgroep van experts, de werkgroep Aangeboren aandoeningen, om SCID in overweging te nemen bij toepassing van het instrument voor prioritering. U mag ervan uitgaan dat daarbij de timing, zoals ik ze net heb geschetst, wordt gevolgd.

Voor SMA is er momenteel nog wetenschappelijke onduidelijkheid over de effectiviteit van de behandelmogelijkheden en het nut van een algemene screening. Nogmaals, dat is niet de visie van een politicus, we baseren ons daarvoor op datgene wat wetenschappers en experts ons kunnen aanreiken. Indien die evidenties er allemaal zouden zijn, zou dat wetenschappelijke onderzoek op grote schaal, zoals in Wallonië wordt opgezet, niet nodig zijn. Zo zijn er bijvoorbeeld drie types van behandeling in ontwikkeling, waarvan actueel slechts één wordt terugbetaald door het RIZIV. Maar welk type behandeling het beste is voor welk type van ziekte, wat de behandelresultaten op langere termijn zijn, wat de eventueel negatieve effecten van de behandeling zijn, moet nog verder worden onderzocht.

We geven op dit moment prioriteit aan een aantal zeldzame ziektes die ook een zware impact hebben op gezinnen en waarvoor de wetenschappelijke argumenten om te screenen momenteel sterker zijn, te beginnen met mucoviscidose. Die

prioritering is ook in 2018 afgesproken tussen de verschillende bevoegde overheden – alle gemeenschappen en het federale niveau. Ik durf zelfs zeggen dat de Vlaamse Gemeenschap daarin echt een voortrekkersrol heeft gespeeld. Dat was ook nodig, omdat die prioritering ons was opgedragen via een resolutie van het Vlaams Parlement, tenslotte toch een vertegenwoordiging van de Vlaamse bevolking.

Nieuwe evidentie wordt voortdurend opgevolgd, voor heel veel ziekten, waaronder SMA en SCID. Zoals gezegd, wordt het agentschap Zorg en Gezondheid hierbij geadviseerd door de Vlaamse screeningscentra en andere deskundigen of betrokken partijen, zoals uiteraard patiëntenvertegenwoordigers die aanwezig zijn in de Vlaamse werkgroep Aangeboren aandoeningen.

Komen er nieuwe inzichten, dan kan opnieuw worden geëvalueerd of de ziekte in aanmerking komt om toegevoegd te worden aan de neonatale screening. Om hierover goed op de hoogte te zijn, staat het agentschap Zorg en Gezondheid in contact met de collega's in de Franse Gemeenschap en worden recente publicaties nauwgezet opgevolgd.

Severe Combined ImmunoDeficiency (SCID) is zeker een mogelijke kandidaat voor uitbreiding van de neonatale screening. We spreken hier namelijk over twee aandoeningen. Mevrouw Sleurs heeft het over een aandoening die al in de media was vóór de kwestie rond SMA in de media is gekomen.

Maar SCID is zeker een mogelijke kandidaat voor uitbreiding van de neonatale screening. In die screening wordt de discussie meestal beperkt tot SCID, de ergste vorm van primaire immuunstoornis. Het is duidelijk een specificatie. Ik heb zelf in 2016 die ziekte, samen met mucoviscidose en lysosomale stapelingsziekten, naar voren geschoven in het kader van de interministeriële conferentie (IMC) voor uitwerking van de mogelijkheden en knelpunten voor implementatie. Op dat ogenblik heeft de Vlaamse Gemeenschap een aantal prioriteiten naar voren geschoven, waaronder ook deze. Alleen heeft de IMC in 2017 beslist om prioriteit te geven aan de uitwerking van mucoscreening wegens de tijdrovende en complexe voorbereiding en werd ook vanuit het Vlaams Parlement gevraagd om hier prioriteit aan te geven.

Als de Vlaamse overheid een bevolkingsonderzoek organiseert, moet voorafgaand aangetoond zijn dat de baten opwegen tegen de kosten op populatieniveau. Dat betekent dus dat de balans op vlak van gezondheidswinst positief moet zijn als men met alle personen in de doelgroep rekening houdt.

De ware incidentie van SCID voor Vlaanderen is niet gekend. Tijdens het overleg, waar ik nog op terugkom, met deskundigen uit Gent werd 1 op 50.000 als incidentie vooropgesteld, maar mogelijk is dit een onderschatting omdat deze kindjes vaak overlijden voor de juiste diagnose is gesteld. Dit zou voor de 60.000 geboorten in Vlaanderen 1 tot 2 gevallen per jaar betekenen. Zoals voor SMA wordt de evidentie grondig opgevolgd. In geval van SCID start mogelijk binnenkort een onderzoek in Gent om twee screeningsinstrumenten te vergelijken op performantie. Uiteraard willen we rekening houden met de resultaten daarvan. Het is een onderzoek waarbij gekeken wordt welke van de twee instrumenten om de screening te doen, het meest aangewezen is, want uiteraard moet je daar een valide instrument voor hebben. In elk geval vergt implementatie van SCID eerst een grondige voorbereiding: het meest aangepaste screeningsinstrument, welke organisaties kunnen screening uitvoeren, de capaciteit voor diagnose en kwaliteitsvolle behandeling, de financiering enzovoort.

Mevrouw Sleurs, dat overleg heeft inderdaad plaatsgevonden op dinsdag 17 september op het kabinet. De mensen die Pia en haar ouders steunen, hebben ook een overleg gevraagd. Het lijkt me evident dat wij op die vraag ingaan. Ik ga ervan

uit dat we snel een nieuwe regering zullen hebben. Ik zal in elk geval bewaken dat er opvolging aan die vraag wordt gegeven. Wij ontvingen samen met de administratie Zorg en Gezondheid drie onderzoekers van de universiteit van Gent, waaronder de voorzitter van de Belgische wetenschappelijke groep, twee vertegenwoordigers van patiëntenouders, drie personen van de Jeffrey Modell Foundation (JMF) Diagnostic and Research centra, waaronder de directie van die organisatie.

Zoals al gezegd, hebben we toen afgesproken dat de werkgroep Aangeboren Aandoening SCID in overweging zou nemen bij toepassing van het instrument voor prioritering. Tevens komt er nog een technisch overleg over een aantal aspecten van hun onderzoek. De UGent zal ons hiervoor ook nog een aantal documenten overmaken ter voorbereiding.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Minister, dank u wel voor uw uitgebreid en gefundeerd antwoord. Ik volg u volledig wat betreft de vraag van de collega's om de screening te verplichten. Ik denk ik dat dat geen goede zaak is. De geneeskunde is nog altijd gebaat met de situatie die we nu meer en meer kennen, namelijk de 'informed consent'.

Ook het opbod dat nu gedaan wordt tussen Wallonië en Vlaanderen, waarbij Vlaanderen nu iets gemist heeft, vind ik een heel jammere zaak in de zeer moeilijke en emotionele casus van Pia, waar ik me totaal van wens te distantiëren. De keuze om niet door firma's gesteund te worden inzake hetgeen Wallonië gedaan heeft om bepaalde aandoeningen op te sporen, was een goede keuze.

Ik ben blij te horen dat er verder overleg is. Dat zal belangrijk zijn in de toekomst voor alle mogelijke genetische aandoeningen en die screeningen die daarop zullen volgen. Het maatschappelijk debat daarvoor zal noodzakelijk zijn, dat is ook een *conditio sine qua non*.

Ik dank u nogmaals voor uw uitgebreid antwoord en wil tevens zeggen dat ik de campagne in verband met de screening zeer goed vind.

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor het uitgebreide antwoord. Het geval van baby Pia werd natuurlijk aangegrepen voor een bredere vraag naar een bredere screening van opspoorbare aandoeningen door de hiepriek. Dat heb ik in mijn vraagstelling toch duidelijk gemaakt. Een ding hebben al die zaken die kunnen worden opgespoord wel gemeen: als er te laat een diagnose wordt gesteld of als de aandoening te laat wordt opgespoord, is de medicatie heel duur of is ze helemaal niet meer effectief. Vandaar mijn vraag om dergelijke zaken met bekwame spoed aan te nemen.

U wijst erop dat de financiering met de farmasector geen goede zaak is. In Terzake gaf een professor van de UGent te kennen dat het de gewoonste zaak van de wereld is dat zowel de farmasector als de onderzoeksteams samenwerken in het kader van de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Misschien moet er op hoger niveau eens nagedacht worden over hoe dat wordt gestroomlijnd.

De solidariteitsgolf die we nu gekend hebben, waarbij de mensen 1,9 miljoen euro hebben samengebracht, is goed voor een keer of misschien twee keer, maar de bevolking zal dergelijke bedragen niet blijven ophoesten. Dat is ook logisch. Ze kijken naar de politiek. Het is dan ook aan de Vlaamse Regering en haar minister om hieraan tegemoet te komen en naar een oplossing te zoeken. Ik begrijp dat de minister een niet-gemakkelijke afweging moet maken met de werkgroep, naar een aanvaardbaar evenwicht tussen de voordelen en de risico's van screening van

bepaalde aandoeningen, namelijk de voordelen van de vroegtijdige opsporing en de effectieve interventie die kan gebeuren, maar natuurlijk ook de risico's van valse negatieve en valse positieve resultaten met een foute geruststelling en onnodige bezorgdheid. Wij vragen dat de vinger aan de pols gehouden wordt, dat de evaluatie goed wordt doorgedreven en dat we ernaar kijken om het aantal ziektes waarop gescreend wordt, gevoelig uit te breiden.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik ben alleszins niet voor een opbod tussen Vlaanderen en Wallonië, ik ben absoluut niet voor een screening die wordt betaald door de farmaceutische bedrijven maar ik ben wel voor een goede openbare screening. Ik ga ermee akkoord dat er criteria zijn om al dan niet een screening toe te passen, maar de zeer recente evaluatie die de Gezondheidsraad uitvoerde in Nederland op vraag van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, gaat die verschillende criteria na.

Ten eerste zegt men dat de ziekte ernstig is. Ten tweede is er een goede behandeling beschikbaar. De resultaten zijn voldoende veelbelovend om kort op de bal te spelen en kinderen dus te behandelen voordat de eerste symptomen zich ontwikkelen. Dat is logisch, want de ziekte valt de motorneuronen aan en verwoest ze, waardoor onherstelbare schade wordt toegebracht. Men moet dus beginnen te behandelen voor de symptomen optreden, voordat die motorneuronen worden aangetast.

Ten derde zijn er testen van goede kwaliteit. Ik werk zelf als huisarts. Wij zien Nederland vaak als gidsland in de 'evidence based medicine' (EBM), de geneeskunde gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke evidentie. Ik vind het heel moeilijk om dan te begrijpen dat er een dergelijk verschil zou zijn tussen twee adviesraden, een in Nederland en een in Vlaanderen. De evaluatie in Nederland is zeer recent gebeurd en geeft duidelijk aan dat de voordelen van een screening opwegen tegen de nadelen.

Ik hoor ook dat de middelen beperkt zijn en dat er niet op alles kan worden gescreend. In Nederland wordt op zeventien ziektes gescreend en zijn er sinds 2018 twaalf toegevoegd. Dan lijken er mij in België toch voldoende middelen te zijn om ook op meer ziektes te screenen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik wil beamen wat de minister heeft gezegd. We moeten een aantal criteria handhaven wanneer het gaat over screening, zoals doelmatigheid en toegankelijkheid. Er moet een wetenschappelijk onderbouwde behandeling beschikbaar zijn.

Op emotioneel vlak wordt er enorm meegeleefd met, in dit geval, Pia. Het is voor de ouders ook erg dat hun kind ziek is, maar als beleidsmaker moet men rationeel redeneren. We moeten er ons ook van bewust zijn dat er in de toekomst steeds meer ontwikkelingen zullen zijn en dat op steeds meer ziektes zal kunnen worden gescreend. De vraag is echter hoe we dat sociaal-economisch allemaal in een kader kunnen gieten. Het is aan dit parlement en aan deze commissie om tijdens het volgende jaar een uitgebreid debat te voeren over de vraag hoe we in de toekomst aan die uitdagingen zullen werken.

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Ik sluit me graag aan bij die laatste opmerking. We hebben tijdens de voorbije legislatuur ook wel eens tijd uitgetrokken om over een aantal van die kwesties te praten. De drukte van onze agenda heeft echter belet

om daar een uitvoerig debat over te houden. Het is duidelijk dat dit een heel belangrijke kwestie is die niet aan belang zal inboeten naarmate de wetenschappelijke inzichten groeien en er steeds nieuwe mogelijkheden worden gecreëerd.

Daarbij moet Vlaanderen vanuit zijn bevoegdheid echter rekening houden met wat er internationaal wordt aangeboden aan evidentie. Het zou nogal absurd zijn te denken dat wij dat hier allemaal opnieuw moeten gaan uitvinden. Maar dat betekent niet dat we dat zonder meer kunnen doen. We moeten dat aanpassen en vertalen naar de eigen structuren van het gezondheidszorgsysteem. Dat vraagt ook vaak medewerking van het rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV).

In het geval van mucoviscidose was dat zeker een kwestie. Het is niet altijd zo, maar er zijn wel een aantal vragen die samen met de federale overheid moeten worden behandeld. De gemeenschappen in dit land – en dat is misschien nooit in het nieuws geweest – hebben over die screening, zeker over de neonatale screening, consequent getracht een gemeenschappelijk standpunt in te nemen en samen met de federale overheid stappen te zetten.

De mucoscreening was lange tijd een vraag van ouders en van diverse wetenschappers en we hebben samen met federaal minister De Block en met de hele vergadering van de interministeriële conferentie, op een bepaald moment tussen de verschillende opties die op tafel lagen, gekozen om deze legislatuur bij voorrang te gaan voor mucoviscidose. Ik ben daar ook toe aangespoord door een resolutie die het parlement had aangenomen en waarin dat werd gevraagd.

Het debat zal ongetwijfeld terugkeren en hopelijk zal de werkgroep aangeboren aandoeningen een kader kunnen creëren waardoor de politiek en het beleid met een redelijke vorm van objectiviteit keuzes kunnen maken. Want er zal hoe dan ook gekozen moeten worden. Het buitenland kan en moet inspireren, maar er zal moeten worden geprioriteerd.

Het moet me even van het hart dat dit een wetenschappelijk onderzoek in Wallonië is en geen bevolkingsonderzoek, het is niet opgenomen in het officiële screeningsprogramma van de Franse Gemeenschap. Dat wetenschappelijk onderzoek zal ongetwijfeld inzichten opleveren die nuttig kunnen zijn om te beoordelen of men daar een bevolkingsonderzoek van kan maken en wat de randvoorwaarden daarvoor zijn. Zo zal in het onderzoek dat de universiteit van Gent zal doen voor de andere aandoening die hier ter sprake kwam, worden nagegaan welk instrument het meest geschikt is om de screening op grote schaal uit te voeren. Het is met die bouwstenen dat men moet proberen een aantal nieuwe initiatieven te nemen. Dat is geen gemakkelijk debat en uiteraard lijkt dat eerder koel en afstandelijk, als men dat moet afzetten tegen de zorgen en noden en de verontwaardiging van die ouders.

Maar als je keuzes moet maken, dan moet je dat proberen te doen op basis van overwegingen die zo sereen en rationeel mogelijk zijn. Nogmaals: het is niet de minister of het kabinet die op een blauwe maandag nadenkt over welke mogelijke screenings we kunnen doen. Dat moeten we toevertrouwen aan experts in Vlaanderen en internationaal. Dat vind ik nog altijd de meest aangewezen weg. De politiek moet beslissen, maar dan op basis van een goede, grondige voorbereiding. En het gaat dan over meer dan alleen het screeningsinstrument. Het gaat ook over andere aspecten van de zaak.

Er zijn ziektes waarvan we perfect weten dat we ze kunnen screenen. In extreme situaties zou je zelfs kunnen stellen dat we de ziekte van Alzheimer ook op tijd, of heel vroeg, kunnen screenen. De vraag is alleen of dat allemaal ethisch relevant is. Dat zijn keuzedebatten. En ik ben het eens met mevrouw Saeyns: het parlement is daarvoor de plek bij uitstek. De politiek kan helpen om die keuzes te maken, hopelijk in een sereen kader.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): De belangrijkste conclusie van dit debat is dat we inderdaad de opening hebben gemaakt. Ik zie het ook bij de collega's: hopelijk kunnen we het maatschappelijk debat, het parlementair debat over die screenings – het wat, hoe en waar – in de komende weken en maanden van deze legislatuur tot een goed einde brengen.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik weet niet of u die studie gezien hebt, minister Vandeuren, maar ik kan niet goed volgen. U zegt dat er inderdaad een goed, grondig onderzoek moet gebeuren, met een grondige voorbereiding. Maar er zijn experts die dat onderzoek twee maanden geleden al hebben uitgevoerd in Nederland. Ik begrijp niet hoe je dat volledig los kunt zien van de situatie in Vlaanderen.

Er is een duidelijk, ondubbelzinnig advies om die screening uit te voeren; dat dateert van 23 juni. Men gaat nu binnen de drie maanden bekijken welke acties men op poten gaat zetten om die screening te starten. We zijn toch geen eiland?

Ten tweede zegt u dat we rationeel moeten zijn, maar de geneeskunde evolueert zeer snel. Het gaat hier niet over emotionele argumenten. We zien heel concreet bij deze ziekte dat een vroegtijdige behandeling schade voorkomt. En u hebt nog niet gereageerd op de wetenschappelijke evidentie.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het stijgend aantal oproepen en het tekort aan vrijwilligers bij de Zelfmoordlijn 1813 – 16 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Het thema preventie van zelfdoding is hier al vaak het onderwerp geweest van vragen aan de minister. En het is ook bij collega-ministers regelmatig onderwerp van fundamenteel debat geweest. En dat is terecht, omdat het terugdringen van zelfdoding in Vlaanderen een heel grote uitdaging blijft. Ik zal kort zijn: ik concludeer dat de cijfers te hoog zijn en dat elke zelfdoding er een te veel is.

Dat is ook de reden waarom wij vanuit Vlaanderen heel sterk inzetten op suicide-preventie in de breedst mogelijke zin. We hebben ons gekend actieplan Suicide-preventie, met een heel duidelijke ambitie en een sterke doelstelling. We hebben daarin een heel aantal acties binnen verschillende beleidsdomeinen. En dat gaat heel breed. Een aantal voorbeelden zijn het werken aan de bevordering van de kennis van de geestelijke gezondheid. We doen dat met campagnes zoals Fit in je hoofd, NokNok, dat specifiek gericht is op jongeren, of de Goed-Gevoel-Stoel, voor mensen in kansarmoede.

We hebben ook erg veel geïnvesteerd om zorg en opvolging te bieden aan mensen die een zelfdodingspoging achter de rug hebben. We hebben ook veel moeite geïnvesteerd – en terecht – in het bijstaan van hulpverleners en huisartsen, door middel van een hulplijn. Zo zijn ook zij goed geëquipeerd wanneer ze in contact komen met mensen die vragen hebben over suïcidale gedachten, of die voornemens hebben.

We hebben ook de mediarichtlijnen, we hebben heel wat apps, en we hebben preventiecoaches in scholen. Er is natuurlijk ook Zelfmoordlijn 1813, de uitgebreide

opvolger van de Zelfmoordlijn. Het is ook een van de vele, volgehouden acties in het kader van dat actieplan Suïcidepreventie, die moeten bijdragen tot een daling van het aantal zelfdodingen. En ook dat slaat aan: dagelijks contacteren veertig mensen per dag de Zelfmoordlijn – dit zijn gemiddelde cijfers. Je kunt bellen, mailen of anoniem chatten.

Zelfmoordlijn 1813 wordt bemand door een 170-tal vrijwilligers, die niet voor de meest evidente hulpverlening kiezen. Die engageren zich echt om verschillende uren per maand mensen van heel nabij bij te staan, op een moment dat ze echt het verschil kunnen maken. Want de baseline van de Zelfmoordlijn klopt alleszins: praten helpt. Zij maken vaak het verschil tussen leven en dood.

In 2018 kreeg Zelfmoordlijn 1813 meer dan 15.000 oproepen. Op het moment dat ik mijn vraag indiende, gaf het Centrum ter Preventie van Zelfdoding (CPZ) aan dat het aantal vrijwilligers weldra niet meer zou volstaan om het stijgend aantal oproepen onmiddellijk te kunnen behandelen. Het spreekt voor zich dat iemand die dit soort vrijwilligerswerk doet, natuurlijk ook moet worden gecoacht en bijgestaan. Uit het antwoord op mijn eerdere parlementaire vragen bleek echter dat het aantal kandidaat-vrijwilligers daalt, en dat was toch een nieuwe tendens. In 2014 en 2016 hadden de campagnes immers telkens geleid tot een stijging.

Minister, wat is uw standpunt over een nieuwe campagne, of andere initiatieven, om meer en nieuwe vrijwilligers te rekruteren? Hoe wilt u het vrijwilligerswerk bij het CPZ en Tele-Onthaal ondersteunen en promoten, zodat die dienstverlening niet in het gedrang komt?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Het aantal kandidaat-vrijwilligers wordt inderdaad beïnvloed door rekruteringscampagnes, media-aandacht, enzovoort. De nood om voldoende vrijwilligers te rekruteren, is een permanent gegeven voor organisaties zoals het CPZ, de organisatie achter Zelfmoordlijn 1813. Die inspanningen lonen, want het aantal vrijwilligers verdubbelde de voorbije vier jaar. We komen op deze cijfers direct nog even terug.

Wel meldt onze administratie dat er zich momenteel geen acuut probleem voordoet, in tegenstelling tot wat de recente mediaberichtgeving mogelijk laat uitschijnen.

Nadat dit bericht in de krant verscheen, heb ik met het CPZ contact opgenomen. Daar viel men uit de lucht. Ze waren zich er niet van bewust dat de media van dit thema zo'n probleem maakte na het interview dat ze naar aanleiding van de Werelddag Suïcidepreventie hadden gegeven.

Het CPZ doet als partnerorganisatie met terreinwerking van de Vlaamse overheid permanent inspanningen om de capaciteit te verhogen. De laatste jaren breidde de organisatie haar aantal vrijwilligers sterk uit. Momenteel zijn er 175 actieve vrijwilligers voor de Zelfmoordlijn. Dit is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2015, toen er 75 vrijwilligers actief waren bij het CPZ.

Twee keer per jaar vinden er op minstens vier locaties in Vlaanderen opleidingen van vrijwilligers plaats. Dit najaar leidt het CPZ opnieuw veertig kandidaat-vrijwilligers op, alle plaatsen in de opleiding zijn al weken ingenomen. De voorbije weken meldden zich, onder invloed van de media-aandacht, meer dan driehonderd nieuwe kandidaten aan. Deze mensen worden de volgende weken door het CPZ gescreend, met het oog op de opleiding die in het voorjaar van 2020 begint.

Ook de chatdienst werd de laatste jaren uitgebreid: eind 2017 werden de uren verruimd en tijdens de openingsuren is er meer capaciteit beschikbaar.

Het stijgend aantal goed opgeleide vrijwilligers vraagt extra personeelsinzet. Bij het afsluiten van de huidige beheersovereenkomst met het CPZ voor de periode 2017-2021 verhoogden we daarom het jaarlijks subsidiebedrag van 388.000 euro met 36.000 euro. De stafmedewerkers van het CPZ staan immers in voor de permanente opvolging en de ondersteuning van de vrijwilligers. Dat is van cruciaal belang om de vrijwilligers zo lang mogelijk te houden.

Sinds september 2018 leidt het CPZ ook studenten op. Dit werd verwezenlijkt door een bijkomende facultatieve subsidie voor een pilootproject, waarbij men de inzet van studenten bij de Zelfmoordlijn verkent en implementeert. De eerste groep studenten ging begin 2019 aan de slag om telefoons aan te nemen. De bestaande samenwerkingen in dit verband met hogescholen en universiteiten worden tijdens het volgende academiejaar voortgezet.

Tot slot vermeld ik graag nog eens dat het CPZ sinds 2013 intensief samenwerkt met Tele-Onthaal. Iedere oproeper die niet meteen een gesprek met een Zelfmoordlijn-vrijwilliger kan krijgen, kan zich laten doorverbinden met Tele-Onthaal. Voor de volledigheid geef ik nog mee dat ook Tele-Onthaal werd uitgebreid met 2,5 voltijdsequivalenten. Tele-Onthaal kreeg bovendien een bijkomende investering van ongeveer 220.000 euro. Er wordt sterk ingezet op de samenwerking tussen de twee hulplijnen. De kans dat de oproeper niemand aan de lijn krijgt, is daardoor erg klein.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Ik dank u voor uw antwoord, minister. Ik ben blij dat u erkent dat er nood is aan voldoende vrijwilligers. U bent geïndigd met dat wat heel belangrijk is: geen enkele oproeper, niemand die op dat moment de telefoon vasthoudt, blijft ongehoord. Dat is inderdaad van heel groot belang, net als de verdubbeling van het aantal vrijwilligers tijdens de laatste jaren. Die verdubbeling komt niet uit de lucht vallen. U hebt daarop ingezet, door studenten toe te laten en te investeren in de omkadering, maar ook door in te zetten op campagnes die hun werk doen... Het blijkt dat die belangrijk zijn en blijven. De samenwerking met Tele-Onthaal, waar ook in ondersteuning is voorzien, lijkt me heel positief.

Ik hoor u zeggen dat de nood om voldoende vrijwilligers te rekruteren, een permanent gegeven is. Ik vind het heel positief dat we daar in het toekomstige beleid blijven op inzetten. Dat is en blijft broodnodig, als u het mij vraagt.

De voorzitter: De heer De Bruyn heeft het woord.

Piet De Bruyn (N-VA): U hebt terecht aangestipt dat er zich de voorbije weken meer dan driehonderd mensen hebben aangemeld na de wat verontrustende berichtgeving, ook al had de directie van het CPZ helemaal niet de intentie om onrust te zaaien toen zij dat interview aan De Zondag gaf. Dit bewijst dat de Zelfmoordlijn een sterk merk is geworden. Vanaf het ogenblik dat er een artikel over verschijnt, vinden heel wat kandidaat-vrijwilligers de weg naar de Zelfmoordlijn.

Ze zijn, met alle respect, op dat ogenblik echter ook nog niet meer dan kandidaat-vrijwilligers. Er moet dan gekeken worden of ze over de nodige capaciteiten en volharding beschikken om effectief vrijwillig medewerker te worden. We weten dat van de honderd mensen die zich aanmelden, ongeveer vijftien mensen na een aantal screenings en gesprekken aan een opleiding kunnen beginnen. De meesten voltooien daarna ook hun opleiding. Ik zeg dit om nogmaals aan te tonen dat de nood aan nieuwe kandidaat-vrijwilligers uiteraard groot blijft en dat elke investering hierin een welbestede euro is.

Ik wil ook nog even aanstippen dat, ondanks de verhoging van de financiële middelen die in de overeenkomst is opgenomen, de nood aan extra financiële

middelen blijft, ook om die vrijwilligers deftig te kunnen omkaderen. De acties zoals die binnen de Warmste Week, die een beroep doen op solidair Vlaanderen, blijven meer dan noodzakelijk voor een goede werking van het CPZ.

Mag ik nog afronden met een vraag? We weten allemaal hoe belangrijk het is om de inspanning vol te houden die in het tweede Vlaams Actieplan Suïcidepreventie werd vooropgesteld. We lijken de algemeen geformuleerde doelstellingen gehaald te hebben, maar we zijn het er roerend over eens dat ook daarna de inspanning moet worden volgehouden. Ik blijf erg bekommerd over het opstarten van het traject dat naar een derde Vlaams Actieplan moet leiden. Ik had graag van u vernomen of hiervoor al stappen zijn gezet.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Op 26 februari 2019 heb ik het tekort aan vrijwilligers al aangekaart. Dit deed ik naar aanleiding van een klacht van een vader van wie de zoon zelfmoord had gepleegd. Hij gaf toen in een memorandum een aantal pistes mee die dit tekort konden verhelpen. Hij stelde bijvoorbeeld voor om studenten verpleegkunde en psychologie als vrijwilliger in te schakelen bij de Zelfmoordlijn en hun chatdienst. Ik hoor net van u dat u begin dit jaar met zo'n pilootproject bent gestart. Dit zal tijdens dit academiejaar worden voortgezet. Is dit project intussen geëvalueerd? Als die evaluatie positief is, kan dit project dan ook structureel worden geïmplementeerd? Vlaanderen heeft toch altijd wat de neiging om met projecten te werken, maar als dit pilootproject uiteindelijk positief is, dan is het wel heel belangrijk om dit structureel te implementeren.

De voorzitter: Minister Vandeuren heeft het woord.

Minister Jo Vandeuren: Er zijn inderdaad al wat voorbereidingen getroffen, trouwens ook naar aanleiding van een vraag die u ook daarover gesteld hebt. Toen hebben we aan de administratie gevraagd om die besprekingen op te starten. Het actieplan loopt tot 2020, het is duidelijk dat met de komst van de nieuwe Vlaamse Regering men in ieder geval aan een derde plan zal moeten beginnen te werken. We bevragen ons nu even over hoever die voorbereidingen staan. Ik weet dat er effectief al een aantal stappen met het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) gezet zijn. Ik kan niet zeggen hoever dat nu juist staat, maar dat is zeker maar een verkennend, voorbereidend stuk van het traject, want het is een hele procedure en methodologie die daarvoor gevolgd moet worden.

Uiteraard zou het moeten kunnen dat projecten die gunstig geëvalueerd zijn, recurrent gefinancierd worden. Ik ben persoonlijk erg gelukkig met het initiatief naar de studenten, ik denk dat dat een win-win is op vele terreinen, ook vanuit hun opleiding. We hebben het er in een commissievergadering ook al eens over gehad. Sommigen zeggen dat je dat helemaal moet bemannen met professionelen, dat blijkt toch niet de meest wijze keuze te zijn. Er is dus veel voor te zeggen om het op deze manier verder te doen. Uiteraard ga ik ervan uit dat men na de evaluatie daar ook de inspanningen zal doen om dat voort te zetten. VLESP is inderdaad bezig om de nieuwe minister een dossier over te maken om het nieuwe actieplan op te stellen.

Ik profiteer ervan om u toch nog de kritische bedenking mee te geven dat er soms te veel in projecten zit en te weinig recurrent is – ik bedoel het misschien niet kritisch, maar ik vind het wel een issue. We hebben onder andere in de gezondheidsdoelstellingen en in de partnerorganisaties serieus getracht daarin te saneren, en wat recurrent kon, recurrent te maken, en het projectmatige zo veel mogelijk ofwel te incorporeren, ofwel te stoppen. Ook stoppen moet kunnen, dat is niet altijd evident, maar het moet wel kunnen. Je kunt niet honderden projectjes naast elkaar blijven laten bestaan. Op een bepaald moment is het gevalideerd, en moet je het kunnen integreren. Ik ben er absoluut voor dat we niet in een eindeloos verhaal

van steeds opnieuw projectmatige financiering terechtkomen, maar dat men dat op tijd en stond ook integreert in nieuwe overeenkomsten. Zoals ik gezegd heb, loopt de partnerovereenkomst nu nog een of twee jaar, en dan zal men opnieuw moeten kijken wat er aan toegevoegd kan worden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over ouderenzorg tijdens hittegolven – 29 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, heel wat mensen en uitdagingen wachten sinds de verkiezingen al op een antwoord en op een volgende Vlaamse Regering, maar wat er in de zomer niet gewacht heeft, is het warme weer, en dat is heel opvallend doorgebroken. We hebben gezien dat er in Vlaanderen tijdens de zomer drie officiële hittegolven geweest zijn die ook voldoen aan de officiële criteria. We hebben er eentje gehad eind juni, eentje eind juli, en eentje eind augustus.

Tijdens deze periodes van extreme warmte – eind juli zelfs de hoogste gemeten temperaturen ooit in ons land – heeft de Vlaamse overheid opnieuw de oproep gedaan om extra waakzaam te zijn voor de meest kwetsbaren in onze samenleving, zijnde kinderen, ouderen en alleenstaanden. Er zijn al een aantal zaken die meegegeven worden of die vastliggen over hoe daarmee om gegaan wordt, namelijk dat elk woonzorgcentrum dient te beschikken over een hitteplan dat geactiveerd wordt wanneer de temperatuur oploopt, zeker wanneer 29 graden overschreden wordt. Ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven, kunnen rekenen op een vrij gestructureerde aanpak. Alleen is er nog een andere risicogroep, namelijk de alleenwonende ouderen, die toch een aantal extra risico's hebben. www.warmedagen.be, een initiatief van de Vlaamse overheid, omvat tientallen tips om ouderen mee te geven om op een veilige en comfortabele manier hittedagen door te komen. Daar wordt de suggestie gedaan dat familieleden, vrienden of burens regelmatig een oogje in het zeil moeten houden. Helaas heeft niet iedereen een dergelijke omgeving waarop men kan rekenen.

Een bijkomend probleem zijn vaak de pieken van ozonconcentraties bij hoge temperaturen. Die kunnen leiden tot grote gezondheidsklachten, en ouderen zijn ook hier weer een risicogroep. Hittegolven leveren niet alleen acuut levensgevaar op. Zo hebben we helaas in de pers kunnen lezen over een oudere vrouw die door een hittedag overleden is op een camping aan de kust. We hebben ook een aantal minder directe gevolgen die kunnen leiden tot vervroegd overlijden of ernstige gezondheidsproblemen.

Vandaar een aantal vragen na deze toch wel zeer warme zomer. Hoe verloopt de monitoring van de efficiëntie van die hitteplannen? Is daar een evaluatie van geweest? Zou uit deze evaluatie blijken dat deze plannen al dan niet volstaan voor periodes van extreme hitte, zeker bij de nieuwe verschijnselen die we zien van temperaturen die oplopen tot 40 graden of meer?

Welke acties worden specifiek ondernomen voor alleenwonende ouderen en vooral ook vereenzaamde ouderen, om die toch veilig doorheen die hittegolven te krijgen? Volstaan deze initiatieven of moeten er bijkomende acties zijn?

Wat zijn de ervaringen van afgelopen zomer, en op welke manier gebeurt hier de samenwerking met de lokale besturen, die toch vaak de voeten op het terrein zijn?

Was er tijdens de voorbije hittegolven een duidelijke stijging te merken in ziekenhuisopnames van ouderen, al dan niet afkomstig uit een woonzorgcentrum? Blijkt er uit die cijfers dat er een bepaalde conclusie mogelijk is rond hoe we moeten omgaan met de zorg, en of het beter is om in een woonzorgcentrum te verblijven of thuis te zijn?

Beschikt u over cijfers waaruit blijkt dat er een toename zou zijn van sterfgevallen doorheen die periodes, en in welke mate speelden ozonconcentraties hierbij een rol?

En – dat is dan waarschijnlijk eerder in de richting van de volgende regering – moet er daarin bijgestuurd worden op het gebied van het beleid?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Volgens de huidige regelgeving van de woonzorgcentra moet elk woonzorgcentrum een hitteplan ontwikkelen en uitvoeren wanneer nodig. Als de temperatuur oploopt, maar in elk geval als in de publiek toegankelijke ruimtes of in de kamers van de bewoners een temperatuur van 29 graden bereikt wordt, moet dit plan in werking treden.

Nog volgens de huidige regelgeving, moet in geval van een hittegolf een geklimatiseerde ruimte beschikbaar zijn die voldoende groot is voor alle bewoners van wie de verblijfsruimten de vereiste temperaturen niet halen.

Aangepaste zonnewering waarbij het zicht naar buiten zo weinig mogelijk gehinderd wordt, moet, waar nodig, aangebracht worden. Zonnewering wordt als aangepast beschouwd als het zicht op de buitenwereld niet wordt verstoord, en oververhitting en verblinding door direct zonlicht van de bewoners worden vermeden.

Zoals u terecht aangegeven hebt, kunnen woonzorgcentra op de website www.warmedagen.be/ouderen meer informatie vinden over het intern warmteactieplan.

Er is een leidraad beschikbaar die de ontwikkeling en het gebruik van een intern plan wil faciliteren. De bedoeling ervan is om ervoor te zorgen dat bewoners zo weinig mogelijk hinder of negatieve gezondheidseffecten ondervinden van warme dagen. Eerst wil dit document de kennis van hittegerelateerde problematiek verhogen. Vervolgens wil dit document een aanzet geven tot het ontwikkelen en het succesvol implementeren van een intern warmteactieplan. Bij deze handleiding hoort een inspiratiedocument met verschillende acties die ondernomen kunnen worden tijdens warme dagen.

Acties kunnen worden ondersteund met gratis campagnematerialen die de woonzorgcentra kunnen bestellen via de website. Ongeveer 35 procent van alle bestellingen komen van organisaties en voorzieningen die werken naar de doelgroep ouderen. Woonzorgcentra kunnen eveneens een beroep doen op het lokaal gezondheidsoverleg (Logo) voor ondersteuning bij de opmaak van een intern warmteactieplan.

Zorginspectie volgt de woonzorgcentra op regelmatige basis op. Wanneer zich een hittegolf voordoet, zal de inspectie extra aandacht besteden aan het hitteplan en de maatregelen die het woonzorgcentrum neemt bij de voorziene inspecties en wanneer mogelijk, worden extra inspecties uitgevoerd die specifiek gericht zijn op dit thema.

Daarnaast zal Zorginspectie ook langsgaan wanneer klachten worden ingediend bij de Woonzorgglijn over hitte in woonzorgcentra.

Wanneer een intern hitteplan op een doordachte manier wordt opgemaakt, kunnen we ervan uitgaan dat zelfs bij zeer extreme hitte de gevolgen voor de bewoners van een woonzorgcentrum beperkt kunnen worden.

Vanaf 1 januari 2020 worden diverse erkenningsvoorwaarden betreffende de woonzorgcentra via het uitvoeringsbesluit van het Woonzorgdecreet gewijzigd of geactualiseerd, waaronder onder andere de erkenningsnormen rond de hitteproblematiek. Ook in deze bijlage – bijlage 11 van het BVR – staat vermeld dat de woonzorgcentra verplicht zijn om een intern warmteactieplan – dat is de nieuwe terminologie voor het hitteplan in de regelgeving – op te stellen. Dit plan treedt in werking zodra de waarschuwingsfase van het Vlaams Warmteactieplan wordt opgestart door het agentschap Zorg en Gezondheid.

Daarnaast worden alle nuttige maatregelen om in alle verblijfsruimten een temperatuur van maximaal 26 graden – in plaats van 29 graden in de huidige regelgeving – of als de waarschuwingsfase van het Vlaamse Warmteactieplan van kracht is – toegevoegd ten opzichte van huidige regelgeving – een temperatuur die lager ligt dan de buitentemperatuur, te bewaren. Als de waarschuwingsfase van het Vlaams Warmteactieplan wordt opgestart – dat komt in de plaats van de bepaling bij een hittegolf in de huidige regelgeving –, wordt een geklimatiseerde ruimte beschikbaar gemaakt die voldoende groot is voor alle bewoners van wie de verblijfsruimten de vereiste temperaturen niet halen.

De huidige bepaling met betrekking tot het aanbrengen van aangepaste zonnewering waarbij het zicht naar buiten zo weinig mogelijk gehinderd wordt, blijft behouden in de nieuwe regelgeving.

De website www.warmedagen.be verzamelt tips en aanbevelingen over wat de burgers kunnen doen om zichzelf en anderen te beschermen tegen warmte.

Ouderen zijn inderdaad een erg kwetsbare groep op warme dagen. Ze voelen minder snel dat ze dorst hebben en kleden zich vaak te warm. Voor personen die voor ouderen zorgen, is het belangrijk dat hij/zij de behandelende huisarts regelmatig laat langskomen voor een controle. Het is ook de taak van deze zorgdragers om onmiddellijk hulp in te roepen wanneer een oudere zich niet goed voelt. De gezondheidstoestand van de oudere kan namelijk snel verslechteren.

Voor lokale besturen en organisaties die werken met kwetsbare doelgroepen, werd een leidraad opgemaakt om een 'gezondheidsplan warme dagen' op te stellen voor sociaal geïsoleerde personen. Er werden ook een inspiratiedocument, een document met de specifieke problematiek voor deze doelgroep en een aantal inspirerende praktijkverhalen toegevoegd aan de website.

Lokale besturen hebben hier zeker een belangrijke taak, maar het blijft, zowel in Vlaanderen als in het buitenland, een zeer moeilijke doelgroep om te bereiken. Zorg en Gezondheid schuift deze doelgroep ook steeds naar voren als een prioritaire doelgroep. Het aantal initiatieven op dat vlak lijkt ook te groeien.

Naar de algemene bevolking wordt in de campagne 'Warme Dagen' extra aandacht besteed aan 'het zorgen voor elkaar', ook voor de eenzame buurman of buurvrouw. De website bundelt ook hier een aantal tips voor mensen die zorgen voor ouderen of mensen met nood aan extra ondersteuning zoals de volgende.

Ga op warme dagen extra langs of bel regelmatig. Neem wat groenten en fruit mee zodat de oudere lichte maaltijden kan eten. Stel een lijst op met contactpersonen bij problemen. Denk aan de burens, de familieleden, de huisarts, de verpleging enzovoort.

Informeer eens bij de gemeente naar buur-voor-buur-initiatieven waar jij je als vrijwilliger kan opgeven of een oudere kan inschrijven. Bezorg hun een sleutel indien nodig.

Zorg dat iemand anders langsgaat als je zelf niet kan. Noteer alle belangrijke informatie over de oudere en leg die op een duidelijk zichtbare plaats of geef ze

aan een persoon die beschikbaar is. Zo ben je voorbereid wanneer de oudere dringend opgenomen moet worden. Zorg voor een telefoon.

Laat de oudere voldoende en regelmatig drinken, ook als hij/zij geen dorst heeft. Doe dat ook enkele dagen voor de warme dagen. Zo bouwt hij een vochtreserve op. Bied keuzemogelijkheden en variatie aan zoals koffie, thee en suikerhoudende dranken. Daarmee zet je aan tot drinken. Hou rekening met adviezen voor een gezonde voeding en laat water primeren. Zorg voor kleding die aan de temperatuur aangepast is. Koop eventueel nieuwe kleding aan.

Zorg voor een frisse slaapkamer en luchtig beddengoed. Ververs regelmatig de kussensloop en lakens.

Zorg voor verfrissing zoals een waterspuit, een koele doek, een douche, een voetbad enzovoort.

Hou de algemene gezondheidstoestand goed in het oog. Die kan bij oudere mensen zeer snel evolueren. Een hitteslag kan gevaarlijk zijn. Bel 112 indien nodig.

Hou de woning koel. Veel ouderen blijven de hele dag binnen. Als de woning niet goed gekoeld kan worden, breng de oudere dan naar een koelere plaats zoals de bibliotheek, het dienstencentrum of het park.

Uit de wetenschappelijke literatuur weten we dat het aantal ziekenhuisopnames tijdens een hittegolf stijgt. We beschikken echter niet over recente gegevens. Deze gegevens worden verzameld door de FOD Volksgezondheid. Er wordt bekeken of deze gegevens in de toekomst ontsloten kunnen worden.

Een cruciale factor bij het thuis wonen van ouderen is de mate van sociale isolatie. Deze factor is een significante voorspeller voor personen die lijden onder de hitte. Personen die weinig contact hebben met anderen zijn dus kwetsbaarder. Daarom de campagne 'Warme Dagen' die het zorgaspect voor elkaar extra onder de aandacht brengt.

Tijdens warmteperiodes is het risico op extra overlijdens reëel. Het is echter moeilijk te voorspellen hoeveel extra sterfgevallen er zullen zijn. Er zijn heel wat factoren die het risico bepalen. De maximumtemperatuur is uiteraard de belangrijkste factor. Vanaf 25 graden verwachten we meer kans op warmtegerelateerde ziektebeelden. Hoe hoger de temperatuur stijgt, hoe groter het risico op een verhoogde morbiditeit en mortaliteit. Daarnaast zijn er nog een heel aantal factoren die meespelen.

Een tweede heel belangrijke factor is het aantal sterfgevallen tijdens de winterperiode en meer bepaald deze gerelateerd aan de grieppeik. Wanneer er op dat moment een significante oversterfte plaatsvindt, weten we dat het aantal extra sterfgevallen in de zomerperiode lager zal liggen, zoals in 2018. Blijft de oversterfte bij de grieppeik uit, dan is de kans groter dat er meer mensen sterven tijdens hittegolven.

Verder spelen de minimumtemperaturen – zeker in het stedelijk hitte-eiland –, luchtvochtigheid, windsnelheid en luchtkwaliteit – ozonconcentraties, fijnstofconcentraties – een belangrijke rol. De combinatie van hoge temperaturen en hoge ozonconcentraties hebben een duidelijk synergetisch effect op het aantal sterfgevallen.

Sciensano becijferde de extra overlijdens voor Vlaanderen – en België – tijdens de drie afzonderlijke warmteperiodes van deze zomer.

Tijdens de eerste periode in juni van 12 dagen waren er 22 extra overlijdens in Vlaanderen of 1 procent ten opzichte van 128 extra overlijdens in België, dat is 4 procent.

In Vlaanderen waren er voor deze periode geen dagen met een statistisch significante oversterfte.

Tijdens de tweede periode in juli van 9 dagen, deze met de extreme temperaturen, waren er in Vlaanderen 192 extra overlijdens of 15 procent ten opzichte van 400 in België of 17 procent. De 85-plussers zijn hierbij de meest getroffen leeftijdsgroep.

Tijdens de derde periode in augustus – 7 dagen – waren er 134 extra overlijdens in Vlaanderen – 13 procent – ten opzichte van 188 – 10 procent – in België, waarbij vooral de 65-plussers getroffen werden.

De huidige criteria voor het afkondigen van een waarschuwings- of alarmfase voor hitte en ozon zijn voldoende voorspellend. De campagne 'Warme Dagen' mag een succes genoemd worden. Het thema leeft en wordt goed opgenomen door zij die werken met kwetsbare doelgroepen. Uiteraard is het belangrijk om de ontwikkelingen op het vlak van hitte en extreme temperaturen blijvend op te volgen en het beleid hiervoor bij te sturen indien nodig, zeker met de klimaatverandering in gedachten. De effecten van extreme temperaturen op de volksgezondheid, is slechts een van de vele uitdagingen voor de volksgezondheid die gerelateerd zijn aan de klimaatverandering. Het is belangrijk om in te zetten op zowel klimaatmitigatie, met een direct positief effect op de volksgezondheid, als op klimaatadaptatie.

De voorzitter: Minister, ik krijg een beetje schrik als ik u beluister. We moeten de oudjes doen drinken, ook als ze geen dorst hebben. We moeten aanzetten tot drinken. We moeten water spuiten. *(Gelach)*

De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, ik denk dat u zeer selectief geluisterd hebt naar de ruime hoeveelheid tips die de minister gegeven heeft. Dank u wel voor het uitgebreide antwoord, minister. Bij het begin van uw antwoord was ik een beetje bezorgd dat ik geen fundamenteel antwoord zou krijgen op mijn vragen. Dat is op een aantal gebieden wel gebeurd. Er blijken toch wel wat meer cijfers bekend te zijn dan tijdens de zomer. Ondertussen is het al een zestal weken na de laatste hittegolf. Het is dan ook goed om te zien dat Sciensano ook de cijfers van die laatste twee hittegolven heeft kunnen doorgeven.

Er is iets wat nog een beetje vaag blijft. Uit uw beschrijving blijkt dat er een heel gestructureerde aanpak is en dat er ook heel veel elementen en ervaringen op tafel liggen. Ik stel me echter wel een vraag. U gaf een beschrijving van het lopende beleid zoals het was, ook voor de zomer. Het is mij nog niet helemaal duidelijk in welke mate er op basis van de zomer een evaluatie, bijsturing, versterking moet komen. Is er zicht op of die extra overlijdens vermijdbaar waren met een andere aanpak? Kan er zicht komen op het feit in welke situaties het gaat over geïsoleerde ouderen, ouderen die vereenzaamd zijn en waarbij dus niet tijdig opgemerkt werd dat er problemen waren? Ik hoor u heel veel zeggen over de regelgeving in woonzorgcentra. Ik blijf echter zitten met de specifieke vraag over vereenzaamde ouderen, omdat ik denk dat dat toch een doelgroep is die we in een zorgzaam Vlaanderen niet uit het oog mogen verliezen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik denk dat je dat in woonzorgcentra inderdaad iets meer kunt beheersen dan bij alleenstaande ouderen thuis. Maar ik wil toch ook aandacht vragen voor andere doelgroepen. Het gaat niet alleen over ouderen. Er zijn ook heel wat zieken gewoon thuis. Er zijn mensen met hartinsufficiëntie, met longproblemen, waarbij problemen vaak onvoldoende gedetecteerd worden. We hebben al heel wat maatregelen. U hebt ze opgesomd, minister. Ik heb er mijn

vragen bij of daar nog maatregelen bij moeten komen. Ook: hoe ga je die cijfers interpreteren? Kon je die doden vermijden? Ik denk dat het zeer moeilijk is om daaraan te beginnen. Ik denk dat je daar sowieso geen conclusies uit zult kunnen trekken.

We weten dat er bij hittegolven meer opnames in ziekenhuizen zijn, vaak juist van mensen met hartproblemen, ademhalingsproblemen, nierproblemen. Ik begrijp dus wel de bekommernis over alleenstaande ouderen thuis, maar ik denk dat het toch een zeer moeilijk gegeven is om daaraan te remediëren.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, ondertussen zijn er ook een aantal decreten en initiatieven gekomen die op het lokale niveau de beweging van een vermaatschappelijking van de zorg, de strijd tegen eenzaamheid, een beleidskader moeten geven waarin de lokale overheid een cruciale partner is. Ik denk aan de vorming van de eerstelijnszones, de inzet op een veel meer buurtgerichte vorm van het benaderen van zorg. Eigenlijk is de redenering: je moet proberen op buurtniveau community's te bouwen waarin ook de informele zorg beter een plaats kan krijgen. Dat zijn allemaal dingen die ertoe moeten bijdragen dat we onze toegankelijke, goede en betaalbare gezondheidszorg en ons gezondheidsbeleid niet beperken tot een pure medische kwestie maar breder maken en de aandacht voor mensen met kwetsbaarheden en langdurige zorgvragen ook vanuit een veel meer intersectorale benadering – welzijn en zorg – kunnen waarmaken.

Dus in die zin is het zeker waar dat die beweging absoluut doorgezet moet worden. Een stuk van de regelgeving, die met het Woonzorgdecreet verbonden is, moet nog in werking treden. Er zijn dus nog wel wat dingen op komst in de komende periode. De eerstelijnszones worden gevormd en moeten erkend worden. Er is dus behoorlijk wat in beweging op dat vlak.

Ten gronde, ik heb dat op het einde ook gezegd: de administratie is er zich natuurlijk van bewust dat een hittegolf, die vroeger tot de uitzonderingen werd gerekend, nu tot de meer te verwachten fenomenen zal gaan behoren. Daar zal uiteraard beleidsmatig consequent op gereageerd moeten worden. Ik denk dat u uit mijn antwoord kunt begrijpen dat de administratie wel de indruk heeft dat het plan zoals het nu bestaat en de manier waarop die acties nu vormgegeven worden, behoorlijk verlopen en dat iedereen zich ook voldoende gesensibiliseerd weet. Maar natuurlijk, als hittegolven zich aan die frequentie zullen voordoen, moeten die acties die daarop gericht zijn, eigenlijk tot een onderdeel van het gewone, recurrente beleid gemaakt worden. Dat zal uiteraard ook moeten gebeuren in de volgende periode.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Dank u wel, minister. Ik deel de analyse dat dit inderdaad een fenomeen is dat we vroeger uitzonderlijk zagen, of toch iets uitzonderlijker, waarvan we moeten verwachten dat dat de komende jaren, helaas misschien, een deel wordt van de realiteit en veel vaker zal voorkomen.

Ik schrik een beetje van de reactie van de collega, in die zin dat het mij een klein beetje een fatalistisch antwoord lijkt: we gaan er niet veel meer aan kunnen doen. Ik zie toch wel wat extra mogelijkheden. We rekenen in dezen heel erg op de huisartsen en organisaties die bezig zijn rond die buurtgerichte zorg. Ik denk dat dat heel erg belangrijk is. Ik denk dat er echt wel nog grote mogelijkheden zijn om die sterker te ondersteunen. Dat terreinwerk zal meer dan ooit belangrijk worden.

We zijn allemaal tot 26 mei heel veel op pad geweest. We hebben aan heel veel deuren aangebeld en we hebben met heel veel mensen gesproken. Ik zal wel niet als enige hebben kunnen vaststellen dat sommige van die mensen plots hun hele

levensverhaal beginnen te vertellen omdat zij elke dag bijna niemand zien. Dat zijn ouderen of zieken. Er is werk aan de winkel. Ik spreek ook vanuit de praktijk. Ik ben schepen van Welzijn geweest en ik weet dus heel goed hoeveel mensen niet de zorg krijgen die ze verdienen. Als we een warm Vlaanderen willen zijn en blijven, hebben we daar een grote uitdaging. We moeten die verantwoordelijkheid opnemen en we zullen moeten investeren in organisaties en lokale besturen die dat werk op het terrein moeten doen. Minister, het mag wat mij betreft uw opdracht blijven, maar dat zal het niet zijn aangezien u al uw toekomstplannen hebt verduidelijkt. Ik zal alleszins mee bewaken dat we daar de volgende jaren structureel op blijven werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de wachtlijsten voor personen met een handicap – 33 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, begin september passeerde er op Facebook een berichtje op mijn tijdlijn. Het was een noodkreet van mijnheer Dupont. Gerd Dupont, de papa van Janos. Janos is een jongen met een verstandelijke en een motorische handicap. Janos heeft sinds 2009 recht op een persoonlijkeassistentie-budget, recht op ondersteuning omwille van zijn handicap. Die jongen is nu 14 jaar. Tien jaar van zijn leven...

Minister, ik ben tegen u bezig.

De voorzitter: Ik maakte mij even zorgen dat u over een persoonlijk dossier spreekt. Het heeft blijkbaar goed in de krant gestaan... Laat ons voorzichtig zijn met individuele dossiers.

Jos D'Haese (PVDA): We hadden het daarnet over de baby Pia. We hebben het nu over de jongen Janos. Dat zijn belangrijke gevallen. We moeten daarover hier een maatschappelijk debat kunnen voeren.

Nu de grootouders van die jongen stilaan niet meer uit de voeten kunnen, geraken die ouders echt in de problemen om hun zoon iedere dag op en af naar het dagcentrum te brengen. Janos en zijn ouders zijn uiteraard niet alleen. Er staan bijna twintigduizend mensen op een wachtlijst voor ondersteuning voor personen met een handicap. Ik heb maandag in dit parlement bepleit dat dit een hoogdringende kwestie zou zijn. Dat werd toen verworpen. Maar het is duidelijk dat er sprake is van een noodsituatie. Minister, de vader van Janos heeft u op Facebook aangesproken om te vragen of u een van uw chauffeurs zou kunnen uitlenen om ervoor te zorgen dat zijn zoon in het dagcentrum zou geraken. Ik weet niet of u die man geantwoord hebt, dat is misschien net iets te individueel om hier te bespreken.

Minister, hoe u het ook draait of keert, die wachtlijsten blijven aangroeien. We weten ondertussen dat er 1,6 miljard euro nodig is om ze op te lossen, 205 miljoen euro voor de grootste noodsituaties. Minister, hoe lang weet u dit al en hoe komt het dat we dit geld vandaag nog niet hebben? Zult u er tot het laatste moment dat u in functie bent alles aan doen om ervoor te zorgen dat we die wachtlijsten zoveel mogelijk kunnen aanpakken?

Erkent u dat we hier met een noodsituatie zitten, dat er heel wat mensen in nood zijn en dat we zeer urgente maatregelen moeten nemen? U hebt beloofd dat de

zorg voor de mensen met de grootste ondersteuningsnood tegen 2020 gegarandeerd zou zijn. Kunt u dat vandaag nog steeds garanderen?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega, de voorbije legislatuur investeerde de Vlaamse Regering meer dan 330 miljoen euro in de sector van personen met een handicap. Naast deze grote investering werden zowel bij de minderjarigen als bij de meerderjarigen ingrijpende wijzigingen in het systeem van toekenningen en budgetten doorgevoerd. Een systeem met twee trappen werd uitgebouwd.

Door de investeringen en de wijzigingen in het systeem kregen in 2018 70.000 personen met een handicap een ondersteuning van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en/of een zorgbudget voor mensen met een handicap, het zogenaamde basisondersteuningsbudget (BOB). Dit is een gevoelige stijging ten opzichte van 2013, waar dit slechts voor ruim 45.000 mensen het geval was.

Met deze legislatuur hadden we inderdaad het plan Perspectief 2020. Dat strekte ertoe om in 2020 een vraaggestuurde financiering te hebben en meer zorggarantie voor mensen met een grote ondersteuningsnood.

Met de invoering van de persoonsvolgende financiering (PVF) voor meerderjarige personen met een handicap werd een ingrijpende aanpassing doorgevoerd aan de wijze waarop dossiers geprioriteerd worden. Het zal u misschien niet zo bekend zijn zoals diegenen die al wat langer in deze commissie actief zijn: vroeger was er een distributie van de budgetten naar aanbod verdeeld over de provincies, waarbij telkens opnieuw mensen moesten worden geprioriteerd, met alle mogelijke onvoorspelbaarheden. Daardoor kon het perspectief op zorggarantie nauwelijks bestaan. Dat systeem is dus grondig gewijzigd.

Voor uitzonderlijke situaties – noodsituaties, maatschappelijke noodzaak, snel degeneratieve aandoeningen, jongvolwassenen die nog worden ondersteund in het aanbod voor minderjarigen, geïnterneerde personen met een handicap – waarvoor de Vlaamse Regering oordeelde dat het maatschappelijk niet te verantwoorden valt dat mensen moeten wachten op middelen voor zorg en ondersteuning, wordt steeds onmiddellijk een budget of direct gefinancierde zorg ter beschikking gesteld. Wij hebben dus voor het eerst een groep met perspectief op een automatische toekenning die niet moet wachten maar die automatisch geprioriteerd wordt.

De andere zorgvragen worden ondergebracht in een aantal prioriteitengroepen. De mensen van de automatische toekenningsgroepen krijgen automatisch een PVB ter beschikking gesteld. Dat kwam in 2017 en 2018 neer op 55 miljoen euro respectievelijk 58 miljoen euro. De recentste inschatting voor 2019 bedraagt 88 miljoen euro en voor 2020 89 miljoen euro. U moet uiteraard wel rekening houden met het feit dat een aantal mensen uitstromen en dat er dus in een constant beleid middelen vrijkomen doordat een aantal budgetten niet meer moeten worden toegekend.

Zoals gezegd, zijn de overige vragen ondertussen ondergebracht in een van de drie prioriteitengroepen, waarbij de restmiddelen overwegend voorbehouden worden aan personen met een vraag in de hoogste prioriteitengroep, groep 1. Ik spreek dus altijd over de volwassenen. In 2017 en 2018 werd daar respectievelijk 11 en 22,9 miljoen euro in geïnvesteerd. De recentste inschatting voor 2019 is dat we 22,6 miljoen euro zullen kunnen toewijzen.

U hebt echter ook gelijk. Ondanks de grote investeringen kunnen we niet zeggen dat de wachtlijsten substantieel zijn teruggedrongen. Dat heeft met tal van oorzaken te maken., maar misschien is dit niet de plaats, voorzitter, om daar nu opnieuw uitvoerig op in te gaan. Het is duidelijk dat we ook de volgende jaren nog voor grote uitdagingen staan.

Onze administratie heeft een grondige analyse gemaakt en verschillende scenario's ontwikkeld. U kunt dat document terugvinden op de website van het Vlaams agentschap.

Elk jaar van de voorbije regeerperiode is een zorgvuldige afweging gemaakt om de beschikbare middelen op de best mogelijke manier te verdelen. De administratie monitort de beschikbaarheid van het budget per kwartaal. Daarover is ook per kwartaal hier in het parlement verslag uitgebracht. Op korte termijn, in 2019, zal er uit die 22 miljoen euro opnieuw een bijkomend budget van 7,1 miljoen euro persoonsvolgende budgetten ter beschikking worden gesteld aan mensen die wachten in een van de drie prioriteitengroepen. In de loop van het jaar worden er verschillende schijven vrijgemaakt.

Dankzij die investeringen van de voorbije periode moeten we uiteraard wel zeggen dat er een stijging vast te stellen is van het aantal mensen dat ondersteuning krijgt. Als we kijken naar de situatie van de mensen die op de prioriteitenlijsten staan, stellen we vast dat een belangrijke groep reeds over een of andere vorm van VAPH-ondersteuning beschikt, ook al zijn ze geregistreerd als wachtende. 28 procent van die mensen heeft al een persoonsvolgend budget, maar vraagt een hoger budget. 3 procent krijgt niet-rechtstreeks toegankelijke hulp vanuit de minderjarigensector van het VAPH. 47 procent van degenen die op de wachtlijsten staan, krijgt rechtstreeks toegankelijke hulp en/of een zorgbudget voor mensen met een handicap. Dat alles betekent dat van diegenen die vragend zijn, 78 procent reeds een vorm van VAPH-ondersteuning of zorgbudget voor mensen met een handicap heeft.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, wat ik vooral hoor, is dat de tekorten herverdeeld worden, maar dat de bijkomende budgetten toch wel heel traag vooruitgaan. Als we spreken over een nood van 205 miljoen euro, enkel en alleen voor de meest noodzakelijke gevallen, als we spreken over 1,6 miljard euro die we nodig hebben om die wachtlijsten effectief weg te werken, dan kan ik alleen maar besluiten dat de middelen die worden vrijgemaakt, zeer laag zijn. Ik vind dat heel raar, maar misschien is dat omdat ik nieuw ben in een parlement. Ik vind het heel vreemd om te begrijpen dat we in een van de meest welvarende regio's in de wereld leven, maar er niet in slagen om medemensen in onze samenleving met een handicap het recht te geven op een menswaardig bestaan, omdat men daar de middelen niet voor vindt. Ik vind dat een heel vreemde zaak. En ik heb de indruk dat u die hoogdringendheid niet echt vat, of er niet echt op antwoordt, en dat u verder gaat in de lijn van korte, kleine, stapsgewijze verbeteringen, die ervoor zorgen dat die wachtlijsten niet alleen niet substantieel afnemen, maar de afgelopen jaren eigenlijk nog zijn toegenomen.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega's, de wachtlijsten voor mensen met een beperking, die vormen inderdaad een uitdaging. Het is waarschijnlijk een van de grootste uitdagingen die we de komende legislatuur tegemoet gaan. Het is niet enkel een politiek probleem of een probleem van de minister, maar een probleem dat we als samenleving moeten oplossen. En wij, volksvertegenwoordigers van het welvarende Vlaanderen, hebben daar een enorme verantwoordelijkheid in.

Het is ook een probleem dat mij persoonlijk aanbelangt, in mijn eigen familie. Maar ik wil me niet laten leiden door persoonlijke emoties. En collega D'Haese, ik raad u aan om dat ook te doen, want u schuwt de grote woorden en het politieke theater niet. Ik weet dat dat veel likes geeft op Facebook. Uw partij geeft honderdduizenden euro's uit aan die grote multinational. Ik heb daar geen probleem mee. U mag dat doen. Maar ik doe echt een warme oproep: denk mee aan oplossingen, in plaats van te schreeuwen, in plaats van in de plenaire vergadering af te komen met flinterdunne

resoluties, in plaats van hier persoonlijke casussen helemaal te ontleiden – ik dacht daarnet dat u heel het medische dossier ging voorlezen. Ik raad u echt aan om met oplossingen te komen. Want mensen met een beperking hebben niets aan theateraal politiek theater, maar wel aan echt beleid. Daar hebben we nood aan. We moeten er echt voor zorgen dat iedereen met een beperking, iedereen met een zorgnood, in de komende legislatuur snel voldoende middelen krijgt om een volwaardig leven te leiden. Daar moeten wij voor gaan. Dat is echt beleid.

Ik heb hier een studiemap voor u. Het is een rode map, dus ze zal u behagen. Daarin zitten alle hoorzittingen, alle verslagen van expertencommissies en alle persoonlijke getuigenissen die ik de afgelopen jaren heb verzameld. Ik wil ze u gerust uitlenen. U mag ze altijd komen bekijken. U mag ze meenemen naar huis. U kunt er alleen maar van leren. Dan hoop ik dat u ook echt mee komt denken in deze commissie en echt met oplossingen komt, en meer doet dan enkel en alleen de minister ondervragen om persoonlijk te scoren op Facebook. Dat zou ik echt graag hebben de komende jaren. Ik denk dat wij als volksvertegenwoordigers een enorme verantwoordelijkheid hebben in dit thema. U kunt ervan op aan dat onze hele fractie in deze commissie en in de plenaire vergadering daar constructief aan zal meewerken.

De voorzitter: Dank u wel, collega. U bent flink over uw tijd aan het gaan.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik ga afronden, voorzitter.

Minister, het zal u niet verbazen dat u in ons, Open Vld, een bondgenoot hebt. U en de Vlaamse Regering hebben inderdaad...

De voorzitter: U hebt uw punt gemaakt. Wees gerust. (*Opmerkingen van Maurits Vande Reyde*)

Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Ik wil even nog iets extra's toevoegen, collega. U haalt aan dat de wachtlijsten niet afnemen en dat de regering te weinig heeft gedaan. De minister heeft duidelijk gezegd dat we best wel heel veel hebben geïnvesteerd. Er zijn de automatische toekenningen: de groep met de grootste zorgnood krijgt automatisch een budget. Wat we daar wel hebben opgemerkt, is dat een heel groot deel, een kleine 50 procent, mensen zijn die een budget krijgen, maar nooit op de wachtlijst hebben gestaan. Dat is natuurlijk wel een heel belangrijk punt om mee te nemen. U staat te roepen dat de wachtlijsten niet worden opgelost en alleen maar groter worden, maar wij helpen de mensen met de grootste zorgnood, zij die er gewoon nog niet op stonden.

Dat is dus toch wel een heel belangrijke nood, die we zeker en vast niet mogen vergeten. Minister, we zagen dat dat bijna 50 procent was in 2018. Toen heb ik die cijfers eens opgevraagd. Is die tendens er ook nog in 2019? Dat is immers natuurlijk wel zeer belangrijk om mee te nemen. U haalde ook nog aan dat er dus 7,1 miljoen euro is gegeven of zal worden gegeven in 2019 voor de prioriteitengroepen 1, 2 en 3. Ik vermoed dat die 7,1 miljoen euro nog niet volledig is gegeven. Wanneer komt er dan nog een schijf dit jaar, als er nog budget is?

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Voorzitter, minister, collega's, we moeten eerlijk zijn: er staan ongeveer 19.000 mensen op de wachtlijst, minderjarigen en meerderjarigen. Er is een groep die eigenlijk voorrang krijgt: mensen in een acute noodsituatie, personen met een snel degeneratieve ziekte en personen die van minderjarigen naar meerderjarigen moeten gaan. Dat zijn ongeveer 2000 mensen per jaar. Dat betekent dat er ongeveer 17.000 mensen op de wachtlijst staan die

een toekenning hebben gekregen dat ze een handicap hebben, die heelder procedures hebben doorlopen, die ook een persoonlijk ontwikkelingsplan hebben opgesteld. Die komen op de wachtlijst te staan. Het probleem is dat die daar eigenlijk wel heel lang op moeten staan. Dat is voor veel mensen een probleem, en voor veel mensen is dat ook uitzichtloos. Dan geven wij hen als overheid toch wat het gevoel van 'trek een beetje uw plan'. Dat wil ik toch enerzijds zo zeggen.

Anderzijds hebben we ook het VN-verdrag, dat België heeft geratificeerd in 2009. Dat zegt dat elke persoon het recht heeft op inclusief wonen en het recht op ondersteuning. Wij hebben dat dus goedgekeurd. Minister, zouden we er dus niet toe moeten komen dat ondersteuning een recht wordt voor iedereen, en dat we eigenlijk kiezen voor een open-endfinanciering en geen wachtlijsten meer, zodat iedereen die een zorgnood heeft, wordt geholpen? Is de uitzichtloze situatie, de lange tijd dat mensen moeten wachten op een wachtlijst, toch niet een beetje in strijd met het VN-verdrag dat wij hebben goedgekeurd?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, u zult daar in de nieuwe legislatuur nog regelmatig debatten over kunnen voeren, denk ik. Dit is een belangrijk debat. Ik heb in de voorbije jaren steeds geprobeerd om in alle bescheidenheid te erkennen dat er nog uitdagingen voor ons liggen, maar ook getracht om aan te geven dat de overheid, zeker met de komst van het Perspectiefplan, ook een gigantische budgettaire, maar ook organisatorische inspanning heeft gedaan, en die moet nog worden voortgezet.

Voor mensen die dat nu voor de eerste keer allemaal ontdekken – en het is best ook niet zo simpel –: we zijn dat PVF-systeem nu grondig aan het evalueren. Ik heb ook altijd aangegeven dat het voor mij ook evident is dat dat wordt geëvalueerd, en er zullen ook bijstellingen nodig zijn. Alleen al maar de toelidingsprocedure zal toch wel eens moeten worden vereenvoudigd, denk ik. Het is dus echt wel nodig dat u daar in de eerste periode van de legislatuur ook naar kijkt en uw belangstelling daar ook voor toont. We hebben echter toch getracht om de veranderingen in te zetten. Als zorggarantie voor de mensen met de grootste ondersteuningsnood onze ambitie was, dan verwijs ik naar het creëren van de automatische toekenningsgroepen. Dat zijn mensen in noodsituaties, mensen waarvan de integriteit thuis in gevaar is, een hele lijst van situaties waarvan we hebben gezegd: 'Daar wordt niet meer gearzeld en gewacht.' Dat budget is echt wel significant. Er is het feit dat de mensen nu in prioriteitengroepen zijn ondergebracht met hun vraag. 78 procent van die mensen die daar geregistreerd staan en die wij samen 'de wachtlijst' noemen, heeft eigenlijk al een of andere vorm van ondersteuning. Ik wil daar niet fier op zijn of mee pochen, maar het is niet juist te zeggen dat die allemaal aan hun lot zijn overgelaten. Dat is gewoon niet correct, en ik heb u het cijfer daaromtrent ook gegeven. Er is het feit dat dat gebeurt, dat we nu in staat zijn om eigenlijk een perspectief te geven, om, als iemand geregistreerd staat in de eerste prioriteitengroep, de prognose te kunnen maken van wat dat zou betekenen, uiteraard in functie van het uitbreidingsbeleid dat de overheid moet beslissen en dat u trouwens in het parlement ook zult moeten beoordelen, want het decreet zegt dat de startende regering een nieuw uitbreidingsbeleid aan het parlement moet voorleggen. We zijn in staat om dat perspectief te geven, hoe gebrekkig en onvolmaakt dat ook is, zeker voor de mensen met de grootste ondersteuningsnood en – laat ik dat dan toch zeggen – de automatische toekenningsgroepen en de mensen uit de eerste prioriteitengroep.

In die zin denk ik dus dat er een belangrijke stap is gezet, maar het is uiteraard zo dat daar nieuwe stappen nodig zijn. Er wordt nu een nieuwe schijf vrijgegeven. Nogmaals, er is geen onderzoek meer nodig. We weten perfect voor welke mensen dat kan worden ingezet. Het uitbreidingsbeleid voor 2019 was substantieel. Als dat wordt vrijgegeven, dan moet je eerst bekijken wat je nodig hebt voor de

automatische toekenningsgroepen. Dat moet je monitoren. Dat monitoringsysteem is ondertussen ook gestabiliseerd. Het parlement krijgt daar trouwens regelmatig rapportages van. Je kunt dus zien wat je nog nodig hebt, wat je nog over hebt van dat uitbreidingsbeleid. Dat kan je dus inzetten voor de prioriteitengroepen. Zo is er een nieuwe schijf die ter beschikking kan worden gesteld. Mevrouw van der Vloet, ik verwacht dat er misschien nog een restsaldo zal zijn en dat er nog een bijkomende investering kan gebeuren in nieuwe rugzakken, maar dat zal in functie van de monitoring moeten gebeuren. Er is natuurlijk ook het feit dat de huidige regering ook niet echt gemandateerd is om heel het engagement voor heel het jaar op zich te nemen, dus de boodschap zal zijn dat de volgende minister bekijkt wat de stand van zaken is. Dan zal de administratie wellicht een nieuw advies geven aan de bevoegde minister, maar het advies dat we nu hebben, is dat er ruimte genoeg is om die nieuwe schijf vrij te geven als het gaat over rugzakken.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik val een beetje van mijn stoel. Ik dacht dat we hier zaten om ministers te ondervragen, maar blijkbaar wordt hier ook de sociale media-strategie van andere partijen gefileerd. Ik heb wat dat betreft geen lessen te leren van Open Vld, als het gaat over geld smijten naar campagnes. Mijnheer Vande Reyde, u hebt het echter terecht over de enorme verantwoordelijkheid die wij als politici hebben. Het is daarom dat ik uw uitval ook niet snap. Ik heb de afgelopen weken en maanden met heel wat mensen... *(Opmerkingen bij Open Vld)*

Excuseer? Ik heb de afgelopen weken en maanden met heel wat mensen met een handicap gesproken, en die lopen overal tegen de muren van het tekort aan financiering.

Dit is mijn eerste mogelijkheid om dit tijdens een commissievergadering op de agenda te plaatsen en er wordt me verweten dat ik dit doe. Van een lid van de meerderheid had ik verwacht dat hij met concrete oplossingen zou komen in plaats van enkel tegen andere Vlaamse volksvertegenwoordigers te fulmineren. *(Opmerkingen)*

Ik wil enkel concluderen dat we hier vandaag veel hebben gediscussieerd over hoe en met welke systemen we de middelen moeten verdelen. De vraag waarom die middelen niet worden opgetrokken tot wat we nodig hebben, blijft onbeantwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over recente uitspraken van het Grondwettelijk Hof rond de ongrondwettelijkheid van het decreet Integrale Jeugdhulp – 39 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Voorzitter, mijn vraag om uitleg gaat over twee recente uitspraken van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het decreet Integrale Jeugdhulp.

Het eerste arrest is arrest 118/2019, dat aangeeft dat het decreet de Grondwet niet schendt, maar dat de uitvoering ervan de Grondwet wel kan schenden. Het gaat dan om een door de jeugdrechter opgelegde jeugdhulpmaatregel die niet met de nodige spoedeisendheid wordt uitgevoerd en die de betrokken minderjarige in een niet-aangepaste omgeving plaatst. Dit kan aanleiding geven tot een schending

van de artikelen 12, 22 en 22bis van de Grondwet, in samenhang met artikel 5 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Volgens het arrest is dit ook het geval indien de jeugdrechter wordt geconfronteerd met een gebrek aan plaatsen in de aangepaste instellingen of indien geen enkele instelling de zorg kan verstrekken die de betrokken minderjarige vereist.

Het arrest betreft een minderjarige die wegens plaatsgebrek gedurende een jaar in een carrousel van instellingen heeft gezeten. Al die tijd is geen aangepaste hulp gevonden, hoewel het volgens de jeugdrechter wel een crisissituatie betrof. De reden waarom niet is geoordeeld dat het om een schending gaat, is dat de rechterlijke macht zich in dit verband niet over de uitvoering kan uitspreken. Ook zonder oordeel van ongrondwettelijkheid houdt dit een zwaar oordeel over de uitvoering van het decreet in. Het Grondwettelijk Hof oordeelt immers dat het aan de uitvoerende macht is om de nodige voorzieningen te treffen om de opdrachten in het decreet naar behoren uit te voeren.

Het tweede arrest is recenter, maar aangezien ondertussen nog een arrest is gevolgd, is het niet meer het recentste. In arrest 119/2019 is het Grondwettelijk Hof wel overgegaan tot de uitspraak dat een artikel in het decreet ongrondwettelijk is. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat artikel 54 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp de artikelen 10, 11 en 22bis van de Grondwet schendt, in samenhang gelezen met de artikel 6, lid 1 en lid 8 van het EVRM.

Het artikel stelt dat de jeugdrechter, wanneer de sociale dienst hem meedeelt dat de hulpverlening op vrijwillige basis is georganiseerd, verplicht is de door hem bevolen maatregelen onverwijld en uiterlijk de volgende dag in te trekken, zonder dat hij kan oordelen of die intrekking verantwoord is en zonder dat over die rechterlijke beslissing een tegensprekelijk debat mogelijk is.

Dit arrest betreft jonge kinderen die door een jeugdrechter uit een gevaarlijke thuissituatie waren geplaatst. De sociale dienst is, zoals het decreet blijkbaar toelaat, overgegaan tot een beslissing zonder oordeel of inspraak van de jeugdrechter.

Minister, in beide gevallen, zowel met een oordeel als zonder een uitgesproken oordeel, schiet het decreet Integrale Jeugdhulp of de uitvoering ervan blijkbaar te kort. Ik zou u hierover enkele vragen willen stellen.

In welk stadium bevindt zich de aanpassing van het decreet met betrekking tot het recentste arrest? Op welke manier zullen de grondrechten door deze aanpassing wel worden gevrijwaard? Wat ziet u als een gepaste maatregel die u ten gevolge van arrest 118/2019 kunt nemen? Als de uitvoerende macht tekortschiet, geeft deze niet-invulling van de plichten van de uitvoerende macht momenteel aanleiding tot een potentiële schending van de Grondwet. Op menselijk vlak is de vraag dan op welke wijze dergelijke schrijnende gevallen volgens u op korte termijn kunnen worden vermeden.

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Voorzitter, het agentschap Opgroeien heeft kennis genomen van het arrest van het Grondwettelijk Hof en de juridische gevolgen ervan bestudeerd. Het gaat om artikel 54, in combinatie met artikel 47 ten tweede van het decreet Integrale Jeugdhulp. Die artikelen staan, nu ter discussie, maar zijn, voor alle duidelijkheid, niet vernietigd.

De artikelen hebben betrekking op de procedure waarin de jeugdrechter na een vordering van het parket bij hoogdringendheid in een verontrustende leefsituatie, in het jargon een VOS-situatie genoemd, een gerechtelijke jeugdhulpmaatregel oplegt. Volgens artikel 54 moet de sociale dienst van de jeugdrechtbank zich, in

overeenstemming met het in artikel 47 verwoorde subsidiariteitsbeginsel, inspannen om de vrijwillige jeugdhulp te organiseren.

Volgens het arrest is de rol van de jeugdrechter niet helemaal duidelijk. Indien na een onderzoek door de sociale dienst wordt beslist dat toch een gedragen oplossing in de vrijwilligheid is gevonden, is de jeugdrechter immers verplicht de jeugdmaatregel in te trekken zonder een voorafgaandelijk tegensprekelijk debat. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat dit een ongelijke behandeling is ten opzichte van jongeren die onder een gewone gerechtelijke VOS-maatregel vallen en voor wie een tegensprekelijk debat over de beslissing van de jeugdrechter steeds mogelijk is. De minderjarige, zijn ouders, het openbaar ministerie en andere belanghebbenden kunnen dan worden gehoord.

Op 20 september 2019 heeft het agentschap in het platform Welzijn-Justitie het initiatief genomen om alle betrokken partijen, met name de jeugdparketten, de jeugdrechters, de sociale diensten van de jeugdrechtbanken, het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en de toegangspoort, rond de tafel te brengen om een oplossing uit te werken die tegemoetkomt aan de opmerkingen in het arrest van het Grondwettelijk Hof.

Na de globale evaluatie van het decreet Integrale Jeugdhulp, die momenteel door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin wordt voorbereid, zal artikel 54 van het decreet tekstueel worden aangepast. Het Vlaams Parlement zal hier uiteraard over moeten oordelen.

De procedure wordt in afwachting van een decretale aanpassing reeds aangepast. Na het onderzoek naar de vrijwilligheid, en indien vrijwillige hulpverlening door de sociale dienst van de jeugdrechtbank mogelijk wordt geacht, wordt de zaak opnieuw voor de jeugdrechter gebracht, waarbij een tegensprekelijk debat wordt georganiseerd in aanwezigheid van alle partijen.

Op basis van het verslag van de sociale dienst wordt door de jeugdrechtbank een kabinetszitting georganiseerd waarop alle betrokken partijen worden uitgenodigd. De jeugdrechter gaat na in welke mate vrijwilligheid effectief werd bereikt en of deze in het belang is van de minderjarige.

Het decreet Integrale Jeugdhulp heeft altijd een billijk evenwicht nagestreefd tussen de belangen van de minderjarige, de ouders en de samenleving. Dat wordt nu ook door het arrest nog eens bevestigd. Het is in iedere case zoeken naar een delicaat evenwicht tussen vrijwilligheid en gedwongen hulpverlening, waarbij ook de rol en de autonomie van de jeugdrechter worden onderlijnd. In die geest wil het agentschap Opgroeien, samen met de bevoegde ministers, het decreet verder verfijnen, in nauw overleg met alle betrokkenen.

Voor alle duidelijkheid, in dit arrest worden inderdaad de processen van de jeugdhulpregie zoals geregeld in het decreet Integrale Jeugdhulp niet ter discussie gesteld. Wel wordt er gewezen op – ik citeer – “de ontoereikendheid van adequate inrichtingen”, met andere woorden is dit een verwijzing naar het capaciteitstekort binnen de jeugdhulp.

De Vlaamse Regering nam hiertoe de nodige initiatieven die voorzien in de systematische aangroei van het aanbod. We sloten het laatste jaar van de regeerperiode af met een groei in de brede jeugdhulp van ongeveer 50 miljoen euro. Uiteraard zal er in de volgende jaren nog een inspanning nodig zijn om te zorgen dat zoveel mogelijk vragen binnen de brede en gerechtelijke jeugdhulp naar aanleiding van ernstige, verontrustende situaties kunnen worden beantwoord en opgevolgd.

Zoals u weet, gaat het in heel wat gevallen om zeer complexe situaties, waarbij een mix van residentiële en specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. We kunnen

hieraan toevoegen dat we initiatieven namen om de capaciteit voor jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen aanzienlijk uit te breiden van een 70-tal plaatsen naar 140 plaatsen en dat er voorbereidingen zijn getroffen om het private initiatief meer mogelijkheden te bieden voor beveiligende opvang voor complexe situaties. Dit vergt ook investeringen in infrastructuur en een andere aanpak van de residentiële werking in de jeugdhulp: bijvoorbeeld kleinschaligere initiatieven en een groei van het aanbod.

Zo is er ook een beweging opgestart via een oproep om 150 extra plaatsen te maken in het private aanbod voor ernstige situaties van verontrusting om hier een aangepaste beveiligende opvang te bieden. Het zal uiteraard aan de volgende regering zijn om daarover te beslissen, maar dit initiatief moet zuurstof geven aan vaak complexe dossiers en jongeren met complexe zorgvragen die via gerechtelijke weg een geschikt aanbod moeten kunnen krijgen.

We kunnen hier ook verwijzen – dat is de reden waarom die oproep is gedaan, ook al moet de volgende regering daar nog een beslissing over nemen – naar de resolutie van 3 april 2019 die in dit parlement werd aangenomen in functie van een meerjarenperspectief in de jeugdhulp, waarop we dit initiatief alvast hebben genomen.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik besef dat dit naar buiten toe heel technische materie lijkt, maar de inhoud van arrest 118 – er is ook heel veel eten en drinken aan arrest 119 – is toch wel opmerkelijk. Het Grondwettelijk Hof zegt zelf dat het zich niet kan uitspreken over deze materie. Met zo goed als die woorden geeft het Grondwettelijk Hof aan dat met de huidige tekorten aan plaatsen en hulp, de deur wagenwijd openstaat voor litigatie tegenover de overheid, en dat er een risico is van zware, en wellicht terechte dwangsommen of andere kosten.

U hebt al aangekondigd dat u wellicht niet bij ons blijft als minister van Welzijn, maar uw partij zit wel aan de onderhandelingstafel. Ik ben benieuwd welke concrete raad u zult geven aan die tafel over arrest 118, en hoe dat volgens u een weerklank moet krijgen in toekomstige budgetten en beleid in de komende legislatuur en legislaturen.

De voorzitter: Mevrouw Van Cauter heeft het woord.

Carina Van Cauter (Open Vld): Minister, ik hoor u graag bevestigen dat jeugdhulp vrijwillig wordt georganiseerd als het kan, overeenkomstig het decreet Integrale Jeugdhulp. In bepaalde ernstige gevallen, als de verontrustende situatie dat noodzaakt, moet de jeugdhulp uiteraard gedwongen worden opgelegd.

Dat is uiteraard de beslissing van de bevoegde jeugdrechter die voor de uitvoering gebonden is en afhankelijk is van het aanbod van dag tot dag. Het hoeft niet gezegd en u hebt het zelf bevestigd door de voorzet die u geeft bij het zoeken naar bijkomende oplossingen, dat er vandaag inderdaad een gebrek is aan de nodige voorzieningen. Dat zorgt ervoor dat jongeren soms terechtkomen in bepaalde situaties, dat ze komende vanuit een verontrustende situatie worden geplaatst in een inrichting, waar ze dan niet de nodige hulp krijgen en samen worden geplaatst met jongeren die delinquent of asociaal gedrag vertonen. Uiteraard is dat onaanvaardbaar.

In sommige gevallen wordt er jammer genoeg helemaal geen plaats gevonden voor de betrokken jongere. Voor ons is dat onaanvaardbaar. U zegt dat u naar oplossingen zoekt. Het zal aan de volgende regering zijn om bijkomende plaatsen te realiseren. Wij zijn daar ook vragende partij voor en zullen dit initiatief steunen. Anderzijds is het ook belangrijk dat er niet alleen wordt gezocht naar bijkomende

plaatsen, maar dat ook wordt nagedacht over andere oplossingen en over het aanscherpen van het decreet op zich.

Wat het arrest 2019 betreft, kan ik alleen maar aandringen op het grondwettelijk maken van het decreet Integrale Jeugdhulp. Het kan niet zijn dat het vonnis van een rechter voor uitvoering niet wordt gerespecteerd. We dringen aan op een snelle aanpassing van het decreet.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Namens onze hele fractie wil ik een dankwoord richten tot u, minister. Behoudens ongelukken is dit de laatste commissie voor u. U hebt altijd heel veel respect getoond voor de commissie en het parlement. Ik heb dat kunnen volgen op YouTube. Hartelijk dank daarvoor en heel veel geluk met wat u gaat doen in de toekomst. *(Applaus)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik zal toch nog even de focus verleggen. Elk kind en elke jongere stelt wel eens asociaal gedrag, zeker iemand die uit een heel moeilijke thuissituatie komt. Het belang ligt bij hoe wij de decreten laten uitvoeren.

Ik weet dat u de welzijnssector en dit thema een heel warm hart toedraagt. Ik wil u van harte vragen om uw partij en de andere onderhandelaars goede raad te geven aan de onderhandelingstafel, specifiek ook wat dit arrest betreft. Als wij de berichten in de media moeten geloven, wil men heel graag besparen op Zorg en Welzijn. Als de overheid dermate in gebreke blijft dat er dwangsommen aan de orde komen, dan wordt besparen heel erg duurkoop. Zelfs diegenen die op besparen uit zijn, zullen hopelijk toch naar rede luisteren als ze dit arrest lezen.

Ook ik sluit mij aan bij het dankwoord.

De voorzitter: Het zou mij natuurlijk zeer verbazen mocht de minister zijn goede raad en wijze woorden niet hebben gesproken aan de onderhandelingstafel.

Minister, bedankt en het ga u goed.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de communicatie over de bosoppervlakte – 31 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, over het bepalen van de bosoppervlakte is al menig woord gezegd, alsook over de methodiek daarvoor.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) had de opdracht gekregen om te onderzoeken op welke wijze we de meest geloofwaardige cijfers konden opmaken. Er zijn immers twee methodieken: enerzijds de Vlaamse bosinventarisatie (VBI), die wordt opgemaakt via terreinbezoek, en anderzijds de recent gelanceerde Boswijzer, die wordt opgesteld op basis van luchtfoto's en een desktopanalyse. Beide methodieken gaven een verschillend cijfer. De bosinventarisatie gaf een cijfer van ongeveer 140.000 hectare bos en de Boswijzer ongeveer 165.000 hectare bos. Dat is een groot verschil dat heeft geleid tot heel wat commotie.

Het instituut heeft het onderzoek gevoerd. Het rapport dat is samengesteld op, mijns inziens, zeer degelijke wijze werd afgerond in december 2018. Er werd heel duidelijk bepaald en onderzocht wat de beste methode was, wat de randvoorwaarden voor de communicatie waren en wat de foutenmarges voor beide methodes waren.

Beide methodes gaven wel dezelfde trend aan, namelijk dat de evolutie van de bosoppervlakte, zowel in de positieve methode van de Boswijzer als in de misschien iets meer realistische methode van de VBI, eigenlijk niet kon worden aangetoond. Het positief of negatief verschil bleef binnen de foutenmarge. Eigenlijk was de conclusie dat de bosoppervlakte niet echt gestegen is. Het waren dus twee verschillende cijfers, maar op het vlak van de bosoppervlaktetrend komen ze tot dezelfde conclusie.

De stuurgroep die dat onderzoek begeleidde, drong sterk aan op het communiceren van het correcte cijfer, met de duidelijke foutenmarge en de randvoorwaarden, en om de interpretatie van de cijfers goed te laten verlopen. Ik stelde daarover een vraag in juni 2019, waarop u antwoordde dat de communicatie nog niet gevoerd was, omdat u omzichtig wenst om te gaan met de interpretatie van de cijfers. Ik kan u daarin helemaal volgen, maar ik wil toch wel aangeven dat de studie heel duidelijk aantoonde dat de VBI de meest nauwkeurige cijfers gaf. Het INBO geeft duidelijk aan deze methodiek naar voren te schuiven om te meten en om de meest correcte oppervlakte te krijgen.

Zij vragen daar communicatie over. Dit is immers zeer belangrijk om het bosbeleid goed te kunnen opvolgen, maar ook het klimaatbeleid, want bos en CO₂-opslag zijn nauw met elkaar verbonden. Bosuitbreiding en bosbehoud zijn een van de belangrijkste maatregelen om te werken aan het klimaat. Dus, vertrekken van een correct cijfer lijkt dan ook zeer belangrijk. Bovendien getuigt het ook van respect voor al diegenen die werken aan bosbehoud en -uitbreiding om de juiste cijfers te communiceren.

Ik bekeek intussen ook wat er op de website van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) staat aan cijfers. Ik merk dat de bosoppervlakte daar nog steeds wordt weergegeven aan de hand van de methodiek van de Boswijzer.

Het gaat dus over het positieve en grote cijfer waarvan het INBO zegt dat het niet de juiste methode is om die oppervlakte te meten.

Minister, wanneer zult u de gegevens met de juiste interpretatievoorwaarden communiceren? Wanneer mogen we die verwachten? Welke beleidsevaluatie koppelt u in beide methodieken aan de bewezen trend namelijk de gelijkblijvende trend van de bosoppervlakte over de afgelopen tientallen jaren?

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Mevrouw Schauvliege, ik dank u voor uw wellicht eerste vraag in dit parlement, over een problematiek die ieder van ons nauw aan het hart ligt.

Uw laatste vraag is wat ik vind van de gelijkblijvende trend van de bosoppervlakte in Vlaanderen. Spijtig genoeg moeten we samen vaststellen dat de voorbije decennia nogal vlak zijn verlopen. Het is een uitdaging voor de volgende jaren en voor de volgende regering om wellicht stappen vooruit te zetten.

Ik zal eerst antwoorden op uw eerste vraag over de gegevens en de interpretatie daarvan en wat we daarmee gaan doen. U hebt in uw vraag zelf al verwezen naar het antwoord op uw schriftelijke vraag van enkele weken geleden. We hebben toen gezegd dat er nog geen beslissing is genomen met betrekking tot de methode die

we verkiezen. Spijtig genoeg – en zo gaat dat meestal bij het opstellen van statistieken – zijn er aan de verschillende invalshoeken voor- en nadelen. We moeten er dus omzichtig mee omgaan. Aan elke methode is een betrouwbaarheidsmarge gegeven waarmee we omzichtig moeten omgaan zodat we betrouwbare gegevens op de juiste manier kunnen interpreteren.

In afwachting dat de discussie wordt uitgeklaard, gaan we uit van de zogenaamde Boswijzer 2.0, die gepubliceerd is door het INBO als natuurindicator.

Wanneer mogen we de communicatie verwachten? Wat mij betreft, kan het INBO zijn rapport heel breed communiceren. We hebben daar geen enkel probleem mee als de nodige achtergrondinformatie bij deze cijfers wordt gegeven.

Hoe evalueren we de gelijkblijvende trend van de bosoppervlakte de voorbije jaren? Ondanks heel wat goede bedoelingen van het beleid, van beleidsintenties en de inspanningen die de voorbije twintig jaar zijn gebeurd, is het heel moeilijk om de bosoppervlakte in Vlaanderen op een snelle en significante manier te vergroten. Er zijn verschillende oorzaken. Ik denk dat we ze allemaal wel kennen. Er is een sterke druk op het grondgebruik in de open ruimte in Vlaanderen omdat er verschillende belanghebbenden samenkomen. Het is een uitdaging voor de nieuwe Vlaamse Regering om een ambitieuze doelstelling te formuleren. Het is ook goed om de lokale besturen bij deze oefening te betrekken, want lokale besturen hebben van dichtbij een duidelijke kijk. Ze kunnen initiatieven nemen, zeker ook in het kader van de strategische visie rond het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen kunnen ze met vernieuwde inzichten die problematiek mee opvolgen. Ze kunnen voorstellen doen tot een concrete realisatie van projecten.

We hebben voor 26 mei nog het subsidiesysteem ter vergoeding van het grondwaardeverlies bij bebossing goedgekeurd voor initiatieven die de voorbije jaren zijn genomen.

Het is een uitdaging om de gelijkblijvende trend toch wat om te buigen naar een aangroei van het bosareaal in Vlaanderen. Ik ben het met u eens dat dit een grote uitdaging is voor de volgende Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord, maar ik moet toegeven dat het mij een beetje ontgoochelt. Ik heb exact hetzelfde antwoord gehoord dat ik heb gekregen op mijn schriftelijke vraag, namelijk dat u hierover eigenlijk niet wilt communiceren.

Het INBO mag het rapport publiceren, wat ze intussen hebben gedaan op 29 juli. Het is een hele zoektocht om in dat rapport de juiste bosoppervlakte terug te vinden en de foutenmarge, terwijl op de website van het Agentschap voor Natuur en Bos de cijfers van de Boswijzer heel duidelijk en vlot terug te vinden zijn. Ik vind dat de Vlaamse overheid zeer dubieus communiceert, terwijl ze wel een rapport heeft besteld bij het INBO om te bepalen wat de juiste methodiek is en het INBO heel duidelijk een conclusie heeft getrokken. Ik vind het antwoord dus een beetje ontgoochelend. Ik kan u natuurlijk niet verplichten om het anders te doen.

Wat de doelstellingen betreft, zegt u het ook jammer te vinden dat de evolutie van bos maar is wat ze is, namelijk niets. U zegt dat, ondanks de wil om aan bosuitbreiding te doen, dat niet echt lukt en dat het aan de volgende regering zal zijn om ambitieuze doelstellingen te formuleren. Ik stel alleen maar vast dat er al in 1997 ambitieuze doelstellingen waren, in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Toen sprak men al over 10.000 hectare extra bos. Die doelstellingen zijn dus al geformuleerd. Alleen blijven de acties op het terrein uit.

Ik hoop dat de Vlaamse Regering het niet houdt op doelstellingen, maar dat we echt overgaan tot acties. Ik hoop verder dat we kunnen vertrekken van een correcte bosoppervlakte, zodat we die acties op termijn kunnen evalueren.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Indien ik het goed begrijp, is het verslag van deze commissie al meteen de aanzet van het debat na de regeringsverklaring. Dan zullen we veel van het materiaal kunnen recycleren.

Wat de Bosinventaris betreft, sluit ik aan bij de minister, die toch wat terughoudendheid aan de dag heeft gelegd wat betreft de vorken en de foutenmarges die er zijn. Ik ben er niet helemaal van overtuigd dat die Bosinventaris ons op korte termijn als beleidsaansturend instrument kan dienen, aangezien de trend met dit instrument niet op korte termijn kan worden vastgesteld en pas ten vroegste na één legislatuur enige trend zou kunnen aanduiden.

Het zal dus een moedige taak vergen van de volgende minister om desnoods de twee instrumenten opzij te zetten – ze hoeven niet per se worden afgebroken –, om te bekijken op welke manier wij effectief de vooropgezette doelstellingen kunnen bereiken en welk instrument daarvoor het meest geschikt is.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik toon begrip voor het antwoord van de minister, wat betreft de houding om toch voorzichtig te zijn in de communicatie rond de hele studie en de verschillende instrumenten. Iedereen die de afgelopen jaren het debat enigszins heeft gevolgd, zowel hier in het parlement als in de media, weet welke schietschijven er allemaal zijn geweest. Dat is heel spijtig. We hebben meermaals geprobeerd om hier een sereen debat te voeren, met alle nuances. Maar dat is niet altijd even gemakkelijk. Ik begrijp dus dat men in dezen een voorzichtige houding aanneemt, waarin vooral de nuance een plek krijgt.

Het aantal hectaren is één element, zeker als we spreken over de toekomst van de bossen en de CO₂-captatie. U haalt zelf de LULUCF-methode (Land Use, Land Use Change and Forestry) aan. Dat is een belangrijk element voor de toekomst. We stellen vast dat de bossen die er vandaag zijn, op het vlak van LULUCF een positieve evolutie hebben doorgemaakt. Dat is positief.

Het tweede element dat ik daarin heel positief vind, is dat dat instrument de hele biomassa in beeld brengt. Met andere woorden, het onderstreept nog maar eens het belang van de open ruimte. Ik hoop dan ook dat de volgende regering oog zal hebben voor het behoud van en het respect voor die open ruimte.

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Collega's, ik dank u voor de toevoegingen. Mevrouw Schauvliege, ik begrijp eerlijk gezegd wel dat u een helderder en concreter antwoord had verwacht. Maar we zitten waar we zitten. U weet ook in welk tijdslot we zitten in de beleidscyclus van de Vlaamse Regering. Ik ben niet de eerste die daarnaar verwijst, zo heeft de voorzitter mij in het oor gefluisterd. Laat ons hopen dat we de volgende weken of dagen zicht zullen krijgen op de ambitie van de nieuwe regering om de geschetste problematiek aan te pakken. Dat kan een heel rijke discussie worden. Ik kan mij wel vinden in de vraag of er een versnelling kan komen. Ik ben er ook van overtuigd dat de nieuwe Vlaamse Regering daarvan werk zal willen maken.

Maar het moet niet alleen op papier staan, het moet ook een vertaling krijgen in concrete instrumenten. De lokale besturen kunnen daarin, als detector van

opportuniteiten, een belangrijke rol spelen. Er zijn al een aantal instrumenten. Een aantal maanden geleden heb ik er nog een toegevoegd. En dan moeten we natuurlijk ook het juiste statistische handvat hebben. Ik denk dat het niet aan een minister die de voorbije drie maanden in lopende zaken was, is om te zeggen dat die statistische methode dé te volgen methode is.

Laat ons de komende weken opnieuw samen het debat aangaan en concreet werk maken van de uitdaging die voor ons ligt en van dat wat twintig jaar geleden reeds is geopperd.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik wil nog even ingaan op de reactie van mevrouw Rombouts aangaande de LULUCF-methode. In het antwoord op mijn parlementaire vraag heb ik de statistieken gekregen. De vaststelling is dat we, in plaats van een vooruitgang, een achteruitgang boeken. Ook daar zitten we met een probleem. Die methode hanteert namelijk zowel de gegevens van de Bosinventaris als van de Boswijzer. Daardoor komt er ruis te zitten op die gegevens.

Het is dus uitermate belangrijk om een duidelijke keuze te maken. Het lijkt mij zeer onzinnig om eerst wetenschappelijk onderzoek te bestellen, daar een conclusie uit te laten voortvloeien en die dan te negeren omdat ze niet past in het kraam van het huidige beleid. Het is alsof we beschikken over een koersfiets, maar met een driewieler willen verder fietsen. Op die manier zullen we zeker niet tot juiste gegevens komen. Ik kijk er zeker naar uit hoe men die LULUCF verder zal vormgeven. Het is duidelijk dat de combinatie van de huidige twee methodieken zeker niet zal leiden tot een betere en correctere rapportage naar Europa.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het afvalbeleid – 32 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik denk dat we allemaal de Panoreportage hebben gezien van 18 september. Ik was daar zelf een beetje door verontrust. Ze illustreerde duidelijk het resultaat van ons afvalbeleid. De consument denkt namelijk dat die goed bezig is omdat hij goed sorteert en recycleerbare verpakkingen koopt. Maar uit de reportage bleek dat dat niet helemaal het geval is. Een van de problemen is dat er zeer veel verschillende soorten afval zijn. Er is een enorme wildgroei aan afvaltypes. De doelstelling om verpakkingsafval te reduceren, wordt niet in de praktijk gebracht. In de reportage zagen we ook dat er heel veel verschillende verpakkingen zijn die moeilijk recycleerbaar zijn. Vooral een combinatie van verschillende soorten verpakking maakt dat iets moeilijk recycleerbaar is. Ik denk daarbij aan het fragment van professor Van Doorselaer die aan de hand van een winkelkar van de consument bepaalde welke verpakkingen wel en niet recycleerbaar waren. Het was onthutsend. Van het hele pakket was enkel de petfles recycleerbaar, en dan nog niet de dop ervan. Dat was zeer ontnuchterend.

We hebben ook gezien dat op het inzamel- en recyclagesysteem van de blauwe zak nog verbetering mogelijk is. Slechts de helft van wat in die zak zit, wordt gerecycleerd volgens een onderzoek van Recover. Nog meer: de hoeveelheid afval die wordt uitgevoerd vanuit de haven van Antwerpen en richting Europa vertrekt, wordt steeds groter. Nu we niet meer naar China kunnen uitvoeren, is er in Turkije op twee jaar tijd een vertwintigvoudiging van de hoeveelheid te recycleren plastic.

Wat leren we daaruit? Dat onze intenties en de praktijk niet altijd stroken met elkaar.

Op 19 juli 2019 heeft de ministerraad een samenwerkingsakkoord goedgekeurd over de preventie en het beheer van verpakkingsafval. Dan begrijp ik niet goed wat ik zie op tv en wat de Panoreportage illustreert en wat we daar hebben goedgekeurd. Ik heb dan ook het advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad) er eens naast gelegd. Ze gaven twee dingen aan die niet stroken met de Panoreportage. Ten eerste stellen zij voor om een echte beleidsevaluatie bij het samenwerkingsakkoord te voegen. Mijn vraag is dan ook waarom dat in dit geval niet werd gedaan. Minister, hoe denkt u om de beleidsevaluatie te maken? Misschien is die er, maar ze zat alleszins niet bij de beslissing. Dan hoor ik dat graag.

Een tweede zaak waar de Minaraad sterk op hamerde en wat ook heel duidelijk zichtbaar was in de Panoreportage, is het belang van preventie. We zetten heel sterk in op recyclage en vooral op de sensibilisering voor recyclage, waarvoor we ook niet altijd onze doelstellingen halen. Maar goed, we zijn al op de goede weg. Maar we zien dat we er niet in slagen om afval te voorkomen. De afvalberg blijft groeien. Waarom zetten we niet bijkomend in op preventieve maatregelen die ervoor zorgen dat we minder te recycleren afval produceren?

In 2022 moet artikel 4 van de Europese 'Single-use plastics'-richtlijn geïmplementeerd zijn in Vlaamse wetgeving. Hoe past het samenwerkingsakkoord dat is goedgekeurd door de ministerraad op 19 juli binnen de implementatie van deze richtlijn? Is dat een voorbereiding daarop of komt daar nog een vervolg op?

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Mevrouw Schauvliege, wat betreft de beleidsevaluatie, weet u dat de aanpassing van het samenwerkingsakkoord voortkomt uit twee beleidsinitiatieven. Ten eerste waren dat de aangescherpte doelstellingen uit de wijziging van de Europese Verpakkingsrichtlijn. Ten tweede waren dat elementen uit het verpakkingsplan 2.0, dat in de zomer van 2018 door de Vlaamse Regering is goedgekeurd, die in dit samenwerkingsakkoord wettelijk zijn verankerd. Dit verpakkingsplan is pas tot stand gekomen na een uitgebreid proces waar beleidsevaluatie een heel belangrijk onderdeel van is geweest en waar ook een ruim politiek debat – ik zal het woord statiegeld niet uitspreken – aan vooraf is gegaan. Nu doen alsof Vlaanderen beslissingen neemt zonder beleidsevaluatie, is een beetje te kort door de bocht.

Er staat ook in het samenwerkingsakkoord dat het de komende jaren de bedoeling is om de verschillende doelstellingen die zijn geformuleerd in dat verpakkingsplan en die de volgende jaren moeten worden uitgevoerd, van zeer nabij op te volgen en te monitoren – een mooi woord om 'evalueren' niet altijd uit te spreken. Ik ben ervan overtuigd dat ook de volgende regering en de volgende minister er aandacht aan zullen besteden om de vinger aan de pols te houden en de uitvoering van dat verpakkingsplan duidelijk op te volgen.

Preventie is nog altijd de eerste stap in een performant afval- en materialenbeleid. Ook het verpakkingsplan bevat verschillende maatregelen die een significante impact zullen hebben op dit vlak. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan het verbod op het gratis ter beschikking stellen van kassazakjes, het verbod op fruitstickers en de maatregelen om het gebruik van wegwerpbekers en ander cateringmateriaal te beperken op evenementen en bij overheidsinstellingen.

De vorige en misschien ook huidige Vlaamse Regering heeft de voorbije regeerperiode zeker een aantal initiatieven genomen om de hoeveelheid eenmalige verpakkingen te beperken en hergebruik aan te moedigen op verschillende vlakken.

Het samenwerkingsakkoord is een van de middelen om dat te versterken, maar zeker niet het enige.

Vlaanderen is al gestart met de implementatie van artikel 4. Dit artikel zegt dat het gebruik van eenmalige drinkbekers moet verminderen. Het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA) bepaalt dat het gebruik van wegwerpbekers vanaf 1 januari 2020 wordt verboden op evenementen. Alleen evenementen die door niet-overheden worden georganiseerd, kunnen gebruik maken van een uitzondering op dit verbod, als ze aantonen dat 90 procent van de wegwerpbekers gescheiden wordt ingezameld voor recyclage. Vanaf 2022 wordt dit opgetrokken naar 95 procent. Deze bepaling zal zeker leiden tot een stijging van het gebruik van herbruikbare bekens en een sterke vermindering van het gebruik van wegwerpbekers.

Wat voedselverpakkingen betreft, stelt het VLAREMA dat overheden in hun eigen werking en op door hen georganiseerde evenementen vanaf 2022 geen eenmalig cateringmateriaal meer mogen gebruiken voor bereide voedingsmiddelen. Dit zal leiden tot een vermindering van het gebruik van eenmalige voedingsrecipiënten voor voedsel bestemd voor onmiddellijke consumptie. Dit is ook een stroom die is gevisieerd door artikel 4 van de Europese richtlijn.

Daarnaast voorziet het verpakkingsplan in het afsluiten van een green deal met de distributiesector. Maatregelen ter vermindering van voedselverpakkingen moeten hier deel van uitmaken.

Dit zijn dus maatregelen die het samenwerkingsakkoord verpakkingsafval flankeren. Het samenwerkingsakkoord zelf is vooral gefocust op de verhoging van de inzameling en recyclage van eenmalige verpakkingen. Het samenwerkingsakkoord bevordert wel het hergebruik doordat herbruikbare verpakkingen vrijgesteld worden. Terwijl verpakkingsverantwoordelijken een milieubijdrage betalen voor eenmalige verpakkingen, is dit niet het geval voor herbruikbare verpakkingen. De verpakkingsverantwoordelijken worden ook verplicht om periodiek een preventieplan op te maken. Tot slot is er nog de verplichte bijdrage van 50 eurocent per inwoner die onder meer kan worden gebruikt voor de ondersteuning van de preventie van verpakkingsafval.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik hoor u dit graag opsommen, maar ik kan alleen zeggen wat ik heb gezien in die Panoreportage en de intenties daarnaast leggen. Ik hoop dan ook dat al die maatregelen in eerste instantie zullen leiden tot een vermindering van de afvalberg en dat er op een correcte manier zal worden gemonitord, onafhankelijk van de monitoring van de Fost Plus. Wij denken dat de evaluatie en monitoring van Fost Plus en de manier waarop zij naar recyclage kijken, een overschatting van de cijfers oplevert. Wij hopen dan ook dat dit op een onafhankelijke en correcte manier gebeurt. Wij zullen zeer nauw opvolgen of u de doelstellingen die u hebt toegelicht, ook haalt.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik sluit me aan bij deze vraag. Het afvaldossier is iets wat ons allemaal nauw aan het hart ligt. Toen ik de reportage zag, was ik niet erg blij, enerzijds door de reportage zelf, maar vooral toch ook door de manier waarop een aantal zaken in beeld zijn gebracht. Daardoor zijn een aantal conclusies getrokken waar ik me vragen bij stel.

Ik ben ook bezorgd, want preventie is een heel belangrijk luik. Deze reportage was echter geen ondersteuning voor de preventie ten aanzien van burgers, want heel

wat mensen stellen zich dan misschien de vraag of ze zich daarvoor nu moeten inspannen. Ik zat daar dus een beetje mee gewrongen.

Minister, ik wil ook verwijzen naar de Europese Designrichtlijn die wij moeten omzetten en die een belangrijke insteek zou kunnen zijn. Productontwikkeling is de eerste stap en daar moeten we proberen de lat zo hoog mogelijk te leggen. Daarbij moeten we ook kijken naar de federale overheid. We moeten het gesprek met de federale overheid aanknopen om de lat op het vlak van productontwikkeling voldoende hoog te leggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de 'Global Climate Strike' van 20 september 2019 – 34 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, afgelopen vrijdag kwamen er 15.000 mensen op straat in Brussel, om een ambitieus en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid te vragen. Het ging om youth, students, workers, teachers en scientists for climate – iedereen samen. Ik was erbij, en ik kan u zeggen dat de sfeer goed zat. Het is ongelooflijk om te zien: het engagement van zoveel jongeren, maar ook van zoveel ouderen, die samenkomen omdat ze verandering willen.

Maar voor zover ik kan zien, hebt u, als minister, niet eens op die betoging gereageerd. Ik kan mij vergissen, en verbetert u mij in dat geval, maar er komen 15.000 mensen op straat in Brussel, om u en uw drie andere collega-klimaatministers op de vingers te tikken, en u laat zelfs niets van u horen. Ik vind dat een vreemd signaal richting de mensen die zich engageren.

Minister, u zei nochtans bij uw aantreden dat u de klimaatbeweging als een bondgenoot zou zien. U zou, op de korte tijd die u nog had als minister, toch werk willen maken van een daadkrachtig klimaatbeleid. Maar ik had afgelopen vrijdag de indruk dat de deelnemers van die betoging er niet echt van overtuigd waren dat u daarin bent geslaagd. En de cijfers die we hebben, geven hen gelijk.

De laatste recente cijfers tonen aan dat Vlaanderen hopeloos uit koers ligt om de zeer bescheiden doelstellingen tegen 2020 te halen. De doelstellingen voor 2030 liggen al helemaal buiten bereik. De uitstoot van broeikasgassen stabiliseert de laatste jaren, in plaats van fors te dalen. En net vandaag komt daar dan nog het onderzoek van het klimaatpanel van de Verenigde Naties bij, dat duidelijk maakt dat de gletsjers sneller afsmelten dan we dachten, en dat de zeespiegel sneller stijgt dan voorzien.

Minister, de urgentie is bijzonder groot, dat moet ik u niet vertellen. En toch heb ik u in de afgelopen weken niet gehoord over wat we gaan doen met deze fantastische beweging, die wereldwijd is ontstaan, om dit urgent probleem met ambitie aan te pakken. Ik ben dan ook heel benieuwd naar uw antwoord op de volgende vijf vragen.

Denkt u dat het nog realistisch is om de doelstellingen voor de reductie van broeikasgassen tegen 2020 en 2030 effectief te halen in Vlaanderen? Uit de cijfers blijkt dat de grote vervuilers uit de ETS-sector (Emissions Trading System) – zij die onder het Europees systeem van emissiehandel vallen – de afgelopen vijf jaar geen enkele vooruitgang hebben geboekt. Erkent u dat het systeem van emissiehandel

faalt in zijn doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen te doen dalen, en dat er nood is aan bijkomende maatregelen om ervoor te zorgen dat de grote vervuilers hun uitstoot effectief reduceren?

Welke stappen hebt u als minister, in uw korte termijn, ondernomen om tegemoet te komen aan de eisen van de jongeren die actie voeren voor het klimaat? Is er volgens u de afgelopen maanden, tijdens uw legislatuur, sprake geweest van een fundamentele omslag in ons klimaatbeleid richting klimaatneutraliteit? Bent u, gezien de urgentie van de zaak, nog van plan om initiatieven te lanceren om zo'n omslag mogelijk te maken?

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Bedankt voor uw vragen, ik zal een aantal punten verduidelijken. U vroeg ten eerste of de doelstellingen voor 2020 nog haalbaar zijn, en wat de situatie is voor 2030 – dat is nog 11 jaar te gaan. Wat de doelstelling voor 2020 – een daling van 15 procent – betreft: die doelstelling kan nog worden gehaald. Ik heb natuurlijk geen glazen bol; ik kan niet zeggen of we die net wel of net niet halen. Laten we niet rond de pot draaien: het zal zeer nipt worden, maar ik sluit ook niet uit dat we het halen. We gaan in elk geval niet veel beter doen dan die doelstelling.

U weet dat het over een bepaalde tijdsperiode gaat. Wel, in het begin van die periode zaten we wat voor op schema, maar we hebben die voorsprong onder-tussen wat verloren. We moeten daar niet flauw over doen. Het wordt nipt: we zullen de finish net wel of net niet halen.

Voor de doelstelling richting 2030 moeten we ook kijken naar 2020. Er zijn verschillende factoren die een rol spelen. Krijgen we een strenge winter, en wat doet de economische groei in 2020? Dat speelt allemaal mee. Ik heb de cijfers gezien, en het type winter dat we krijgen kan al voor enkele procentpunten verschil zorgen. Maar dat zijn in deze discussie relatieve details, dat besef ik ook. En of je nu nipt boven of onder de 15 procent uitkomt, dat is ook relatief. Dat is bij deze ook aangetoond.

U weet dat we richting 2030 een uitdaging hebben; het gaat om een voorlopige daling van 35 procent. Het Klimaatplan werd vorig jaar opgesteld, en Europa had daar een aantal bemerkingen bij. Er is ook een bevolkingsbevraging geweest; dat wordt onder meer de volgende kwestie.

Er moet nu voor eind dit jaar een definitief plan worden voorgelegd, en dat is natuurlijk een uitdaging voor de nieuwe regering. De drie formatiepartijen hebben daar de voorbije dagen en weken uitgebreid over gepraat – collega Schiltz verwees er al naar. Daar kunnen we wellicht volgende week over van gedachten wisselen. Maar ik vind wel dat we er alles aan moeten doen om die doelstelling van min 35 procent te halen. Als u vraagt wat onze intentie is, dan kan ik zeggen we die doelstelling moeten behalen. Dat is ons uitgangspunt.

Uw tweede vraag gaat over het ETS. U hebt een punt als u zegt dat dat de voorbije vijf jaar slechts lichtjes is afgebouwd. U zegt dat het stabiel is of verergerd is, ik zeg dat het is afgebouwd. Tussen 2013 en 2018 is het gedaald van 32,7 naar 31,9 procent. Dat is een daling van meer dan 2 procent, maar het is wat onder de maat gebleven.

Je mag echter niet vergeten dat we met het uitgangspunt van 2005 aan een reductie van 26 procent zitten. In dertien jaar tijd is de broeikasgasuitstoot met meer dan 26 procent afgenomen. Dat gebeurde vooral in de eerste acht jaar, daarna werd de uitstoot beperkt tot ruim 2 procent.

Het is wat kort door de bocht om het ETS helemaal overboord te gooien. Die 26 procent reductie in dertien jaar tijd is al bij al geen slecht resultaat. U weet ook

dat de prijssetting op de markt evolueert en dat die intussen tot meer dan 25 euro is gestegen. Ik denk dat er ook voldoende tekenen zijn dat de ETS-mechanismen ertoe leiden dat er in de sector investeringen gebeuren.

Welke stappen heb ik als minister ondernomen? U weet dat ik op 6 februari 2019 minister ben geworden en tot 26 mei zo'n honderd dagen heb gewerkt. Ik wil me daar niet achter verschuilen, maar dat is een objectieve vaststelling. Ik heb tijdens die eerste werken geprobeerd om in dialoog te gaan met de klimaatjongeren. Ze zijn verschillende keren op mijn kabinet geweest. Daarbij heb ik geprobeerd om het kader van het Vlaamse Actieplan Klimaat te schetsen. Ik heb ook geprobeerd om prioriteiten vast te leggen. Het is ook zo dat dit Actieplan Klimaat al was opgesteld. Tijdens die honderd dagen dat ik minister was, heb ik eind maart nog een investeringspakket van 75 miljoen euro kunnen toevoegen. Daarmee zijn er verschillende concrete initiatieven genomen. Ik wil u die lijst wel geven. De energetische renovatie van sociale woningen, zorginstellingen en schoolgebouwen werd versneld voor een bedrag van meer dan 25 miljoen euro, met de sociale woningen erbij is dat zelfs ruim 40 miljoen euro. De vergroening van het voertuigenpark van De Lijn werd versneld. Er is een paar miljoen euro vrijgemaakt voor bosuitbreiding. We hebben in de haven van Antwerpen geïnvesteerd in de walstroominfrastructuur, zodat de vervuilende zeeschepen nu sneller kunnen aansluiten op stroom. Er zijn ook innovatieve investeringen gelanceerd in Carbon Capture and Use (CCU) en Carbon Capture and Storage (CCS), waardoor men de volgende jaren een aantal doorbraken mag verwachten om de koolstofopslag te reduceren. Die zullen helpen om in de klimaatuitdagingen resultaten te boeken.

Er werd ook een opvolgpanel met ruim tien Vlaamse universiteitsprofessoren samengesteld. Hun is duidelijk gevraagd om een stand van zaken van het klimaatbeleid in Vlaanderen op te maken en dit te evalueren. Zij moeten suggesties geven over hoe en waar we in ons beleid kunnen versnellen. Hun rapport zal volgende week verschijnen. Mevrouw Schauvliege heeft er terecht op gewezen dat het beleid ook geëvalueerd moet worden. Ik hoop dat dit klimaatpanel mooi werk zal afleveren.

Voor uw vraag over klimaatneutraliteit verwijs ik ook naar volgende week en naar de ambities die in het nieuwe Vlaamse regeerakkoord zullen staan. De Europese Commissie zegt dat we op Europees niveau naar die klimaatneutrale samenleving moeten streven. Ik denk dat dit vanuit de Europese Commissie een belangrijk signaal is.

Of ik nog van plan ben om initiatieven te nemen? Ik ben hoogstens nog drie of vier dagen minister. U weet dat ik sinds 26 mei 2019 nog weinig initiatieven kon nemen en vooral op de winkel moest letten. Ik kijk samen met u uit naar de Vlaamse Regering die hopelijk volgende week aan de slag kan gaan.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bedankt voor uw antwoord en uw goede intenties, maar u biedt geen antwoord op mijn vragen.

Ik begrijp dat u geen glazen bol hebt, maar u bent wel minister en u kunt beleid voeren. Ik wilde de haalbaarheid van de doelstellingen kennen. Als u dan antwoordt dat dat van de strengheid van de winter afhangt, dan geeft mij dat redelijk weinig vertrouwen in het beleid dat wordt gevoerd. Zeker voor 2030, wanneer we die 35 procent reductie moeten halen. We zitten hiervoor absoluut niet op koers. Ik wil die cijfers nog wel eens herhalen. We zitten op -5,6 procent in plaats van de -15,7 procent die we volgend jaar moeten halen. We liggen helemaal uit koers, en ik vind het jammer dat u dat niet erkent.

Ten tweede vind ik het heel jammer dat u blijft rekenen op die markt om de problemen die ze zelf gecreëerd heeft, op te lossen. U hebt het over 26 procent reductie

in dertien jaar. Een snelle rekensom leert dat dat 2 procent per jaar is, terwijl we weten dat we naar 8 of 10 procent per jaar moeten. Het gaat dus vier à vijf keer te traag. Minister, dat kunnen we toch niet als verdienstelijk beschouwen, dat moet ons toch wakker maken om te zeggen dat er verdorie meer nodig is. Daarom was mijn vraag of u vindt dat er bijkomende maatregelen moeten zijn bovenop dat emissiehandelssysteem, dat niet lijkt te werken. Of gaan we gewoon blijven wachten en gaan we nog tijd verliezen zoals we al vijftien jaar aan het doen zijn.

Ik ben blij dat u in dialoog gaat met de jongeren van het klimaat, ik denk dat dat een goede eerste stap is, maar ik heb niet de indruk dat dat echt geleid heeft tot ambitieuze actie. Ik vind dat een jammere zaak, en ik hoop dat we daar in de toekomst verder op in kunnen gaan.

Daarom een laatste aansluitende vraag. U spreekt over de onderhandelingen die bezig zijn onder de partijen voor de volgende regering, u spreekt over de ambities die Europa naar voren schuift, maar in de startnota die we hebben gelezen van de heer De Wever, zegt hij dat hij geen hogere ambitie naar voren wil schuiven. Is dat zo, en zo niet, kunt u dan alstublieft zorgen dat dat wel gebeurt? Want we hebben absoluut hogere ambities nodig.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik heb twee bemerkingen. Als je inderdaad een gemiddelde zou hebben van 2,5 procent CO₂-reductie per jaar bij de ETS, zitten we na dertig jaar, met de huidige 26 procent die al gerealiseerd is, op 100 procent. Dan halen we de doelstelling.

Ten tweede zou ik u voorstellen om ook eens te kijken naar het Waalse Energie- en Klimaatplan. Daarin staat een hallucinante grafiek. In Wallonië hebben Ecolo, MR en PS gezegd dat ze naar min 55 procent gaan tegen 2030. Een referentiejaar staat er niet in, maar als je kijkt in het Waalse Energie- en Klimaatplan, is het referentiejaar 1990. Er staat zelfs een grafiek in, op pagina 14. Die grafiek begint vanaf nul, en in 2018 zijn zij op min 40 procent sinds 1990, en gaan ze naar min 55 procent binnen twaalf jaar. Hoe zijn ze gekomen tot die min 40 procent? Dankzij de economische crisis en dankzij het sluiten van bedrijven. Dat is een verhaal waaraan wij niet zullen meedoen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, ik heb goed naar u geluisterd. Het is natuurlijk voor de oppositie altijd vervelend wanneer het antwoord genuanceerd is. Mijnheer D'Haese, u kunt nu wel denken dat minister Van den Heuvel op de strenge of niet strenge winters rekent, maar dat is niet gezegd. Dat is totaal niet gezegd. En die sloganeske uitspraken! Nog maar bij de eerste commissievergadering, nog voor er een minister is of een regering die een meerjarentraject en een regeerakkoord kan voorstellen, zit u hier al te koteren en te peuteren om toch maar het failliet van de politiek nog een beetje aan te zwengelen. De klimaatdoelstellingen werden onderschreven door bijna alle partijen, er wordt daarvoor beleid gevoerd. Of het voldoende zal zijn of niet, zullen we in 2020 zien. Maar het zal minstens zo belangrijk zijn om te luisteren en te horen wat er in het regeerakkoord staat om de volgende periode aan te vatten. Ik kan het u al voorspellen: dat zal uiteraard veel te weinig zijn, dat zal op niets trekken als we u moeten geloven, want de standpunten die tijdens de campagne naar voren gekomen zijn, zullen daar duidelijk in zijn. Maar ik laat het niet aan mijn hart komen. U zult zien wat er in het regeerakkoord staat, u zult het zien, dat is enige dat we vandaag eigenlijk kunnen zeggen. Want een commissie die een minister in lopende zaken bevraagt, kan niet vragen welk beleid de minister nog gaat voeren. Die kan dat niet, die kan alleen vragen naar het verleden, maar dat kennen we al. Die discussie hebben we al gevoerd, nog voor de verkiezingen. Het spijt me dus ten zeerste,

mijnheer D'Haese, ik wil uw enthousiasme zeker niet temperen, maar 'hold your horses', nog heel eventjes en dan kunt u in volle 'force' het regeerakkoord bestormen en al uw pijlen daarop richten. We zullen u dan met veel plezier van repliek dienen, en hopelijk de bevolking een boeiend en transparant debat geven.

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Dank u wel voor de antwoorden en de replieken. Ik kan het eigenlijk niet beter zeggen dan de heer Schiltz. Mijnheer D'Haese, ik denk dat ik geprobeerd heb een heel genuanceerd antwoord te geven, een beetje weg van de polemieken, en heel objectieve cijfers op te noemen. Ik heb absoluut niet gezegd dat het gaat afhangen van de strengheid van de winters. Het is niet alleen de doelstelling die wordt afgeklopt in 2020, het gaat over het gemiddelde van de periode 2013-2020. Ik heb zelfs gezegd dat we in het begin voorliepen, op het einde hebben we een beetje achterstand. Of we dat nipt gaan halen of nipt niet gaan halen, gaat onder meer afhangen van wat de volgende winter gaat geven. Zo is dat, dat is heel objectief. Maar ik heb niet gezegd dat het klimaatbeleid of de reductie van broeikasgassen nu afgestemd gaat worden of volledig gaat afhangen van een al dan niet koude winter. Het gaat alleen maar over het nipt halen of niet halen van die grens voor 2013-2020.

En voor 2030 heb ik duidelijk gezegd dat, als we naar min 35 procent willen gaan – wat we moeten ambiëren en wat een doelstelling moet zijn –, we daar de volgende jaren werk van moeten maken, en een versnelling in sommige initiatieven gaan moeten nemen. Dat is dan voor volgende week, waar we dan de nieuwe Vlaamse Regering over kunnen ondervragen, stimuleren, aanmoedigen en uiteindelijk ook evalueren.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik hoor dat de juiste cijfers over het feit dat ons beleid niet de goede kant opgaat, 'polemieken' worden genoemd. En zeggen dat we nog zullen zien of we het gaan halen, dat dat 'nuance' heet. Ik vind dat een vreemde manier om het debat te voeren. Het doet mij een beetje denken aan de discussie op de sociale media de afgelopen dagen over de toespraak van Greta Thunberg in New York, waar heel wat mensen die ook hier in het parlement zitten – ik spreek niemand persoonlijk aan – jonge vrouwen met gal bespuwen, afgeven op Anuna De Wever en Greta Thunberg, die de verantwoordelijken met hun neus op hun verantwoordelijkheid duwen. Als ik hier het gebrek aan ambitie hoor, zowel van de minister als van de parlementsleden, kan ik niet anders dan het signaal van mijn generatie herhalen: hoe durft u onze toekomst zo in gevaar te brengen?

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de Vlaamse bijdrage aan het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 – 41 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, hier zit duidelijk een groentje. Ik was me er niet van bewust dat het tijdstip van indienen van een vraag om uitleg bepaalt wanneer die wordt behandeld. Ik zal er in het vervolg aan denken om ze vroeger in te dienen.

Minister, eind 2019 moeten de lidstaten aan de Europese Commissie een definitief Nationaal Energie- en Klimaatplan voor de periode 2021-2030 voorleggen. Ons

land moet daarmee aangeven hoe het zal bijdragen aan de langetermijndoelstellingen van het Akkoord van Parijs.

Er werd eind 2018 een ontwerpplan neergelegd bij de Europese Commissie. De Commissie legt op – omdat het plan een grote impact zal hebben op alle burgers – om daarrond een duidelijke inspraak te organiseren. Spijtig genoeg is die vrij laat gekomen: pas in juni is de publieksbevraging gestart om te eindigen half juli.

Ondertussen waren de aanbevelingen van de Europese Commissie op het ontwerpplan al in uw bezit. En, niet onverwacht geeft de Europese Commissie aan dat het ontwerpplan duidelijk tekortschiet op heel wat vlakken. Er worden ambitieuzere doelen gevraagd, en ook inzake de te nemen maatregelen en de financiering zijn er veel vragen naar verduidelijking.

Na die evaluatie en de aanbevelingen van de Europese Commissie hebben we op 18 september kennis kunnen nemen van de resultaten van de volksbevraging. Meer dan 60.000 mensen namen daaraan deel. Ook daaruit blijkt dat er een vraag is vanuit de bevolking om ambitieus te zijn, om een sterk en ambitieus klimaatbeleid te voeren. Een meerderheid van de mensen vindt dat het veel te traag gaat, dat er getreuzeld wordt en vraagt dat er meer vaart achter wordt gezet, dat er actie wordt ondernomen. Ik denk dat die vraag van vele andere kanten uit de maatschappij komt: uit de industrie, de sectoren enzovoort. Zij vragen om een ambitieus klimaatplan, precies om onze economie voor te bereiden op de maatschappij van de toekomst die een koolstofarme maatschappij zal zijn, of we dat willen of niet.

De tijd is kort. We moeten nu op basis van de input van zowel Europa als van de publieksbevraging ons ontwerpplan aanpassen. We hebben daarvoor niet zoveel tijd. Mijn vragen gaan daarover.

Hoe gaan we tot een definitief plan komen? Welke aanbevelingen van de Europese Commissie en de volksbevraging zullen we opnemen in ons definitief plan? Aangezien we de aanbevelingen van de Commissie reeds lang hebben, wat is er al gebeurd om daar werk van te maken, en om dat voor te bereiden? Op welke manier zal de Vlaamse Regering in overleg treden met de andere deelregeringen en de Federale Regering om tot een definitief plan te komen dat beantwoordt aan de bekommernissen? Welke procedure zal daarvoor worden gevolgd? Is er nog overleg met de verschillende regeringen om tot een definitief plan te komen?

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Mijnheer Steenwegen, dit is een heel pertinente vraag. Het is een belangrijke en terechte vraag. Ik ga u echter sterk moeten ontgoochelen met mijn antwoord.

Ik wil me niet verschuilen achter van alles en nog wat. Ik kan als ontslagnemend minister, drie, vier dagen voor het aantreden van een nieuwe regering, niet ingaan op deze vragen. Dit zal een kernopdracht zijn voor de nieuwe Vlaamse Regering.

Over de aanbevelingen en de aanpassingen die de nieuwe regering zal opnemen, kan ik niet spreken in de plaats van die nieuwe regering. Ik kan wel zeggen dat de administratie zowel de aanbevelingen van de Commissie als de resultaten van de volksenquête bekijkt.

Zoals ik daarnet al zei, verwachten wij binnenkort een advies van het klimaatopvolgpanel. Dat zal wel een aantal interessante opinies bevatten. Dat zal worden samengebald. De nieuwe Vlaamse Regering zal daar onmiddellijk, want de tijd dringt, werk van maken, niet alleen voor het klimaat maar ook om hier tegen het eind van het jaar een aangepast plan voor te leggen, en dit in samenspraak met

de andere regio's. Binnen de administratie wordt alles goed voorbereid om een hapklare brok te maken zodat de nieuwe regering en de nieuwe minister van Klimaat – in coördinatie al dan niet – daarmee aan de slag kunnen.

Welke aanpassingen er gaan gebeuren, welke aanbevelingen men gaat doorvoeren, zult u volgende week aan de nieuwe minister moeten vragen. Het spijt me.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, enerzijds begrijp ik uw antwoord, maar anderzijds kan ik mij toch niet van de indruk ontdoen dat de huidige regeringen een ontwerpplan hebben ingediend waarvan ze wisten dat het volledig ondermaats was.

Ik som een aantal aanbevelingen van de Europese Commissie op. Er is te weinig informatie over het beleid. Er zijn maatregelen nodig om de uitstoot te reduceren van vooral de zeer belangrijke sectoren transport en gebouwen. Het ambitieniveau voor de productie van hernieuwbare energie moet gevoelig worden opgetrokken. De doelstelling voor energie-efficiëntie moet worden verhoogd. Er zijn verduidelijkingen nodig op het vlak van doelstellingen en budgetten voor onderzoek, innovatie en competitiviteit. Dit is allemaal informatie waarvan u wist dat u ze moest leveren, maar die niet in het plan staan. Er is meer kwantitatieve informatie nodig over de investeringsbehoeften die nodig zijn om doelstellingen te bereiken. Deze informatie ontbreekt deels in het plan. Er werd een lijst gevraagd van alle energie-subsidies, inclusief die voor fossiele brandstoffen, en alle acties om ze uit te faseren. Ook dat vraagt de Europese Commissie, maar zit niet in het plan. Het is eigenlijk een schande dat een ngo zoals het World Wildlife Fund (WWF) een studie moet maken en uitbesteden, en dus geld moet besteden, om uit te zoeken welke subsidies er allemaal zijn op de verschillende beleidsniveaus, ook op Vlaams niveau. Dat ontbreekt in het plan.

Ik kan alleen maar vaststellen dat het toch vrij serieuze aanbevelingen zijn tot een sterke correctie van het oorspronkelijke plan. Bij de opmaak van het plan moest men toch beseffen dat het plan, zoals het nu is opgemaakt, echt wel ondermaats was.

In die zin, minister, kan ik uw uitleg niet helemaal begrijpen. Ik hoop dat de volgende regering wat ambitieuzer is. Een ambitieus klimaatbeleid is goed voor iedereen: voor onze industrie, voor jobs, voor de leefomgeving en voor de gezondheid. Het niet-voeren van een ambitieus klimaatbeleid zal negatief zijn voor onze economie en zal op termijn veel meer geld kosten dan het voeren van een ambitieus beleid.

Wij zullen blijven aandringen op een grotere ambitie, vanuit het belang van onze economie, ons milieu, enzovoort.

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Ik begrijp uw bezorgdheid. U zegt dat we niet langer mogen talmen om antwoorden te geven aan de Europese Commissie. Ik ben ervan overtuigd dat de nieuwe Vlaamse Regering zowel de uitgangspunten van de Europese Commissie en de bevolkingsbevraging als het advies van het Klimaatpanel als uitgangspunt voor het nieuwe beleid zal nemen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het is niet mijn ongeduld dat hier een rol speelt. Het is het ongeduld van heel veel mensen in de maatschappij die denken dat het nu eindelijk tijd wordt om te handelen en maatregelen te nemen. We weten dat de doelstelling voor 2020 achterblijft, maar we beseffen veel beter dat er systemische veranderingen nodig zijn, juist om die langetermijndoelstellingen te halen en dat we daar zo snel mogelijk mee moeten beginnen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Koen Van den Heuvel, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de bodem- en waterverontreiniging door nieuwe stoffen – 43 (2019)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik zal mij tot de kern van de zaak beperken. Mijn vraag gaat over nieuwe vervuilers die opduiken. De laatste decennia is dat het geval, niet alleen in de bodem maar ook in het grondwater en in de sedimenten. Een aantal verontreinigende stoffen, vooral zware metalen, zijn afgedekt door de bodemwetgeving. Ook de detectie en sanering van deze verontreinigingen staan ondertussen op punt.

De nieuwe verontreinigende stoffen die nu opduiken, de zogenaamde 'emerging contaminants', zijn alomtegenwoordig in ons leefmilieu. Deze stoffen worden wel gedetecteerd in ons milieu, maar zijn nog niet, of te weinig, vervat in de wetgeving. Bovendien is er weinig geweten over de (eco)toxicologische effecten van deze stoffen op korte en lange termijn. Over het beheersen en saneren van deze verontreinigingen is mogelijk nog minder geweten. Het gaat bijvoorbeeld over perchloorchemicaliën (PFAS), nanopartikels, farmaceutische (rest)stoffen, pesticiden, vlamvertragers, weekmakers, cosmetica, detergenten enzovoort.

Niet alleen Vlaanderen krijgt te maken met deze problematiek van nieuw opduikende verontreinigingen. Met de lancering van het witboek gaf de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een voorzet tot internationale samenwerking rond deze problematiek. Deze samenwerking resulteerde onder andere in een multi-stakeholder netwerk, EmConSoil, en een aantal activiteiten.

In het artikel 'De jacht op de onbekende troep is ingezet' in De Standaard vroeg de OVAM-woordvoerder zich vorige week af of al deze stoffen wel in de bodem mogen zitten. Als ze immers in de bodem zitten, zullen ze in het lichaam van mensen en dieren terechtkomen. Een gezonde bodem en een gezonde lucht zijn toch voor iedereen belangrijk en essentieel. Aangezien de effecten van een aantal stoffen op de gezondheid en het ecosysteem nog niet in kaart zijn gebracht, wil OVAM dit minstens onderzoeken.

De woordvoerder van OVAM verwijst naar een aantal stoffen waarvan het (eco)toxicologische effect nog niet gekend is. Minister, welke stoffen worden prioritaair meegenomen in dit onderzoek? Wat is de stand van zaken? Hoe wordt deze prioriteitsafweging gemaakt? Welke andere instituten of universiteiten worden hierbij betrokken?

Wordt er momenteel werk gemaakt van een actualisering van de bodemwetgeving voor deze nieuwe stoffen? Wat is de stand van zaken en de voorziene timing?

Zijn er stoffen waarvoor er een verbod wordt overwogen? Zo ja, voor welke stoffen en producten? Om welk type verbod gaat het?

Zijn er nieuwe verontreinigingen die op dit moment de kwaliteit van drinkwater uit grondwater of oppervlaktewater bedreigen in Vlaanderen? Om welke stoffen gaat het dan en welke maatregelen worden er getroffen?

Op welke manier wordt er met andere landen of regio's samengewerkt? Deze problematiek beperkt zich vanzelfsprekend niet alleen tot Vlaanderen, maar is veel ruimer dan dat.

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Mijnheer Danen, ergens in april hebben we gezegd dat u de laatste vraag van de legislatuur had gesteld. Wie had toen gedacht dat we elkaar nog eens zouden ontmoeten in deze setting? Het is nu wellicht echt de laatste keer.

In ieder geval, mijn medewerkers hebben een antwoord klaargemaakt van een tiental pagina's. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Ontsla die medewerkers onmiddellijk! *(Gelach)*

Minister Koen Van den Heuvel: Het is natuurlijk ook een terechte problematiek die de heer Danen formuleert. Het is een problematiek waar we aandacht voor moeten hebben.

De voorzitter: Uw spreektijd is onbeperkt, minister. *(Gelach)*

Minister Koen Van den Heuvel: Ik ga toch wat proberen samen te vatten, mijnheer Danen. De nieuwe stoffen of 'emerging contaminants' zijn dus veel gebruikte chemische stoffen die in het milieu zijn terechtgekomen en waarvan pas recent werd aangetoond dat ze mogelijk schadelijk kunnen zijn voor mens en milieu. Voorbeelden zijn toeslagstoffen van courant gebruikte producten, zoals brandstoffen of ontvetters, perfluorverbindingen, weekmakers, metaalbeschermers enzovoort.

In de voorbije jaren heeft de OVAM al onderzoek gedaan naar de volgende drie stoffen: tBA of tert-butylalcohol, een toeslagstof van benzine; 1,4-dioxaan, een toeslagstof van de gechloreerde solventen; en PFAS of poly- en perfluoralkylstoffen. De studie 'Uitvoering van steekproefsgewijze metingen voor het bepalen van de omvang van de tBA-problematiek in Vlaanderen' maakte een inschatting van de tBA-problematiek in Vlaanderen en geeft enkele aanbevelingen over bemonsterings- en analysetechnieken en over de zuivering bij sanering. De OVAM besloot dat het niet noodzakelijk is om tBA systematisch op te nemen bij een onderzoek of bij een sanering.

De OVAM heeft ook een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar de aanwezigheid van 1,4-dioxaan op zestien sites. Op dertien van de zestien sites werd 1,4-dioxaan teruggevonden in concentraties boven de toetsingswaarde in grondwater van 50 microgram per liter. Op verschillende sites werden concentraties boven de 1000 microgram per liter gemeten. Op basis van de gegevens in de OVAM-databank wordt het aantal sites met potentiële 1,4-dioxaanpluimen in Vlaanderen geschat op ongeveer 273. De daarmee verbonden bodemdossiers bevinden zich in verschillende fases van het decretale onderzoeks- en saneringstraject. De OVAM heeft intussen een leidraad ontwikkeld voor de aanpak van die sites.

Dan was er de verkennende studie van mogelijke bronnen van PFAS. Op een aantal geselecteerde terreinen met mogelijke hotspots werden vervolgens metingen in bodem, grondwater en waar mogelijk ook waterbodem uitgevoerd. Op basis van die beperkte set aan metingen blijkt dat in een groot deel van de bodem- en grondwatermonsters verhoogde concentraties werden aangetroffen. Het opstellen van een normenkader voor bepaalde stoffen wordt dan ook opgestart.

Bij de beoordeling van de prioriteiten worden verschillende criteria in aanmerking genomen, waaronder: de eigenschappen van de stoffen, zoals toxiciteit, mobiliteit, persistentie; de mogelijke risico's voor de gezondheid van mens of natuur; de internationale ervaring of kennis van onderzoek van de stoffen in de bodem of het grondwater; de omvang van het gebruik; en het gedrag van deze stoffen in bodem en grondwater.

Voor de uitvoering van de meetcampagnes voor de drie opgesomde stoffen heeft de OVAM vooral een beroep gedaan op bodemsaneringsdeskundigen die reeds internationale ervaring hebben met de monsternamen, de analyse en de risico-

evaluatie van dit soort verontreinigingen. Daarnaast wordt samengewerkt en informatie uitgewisseld tussen alle Vlaamse onderzoeksinstituten en administraties die bevoegd zijn voor deze problematiek en voor de bescherming van natuur en milieu.

In de komende jaren is er absoluut verder onderzoek nodig naar de impact van de nieuwe stoffen. Gerichtte meetcampagnes om een globale risico-inschatting voor Vlaanderen te kunnen maken en een normeringskader staan daarbij centraal voorop als prioriteit. De ambitie is daarenboven een gezamenlijke uitwerking van een aanpak in een bredere, Europese context. Wij moeten niet zelf het warm water uitvinden, maar samen met andere landen een juiste en performante aanpak opstellen.

Daarnaast inventariseren we alle gegevensbronnen over diffuse bodemverontreiniging en schatten we de impact en problematiek in. Daarmee willen we de blootstellings- en verspreidingsrisico's bij diffuse verontreiniging inperken. Momenteel kunnen we dus, op basis van de huidige kennis over de nieuwe stoffen en de diffuse bodemverontreiniging, nog niet op een voldoende onderbouwde wijze een aanpassing van de bodemwetgeving doorvoeren. Dat zal gebeuren, maar we kunnen nog niet zeggen of dat iets zal zijn voor 2020, 2021 of 2022. Alles wordt voorbereid en onderzocht. Er gebeurt internationale uitwisseling. En finaal gaat dat wel leiden tot een aanpassing van de bodemwetgeving in Vlaanderen.

De derde vraag was of er stoffen zijn waarvoor er een verbod wordt overwogen, en zo ja, welke. Enkele jaren geleden werd een reeks nieuwe persistente organische pollutanten (POP's) in het Verdrag van Stockholm opgenomen. De Europese verordening over deze POP's werd overeenkomstig aangepast. Concreet gaat het over perfluorooctaansulfonaat (PFOS), polybroomdifenylethers (PBDE's), hexabroomcyclo-dodecaan (HBCDD), endosulfan, polychlooraфтаleen (PCN) en gechloreerde paraffines met een korte keten (SCCP's). Ik denk dat dat straks bij het antwoord kan. Ik heb hier nu een half blad om uit te leggen wat al die stoffen zijn, maar...

De voorzitter: Minister, we zijn helemaal onder de indruk. U bent geslaagd in uw opzet.

Minister Koen Van den Heuvel: Ik kan het allemaal voorlezen, maar ik hoop... Ik wil dat doen, hoor, maar...

De voorzitter: We kennen dat allemaal.

Minister Koen Van den Heuvel: Vlaanderen is, zoals u weet, niet bevoegd voor het verbieden van deze stoffen of producten. Dat is dus een federale bevoegdheid. Het is dan ook goed, denk ik, dat ook wat dat betreft de nieuw Vlaamse Regering zal overleggen met de federale collega's.

De vierde vraag was of er nieuwe verontreinigingen zijn die de kwaliteit van het drinkwater aantasten. Het spectrum aan stoffen dat wordt opgevolgd door drinkwaterbedrijven, is in Vlaanderen zeer ruim. Het is onmogelijk om daar nu helemaal in detail op in te gaan. Dat is dus een van die tien pagina's. De Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) integreert de belangrijkste bevindingen vanaf dit jaar in haar jaarrapport over de kwaliteit van het leidingwater in ons land. Het is van belang een onderscheid te maken tussen stoffen die opduiken in de bronnen en stoffen die ook daadwerkelijk doorheen de zuivering dringen, tot in het drinkwater. Indien stoffen daadwerkelijk doorheen de zuivering dringen, kunnen we spreken van een eventuele bedreiging. Geen enkele van de huidige gerapporteerde waarden in drinkwater is hoger dan de voorzorgswaarde. We kunnen dus stellen dat er geen sprake is van een onmiddellijke bedreiging, maar het moge duidelijk zijn dat die aanwezigheid van de stoffen ongewenst is en in strijd is met het uitgangsprincipe van het streven naar drinkwater dat zowel gezond als schoon is.

Op welke manier wordt er met andere landen samengewerkt? De OVAM startte begin 2019 het netwerk EmConSoil op voor een internationale samenwerking bij het omgaan met deze 'emerging contaminants'. Het doel is het uitwisselen van kennis en ervaring en het samen ontwikkelen van een beleid dat ook praktisch haalbaar is. In kader van de Europese Drinkwaterrichtlijn werd het concept van een Europese Watch List geïntroduceerd. De doelstelling van deze Europese Watch List is het informeren van de lidstaten over mogelijke aandachtstoffen en het harmoniseren van de werking inzake nieuwe opkomende stoffen. Daarnaast bestaan er de netwerken van drinkwaterexperts, die twee keer per jaar vergaderen. Daar kan informatie worden uitgewisseld.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u voor uw antwoord. We zullen het daar de komende weken, maanden en jaren allicht nog vaker over hebben. Ik vind het echter wel een belangrijk thema, en ik denk niet dat ik daar alleen in sta. We hebben immers natuurlijk een geschiedenis van producten of stoffen die ooit als goud of als zeer nuttig werden beschouwd, en waarvan achteraf dan bleek dat ze toch niet zo nuttig waren en bijzonder veel gevaren in zich hielden. Ik denk bijvoorbeeld aan asbest, maar ook aan bisfenol A. Dat zijn twee voorbeelden waaraan ik liever niet herinner, maar toch is het goed om daar af en toe eens naar te verwijzen, om aan te geven dat men ervoor moet zorgen dat men op tijd meet en dat men vooral ook het voorzorgsprincipe moet hanteren. Het is dus niet zo dat je eerst heel zeker moet weten dat iets schadelijk is voor je iets gaat verbieden of maatregelen neemt. Dat kan veel eerder in het proces.

Dit gezegd zijnde wil ik heel kort even ingaan op hetgeen u zegt over drinkwater. Ik denk zelf ook dat drinkwater veilig en gezond is, en dat we dat het best ook veel drinken, maar het is natuurlijk ook wel zo dat drinkwater niet ongevoelig is voor vervuiling door die opkomende, nieuwe pollutanten, dus nanopartikels, hormoonverstorende stoffen en dergelijke meer. Het is wel zo dat dat soort stoffen nog te weinig wordt gemeten, en natuurlijk, als je iets niet meet, dan weet je het ook niet. Ik denk dus dat het belangrijk is dat we in Europees en wereldverband regelmatig afspreken wat er moet gebeuren om ervoor te zorgen dat ons drinkwater van goede kwaliteit blijft.

Het zou me te ver leiden om op alles in te gaan wat u hebt gezegd, maar ik laat het alleszins niet los en ik zal daar de komende weken en maanden zeker nog bijkomende vragen over stellen.

De voorzitter: Minister Van den Heuvel heeft het woord.

Minister Koen Van den Heuvel: Collega Danen, ik wil u daartoe uitnodigen wat die problematiek betreft. Het is inderdaad misschien een beetje technisch, maar u hebt ook verwezen naar de asbestproblematiek, waarover we de voorbije maanden al een paar keer van gedachten hebben gewisseld. Ik denk dus dat het inderdaad een problematiek is die we in het oog moeten houden, die we niet mogen onderschatten. Ik ben blij dat een parlements lid als u daar aandacht aan besteedt. Het kan misschien voor sommige anderen een beetje saai klinken, maar het is een problematiek die, verwijzend naar asbest, inderdaad duidelijk moet worden gemonitord en opgevolgd.

De voorzitter: Minister, ja, moedig collega Danen nog een beetje aan.

Bedankt voor uw komst. U was de laatste in de rij. U vroeg zich af waarom dat zo was. Dat was natuurlijk omdat we het beste tot op het einde hebben bewaard. En als u dat gelooft... *(Opmerkingen van minister Koen Van den Heuvel)*

Dank aan de collega's omdat ze allemaal – bijna allemaal, collega Vande Reyde – zo gedisciplineerd naar mij hebben geluisterd vandaag. Voor de nieuwe collega's:

het is niet altijd zo dat in de commissies zo strikt op de spreektijden wordt gelet. Soms zit daar wat meer soepelheid in, u zult dat merken, maar dat was vandaag natuurlijk niet mogelijk, met zo'n agenda.

De vraag om uitleg is afgehandeld.